

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 5

МЮНХЕН

1951

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Число 5

Мюнхен — Німеччина

серпень 1951

ЗМІСТ:

	Стор.
*** Наказ ГПС з приводу 40-ліття УПУ	1
*** Дорогогокази — у 25-у річницю смерті Симона Петлюри	6
Северин Левицький: На новому етапі	4
Степан Тисовський: Фрагмент з промови в 1922 р.	8
Мирон Федусевич: Початки Пластового Руху в перспективі 40-ліття	9
Євген Кульчицький: Перша пластова еміграція	29
Антін Івахнюк: Роман Шухевич	35
Ярослав Падох: Липар з імені і чину	40
*** Наш обов'язок супроти Шуха	46
Цьопа Паліїв: До проблеми нашої виховної політики за кордоном	48
Василь Колодчин: Нові обставини — нові методи праці	57
Василь Маркусь: Матірні Курені	62
Ярослав Терлецький: Одно зі завдань	70
Сірий Лев: За зміст у новій формі	72
*** Обов'язуючий правильник УПС	75
Володимир Савчак: Правильник УПС — Проект »А«	81
Микола Бараболяк: Статут УПС — Проект »Б«	89
З нашого життя	99
З редакційної теки	101
Бібліографія	108

АВТОРИ ЦЬОГО ЧИСЛА:

- Бараболяк Микола, б. член УПУ, д-р прав, адвокат.
Івахнюк Антін, пл. сен. 10 К. УПС »Чорноморці«, інженер-архітект.
Колодчин Василь, ст. пл. 17 К. УСП »Гірські Орли«, студент.
Кульчицький Євген, пл. сен. 6 К. »Закарпатці«, кількакратний Командант СУПЕ, Уповажений ГПС а опісля голова КПС в США, лісовий інженер.
Левицький Северин, пл. сен. 1 К. ім. Ст. Тисовського, Верховний Отаман УПУ, голова ГПРади й голова УПС, проф. гімн.
Маркусь Василь, ст. пл. 5 К. УСП »Орден Хрестоносців«, член ГПР, публіцист (ред. журналу »Фенікс«), д-р філос.
Падох Ярослав, пл. сен. 5 К. УПС »Загін Червона Калина«, д-р прав, дійсн. член НТШ, проф. УВУ, адвокат.
Паліїв Цьопа, пл. сен. 2. К. »Ті, що греблі рвуть«, Головна Командантка Пластунів, учителька.
Савчак Есхидимир, пл. сен. 3. К. »Лісові Чорти«, Уповажнений ГПС на Тунезію, mgr. прав, адвокат.
Терлецький Ярослав, ст. пл. 1. К. УСП »Вурлаки«, інж. електротехн.
Тисовський Степан, († 1923), гром. діяч, підполк.-авдитор УГА, заст. голови Верховної Пластової Ради у Львові, ред. органу »Молоде Життя«.
Федусевич Мирон, один з перших опікунів і провідників Пласту, гром. діяч. гімн. проф.

(Скороти: УПУ — Український Пластовий Улад; ГПР — Головна Пластова Рада; ГПС — Головна Пластова Старшина; УПС — Улад Пластунів Senioris; УСП — Улад Старших Пластунів; К — курнінь; ст. пл. — старший пластун-(ка); пл. сен. — пластун сеніор.)

Увага! Оце число ПШ виходить як п'яте з черги. Три перші числа появилися на Рідних Землях в 1930 році й вони вичерпані.

Власність п.ч. ур. Мишик Марта

На добрий і милий спомин від

С К О Б

П Л А С Т О В И Й Ш Л Я Х

ОРГАН ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

„Scouts Way“ Nonperiodical Review of the
Ukrainian Rovers and Old Scouts.

Число 5

Мюнхен-Німеччина

Серпень 1951

Александри Анни Марії Савка

Н А К А З

*„Мишик“
за власні*

Головної Пластової Старшини

угоди.

з приводу 40-ліття

Українського Пластового Уладу

ПЛАСТУНИ!

Нещодавно Зустрічню в Авгсбурзі ми святкували наше 35-ліття. Перед нашими очима незабутнє Ювілейне Свято Весни в Міттенвальді. Сьогодні бурхливі хвилі життя розкинули нас по всіх континентах. Сорокліття Пластового Руху зустрічаємо в нових, цілком змінених обставинах.

СУЧАСНЕ ПОЛОЖЕННЯ

Процес розселення скупчень українських скитальців у Німеччині-Австрії закінчений. Починається етап — довшої чи коротшої — стабілізації наших осередків на всіх континентах світу. Контури нашої організації сьогодні вже виразно зарисовані. Найбільше і найміцніше скупчення, а в парі з тим — у порівнянні й у пропорції до інших — єдине передусім своєю опорою на українську емігрантську масу в кордоном є скупчення ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ, — Канади і США.

Поруч цього ядра існують малі осередки по різних країнах світу, але вони ніколи — а принаймні в найближчих роках — не зможуть досягнути навіть приблизно тієї питомої ваги, що їй вже досягнуло скупчення Північної Америки.

ЗАВДАННЯ СКУПЧЕННЯ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Маючи опору об мільйонову масу українців у Північній Америці і завдяки питомим політично-соціально-господарським обставинам тих країн — це скупчення має природний доплив живої крові, а в парі з цим на нього спадає дуже відповідальне завдання:

— усіма фібрами юнацької душі всмоктатися в українську субстанцію тих країн і силою розбудженого неофітського етосу регенерувати її національно та зберегти у ній живим пластове серце до часу, коли його буде можна перенести на Рідні Землі, під покров Святої Софії і Святого Юра.

ІНШІ ПЛАСТОВІ СКУПЧЕННЯ

Скупчення Північної Америки стає сьогодні основним ядром Пластового Руху. Чим сильніше, чим інтенсивніше розвиватиметься Пластовий Рух на цих теренах, тим краще змогутимуть процвітати пластові осередки по всьому світу, будь вони більші чи менші кількістю свого членства. Але ми — рух, опертий на якісно високу одиницю, яка зуміє затримати свій характер і діяти навіть у найбільшому розпорошенні нашої скитальщини.

Усі Ви, Друзі—Пластуни, великого віддалення, утримуйте наш духовий і організаційний зв'язок! Він дасть Вам непоборну силу перетривати найчорніші дні Вашого осамітнення.

ІДЕЙНА ОДНІСТЬ

Перед усіма нашими рішеннями в нашій організованій дії і нашій особистій поставі ми мусимо завжди пам'ятати про первинне — єдине, що забезпечить нам „дочасну вічність” і дасть нам силу перетривати тяжкі найближчі дні — це збереження ідейної одності нашого Руху.

Ми мусимо бути вірні нашим великим традиціям і нашим незабутнім Дружям, що впали на шляху.

Пам'ятаймо:

„... Україна була завжди волицем гуманізму на широких просторах Східньої Європи. І ми, пластуни, знову підняли прапор українського гуманізму і несемо його в майбутнє, щоб збагатити українську націю і все людство.

...Виховання людей українського закону і правопорядку — це наша найвища служба Батьківщині.“

(З наказу Команди СУПЕ в 35-ліття УПУ)

Збереження ідейної одності — це не тільки завдання організаційних проводів, це ще більшою мірою журба й обов'язок кожного пластуна. Це та внутрішня публічна опінія — живий, рішальний, наказуючий відрух на всі прояви життя цілості і на поступування одиниць.

ОДНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОВУДОВИ І ОДНІСТЬ ПРОВУДУ

Вихідні становища при розв'язці цього нелегкого завдання такі:

1. Нас обов'язує наш внутрішній моральний і формальний правопорядок і він є остаточним вирішним критерієм у всіх справах — без уваги на те, які будуть формальні постанови легального вияву нашого Руху в поодиноких країнах.
2. До цього нашого внутрішнього правопорядку ми елястично пристосовуємо всі інші об'єктивно-формальні чужі приписи, як теж наші несуттєві формальні постанови елястично пристосовуємо до об'єктивних обставин кожної країни.
3. Зберігаємо наші дотепер вироблені організаційні форми, міняючи їх тільки там, де є в цьому конечна й неминуха потреба чи безсумнівна доцільність. Натомість дуже чітко приглядаємося, де і як потрібно нам бути „модерними“, „поступовими“ і тримати крок з сучасним днем. Це стосується передусім методики дії в сучасних обставинах.

Із загального положення і вихідних позицій ідейної та організаційної одности нашого Руху випливають далекойдучі завдання, здійснення яких є обов'язком усіх пластових проводів в поодиноких країнах.

ПЛАСТУНИ!

Сороклітній ювілей Українського Пластового Уладу зустрігаємо далеко від Рідної Землі, на чужині.

Еміграційний побут несе з собою для наших людей безліч різних небезпек. Загрожує нам підривна робота ворожих українському народові сил; загрожують злидні матеріяльні і злидні моральні.

Будьте завжди свідомі цих небезпек!

Тільки зімкнутими рядами, спираючись на нашу сороклітню традицію і вірні нашій Пластовій Присязі — підемо в дальшу Мандрівку до Великої Мети, дальшій боротьбі назустріч!

І віримо, що Всемогутній поблагословить нашу любов Вітчизни нашої — України і наш труд та змаг для Неї —

СВІТЛОЮ ПЕРЕМОГОЮ НАШОЇ ІДЕЇ!

С К О Б!

Дано в Мюнхені, дня 5-го квітня 1951 року.

ЗА ГОЛОВНУ ПЛАСТОВУ СТАРШИНУ:

(—) п.л. сен. Атанас Ю. Фіголь, в.р. голова (—) п.л. сен. Осип Е. Бойчук, в.р. писар

ДОРОГОВКАЗИ

У 25 річницю смерти Симона Петлюри

Історичні обставини склалися так, що Пластовий Рух міг розвинутись і здобути найкращі успіхи передусім на Галицькій Землі. Несприятливі політичні умовини не дали змоги Пластові розвинутись ані в Наддніпрянській Україні під російсько-більшевицькою, ані в Буковині й Басарабії під румунською окупацією. Крім Галицької—пригорнула пластунів ще й Срібна Земля—Закарпаття.

Але пластова ідея прийнялась всюди на українських землях. У залежності від окупаційного режиму—в одній частині України вона розвивалась й існувала довше, в іншій—коротше. Сьогодні Пласт діє на чужині в усіх скупченнях української діаспори. Сорокліття його існування стрічаємо сьогодні теж на чужині.

Український Пласт завжди зберігав понадпартійний і понадкласовий характер, завжди ставився однаково позитивно і з рівною пошаною до обох українських віровизнань; крім того Пласт був і назавжди залишиться соборницькою організацією. Ідея української соборности, змагання до єдності всіх українських земель в соборній незалежній державі—була завжди серед нашої пластової спільноти тією живою силою, що зв'язувала загально-людські, універсальні ідеали Пласту з українською національною ідеєю. Ідея соборности була тією силою, що допомогла Пластові зберегти всеукраїнський характер, не зважаючи на те, що історичні обставини приневольовали обмежитись територіально майже виключно до західних земель України.

Вся дотеперішня пластова традиція, ідеологічні заложення Пластового Руху, його програма і дія—навіть назва і герб—все доказує, що ми не мали ніяких тенденцій до територіального обмеження. Зокрема виховний ідеал, ідеал української людини, до якого змагає Пластовий Рух, завжди ґрунтувався на головних засадах всеукраїнської духовості. Найкращі постаті Соборної України були і залишаться нашими найкращими живими дороговказами.

*

Тому, коли сьогодні ціла Україна в глибокому смутку згадує пам'ять Симона Петлюри,—ми єднаємося нашими почуваннями пошани з усім громадянством. І бажаємо тільки одного, щоб вияв стихійної пошани до Симона Петлюри з нагоди святкувань 25 річниці його трагічної смерти створив таку атмосферу, яка сприяла б об'єднанню всього українського громадянства під одним проводом для спільної боротьби. Бо: „перемагають організовані і нерозпорошені“—говорив С. Петлюра.

*

„В українську державність ми віруємо, в її неминучості ми переконані. Для нас вона—це жива реальність, бо ідею її ми носимо в серці, бо її духом і її потребами овіяне все наше життя. Ще не затих гуркіт рідних гармат недавньої боротьби за нашу державність, ще не заохла свята кров, пролита мучениками і лицарями; ще не розвіявся той дух боротьби, що підіймав вірних синів нації на велике діло, і поведе ще знову... Ми занадто живо відчуваємо цей дух боротьби, щоби перейти до порядку дня над засобами найдоцільнішими для успішного її закінчення“. (Симон Петлюра).

Ця віра в Україну і неминучість її визволення це те, що єднає нас пластунів—з Симоном Петлюрою. Він—сьогодні вже історія; але його віра в Україну це жива дійсність, якою живе теж і Український Пласт. На тлі історії зарисовується щораз чіткіше його постать як великого патріота і провідника народу в визвольній боротьбі. В тім відношенні він став символом традиції сторіч. Це ж під його проводом вперше від часів Мазепи—на сході Європи з'являється українська військова сила як самостійний рішальний чинник. З того часу молода народна армія Української Республіки, обвіяна легендою Головного Отамана, — йде у вир боротьби за українську вільність, за український закон і державу.

*

Для нас постать Симона Петлюри зобов'язуючий приклад великої віри в Україну, приклад щирого патріотизму і приклад плекання громадських і державних чеснот. Ці основні елементи українського державного будівництва маємо вирощувати серед нових поколінь. Це буде наш найвідповідніший вклад до жалібних урочистостей. Бо наш Рух—далекий від голосних і на зовнішні ефекти наставлених маніфестацій. Ми хочемо шанувати пам'ять Симона Петлюри в сірих рядах нашої щоденної праці—в підготовці нових кадрів наростаючого активу української молоді, активу пройнятого соборницьким духом всеукраїнської єдності. Наш рух у щоденній праці має їх підготовляти на те, щоби вони стали добрими переємниками великих замислів Симона Петлюри і твердо змагались за їх успішну реалізацію.

*

Коли згадуємо Головного Отамана, пригадаймо, що в тому ж Парижі, в якому він згинув, його єдина дитина, пластунка бл. п. Лідія Петлюра, довгі роки носила нашу пластунську відзнаку—лелію переплетену тризубом,—і була там носієм нашої пластової ідеї. Хоч її молодецьке серце зашвидко згасло й погас той вогонь, який у ньому горів для цієї ідеї, проте вона—ще один вузол, який в'яже наш Рух з історичною постаттю Симона Петлюри.

На новому етапі

В 40-ліття Пласту

В 1951-му році минає повних сорок літ, як постали перші гуртки з гордою сьгодні назвою Пласт. Тоді то кількох людей майже рівночасно, зразу навіть незалежно від себе, відчувало велику потребу дати Українській Нації, що формувалася з романтичних, здавалося б, мрій у масовий, всенародний рух, нову форму нової організації молоді, з новими завданнями, з новим змістом, збудованим не тільки на давній українській традиції, не тільки на концепціях великої потреби, але і на наукових засадах модерної педагогіки і соціології.

Безперечно, ці люди використали тоді, деякою мірою, перші зразки перших тоді організаторів нової системи виховання молоді у т. зв. скавтських організаціях інших народів, головне Англії і її світу, але вони одночасно шукали способів синтези, беручи до уваги можливість і кінечність приспособити чужі взірці, чужі завдання, чужі змісти до наших потреб, до виявів нашого українського духа в минулому і сучасному, Одиниці, часом і гуртки української молоді були вже і до починів організаторів Пласту в чужонаціональних нам скавтських організаціях, але не від них рахуємо початок нашої справи, а тільки від часу великого приспособлення скавтизму до потреб українського життя.

І тому ми сьгодні відзначаємо працю таких перших організаторів Пласту як д-р Олександр Тисовський, Іван Чмола, Теодор Поліха, Михайло Шипайло і інші, бо вони дали перші концепції потрібної нам синтези, а не тільки перші гуртки молоді за готовими зразками. Не легка тоді була ця праця! Українська Нація щойно будилася тоді до нового життя, яке тільки згодом вилилося в масовий рух під час родючих болів у I-ій світовій війні і в її наслідках. В 1911 році стояли ми не тільки перед фактом поділу України поміж окупантів, але і перед фактами масового загину традицій, масового ще тоді москво- і польовофільства. Українська модерна наука щойно ставала на ноги, визволялася з накинених «наукових» пут панівних на Україні націй, де за саму назву «Україна», «український» треба було зводити не тільки наукові, але й «гомеричні» реальні бої з усіма їх наслідками, коли ще загумінкова, квієтистична частина навіть нашого, вже свідомого, українського громадянства ставилася вороже до всіх вимог не тільки динамічного виховування молодого покоління, але навіть до примітивних вимог нової педагогіки, гарту тіла тощо.

Не місце тут подавати аналізу впроваджені Пластом виховної системи, але одне підчеркнути треба: Пластова система виховання прийнялася змісця і згодом почала поширюватися на всі українські землі; не було і нема ні одного українського територіяльного регіону, який би довше чи коротше не був захоплений Пластом; навіть уже на першій еміграції в 20-х рр., а згодом на еміграції в 40-их рр. Пласт ставав і далі стає чи не одним міцним засобом виховування нових поколінь не тільки для потреб важкого

еміграційного життя, але і одночасно звертає молодь нових українських еміграційних поколінь до завдань, а не тільки традицій, країни нашого походження, країни наших батьків і дідів, що сьогодні ще під важким чужим пануванням, і жде тісної співпраці всіх українців, де б вони й не знаходилися.

Пластова система мала і має ще ту міць, безперечно надану їй уже творцями, що вона без істотних змін перетривала незважаючи на основні зміни в політичних, соціальних, релігійних, побутових зрушеннях, що відбувалися і відбуваються всюди, де живуть українці, в різних обставинах свого легального і нелегального життя. І завжди Пласт був не тільки діючою, але великою конструктивною силою на тлі незвичайно важких обставин своєї дії, під час жорстоких незвичайних наступів ворога, одночасно незвичайно на тлі грізних внутрішньо-українських конфліктів. І весь час Пласт не міняв свого внутрішнього змісту, його духове обличчя залишилося незмінним, маємо надію, воно залишиться аж до часу, коли Україна вибере нове свободне життя для всіх своїх синів і дочок, для свободного, легального свого вияву на своїх землях.

Безперечно, Пласт міняв і міняти мусів форми своєї дії. Були це засоби його тактики, відповідні до обставин та вимог прогресу науки, успішнішого переведення свого змісту у діло. Це були також зміни, спричинені тенденціями його розвитку. До цих останніх слід зарахувати наші постанови вже з 1930 р. поширити дію Пласту і на кадри в Пласті вже перевихованих людей, та через них і на хід українського публічного життя. Пласт, загнаний після 1930 р. у підпілля, мусів всю свою енергію зужити на втримання української молоді в Пласті, не міг постанов з 1930 р. належно виконати і вернувся до них тільки в 1945 р., в час свого нового свободного росту на еміграції. І в тій діяльності Пласт не тільки не використав чужих взірців, але й став взірцем для інших народів, у яких думка оформлюватися почалася тільки в 1947-ім і пізніших роках.

На протязі свого 40-літнього існування Пласт завжди був єдиним у змісті, а навіть єдиним у організації по всіх землях України і, як ось тепер, і цілого світу, хоч нитки організації мусіли незвичайно бути і невидимими для загалу. Не значить це одначе, щоб унутрі не бувало виміни думок, навіть часом поважних конфліктів, але в обмін тих думок, у вирівнюванні по-пластовому тих конфліктів Пласт виходив тільки ідейно скріпленим, з новою ударною силою. Це велика заслуга не тільки керуючих у даний момент провідних людей Пласту, але, безперечно, це велике діло творців Пласту вже в 1911 р. Вони то поклали в Пласт такі закладки, що надали силу і міць Пластові на їхній час і незмірене ще ними тоді майбутнє. Ними оснований Пласт найшов і знаходить своє велике оправдання. Тому і згадуємо, повні признання і гордості, одних перших наших основників.

Та згадуючи їх, ми не приклонники тільки сухої традиції, ми не шануємо їх тодішні заслуги тільки для тодішніх часів, ми, звертаючи наше обличчя в минуле, зараз таки звертаємося в майбутнє; завдання Пласту були великі не тільки в минулому, і для цих завдань Пласт находив виконавців, але Пласт — це ріст, це нині велика діюча сила, завжди молода. Ми гордо заявляємо: ми тільки на етапі нових завдань, ми на порозі нових зусиль,

на шляху до **ВЕЛИКОЇ МЕТИ**. В нас будуть тільки змінюватися покоління, але наша мета буде завжди одна. Ми певні, що, ідучи послідовно цим шляхом, ми нашу мету досягнемо, і тоді ще не здамо своїх прапорів у музеї, але покладемо всі наші зусилля для закріплення цієї мети і втримання її для добра майбутніх вільних поколінь України.

Степан Тисовський

* * *

Байдуже, як там по інших країнах і в інших народів, але в нас—українців Пласт став вже тим, чим він завзявся бути! Ясним, повним і гордим світоглядом молоді. Нам уже вдалося відірвати Пласт, як твір чистого духу, від буденщини, від тих звичайних людських пересудів, серед яких головний тон грає погляд, наче б чиста, правдива, добра ідея не могла устоятись супроти людської вродженої недовершености, а ще гірше—злости. Щоб не було непорозуміння: говорю про Пласт як улад, як цілість, не про пластунів. Вимоги Пластового Закону я порівняв би з якимсь загально дуже цінним добром, якого набуття покищо переростає матеріяльну змогу одиниці. Тут треба співпраці великої кількості хоч би матеріяльно слабших одиниць. Спільною працею малих можна набути і вдержати велике добро. Це звичайний, хоч мало ще зрозумілий, закон природи. Найвищий, найгарніший твір людини — це співпраця безлічі мікроскопних клітин. Величаві, прегарно улаштовані палаци — це поукладані одна на одній безлічі малих цеглин, укладені руками багатьох робітників. Всі чуда новітньої техніки — це вислід умової праці цілих поколінь учених та фізичної праці багатьох сучасних робітників.—Співпраця численних, самих у собі малозначних одиниць виявляється у кожному предметі нашого оточення, коли тільки почнемо думати про його постання. З-під цього загального закону не можна виняти ідеї. Були, щоправда, здавна одиниці, великі своїм самотнім аристократизмом духа, одиниці—велети на полі моральної сили, і вони нераз падали в боротьбі з труднощами, бо вони йшли самі.

Пласт — це та сама ідея, ідея тих колишніх великих самітників, але сперта на барах і двгана раменами соток і тисячів малих робітників-пластунів. І хоча б ніодна з тих одиниць не могла мірятися з колишніми велетами духа, то співпраця тих недовершених одиниць взята як цілість, взята як сума, значно перевищає сили хоч би найдовершенішої, але самітньої одиниці. Пласт як збірнота зусилля може легко побороти ці ворожі сили, перед якими не могли устоятись хоч би й найідеальніші одиниці.

(Із вступного слова при відкритті курсів пластових інструкторів 5. 3. 1922 р. у Львові).

Початки Пластового Руху у перспективі сорокліття

1. Замість вступу — поконтресові думки

На європейський лад проведений Пластовий Конгрес в Ашаффенбурзі в 1948 році переніс мене хоч на три дні з сірої скитальної буденщини в світ здійснених пластових мрій, якими я свого часу дорожив як сокільський діяч перед 1914 роком і опісля як один з пластових провідників-опікунів в 1920 до 1923 роках. Називаю цей конгрес «здійсненням пластових мрій» тому, бо на ньому не бачилось недосвідченої шкільної молоді, яку ще треба було випрошувати від її батьків, як це бувало колись, щоб втаємничувати її в пластові гасла, приєднувати для пластової практики, а то навіть захищати перед окремими вимогами вчителів, ставленими до пластунів, — тільки стрічалося на кожному кроці пластових сеніорів чи старших пластунів, що своїм дотеперішнім життям або й громадською діяльністю довели вже, що вони якслід зрозуміли пластову ідею та ладні за її принципами поступати все своє життя. Мені, зокрема як бувшому пластовому опікунові та провідникові, було дуже приємно, а то й інтересно спостерігати, що мої колишні учні-пластуни у великій мірі потрапили здійснити в своїй громадській діяльності — як лікарі чи професори університету, або вчителі чи вчительки рідних шкіл, чи вкінці як інженери, редактори і письменники — вимоги пластових законів для ідеї Соборної України, зрікаючись часто своїх особистих користей, суспільно-партійних переконань, чи інших посторонніх амбіцій. І коли мені постійно важко було комунібудь з'ясувати, що це таке «Пласт», — то на згаданому конгресі, після декількох десятків літ моїх передумувань і співпраці з пластунами, мені було б ще важче подати якусь коротку дефініцію завдань Пласту, — а зате було б легко сказати:

«Хочете знати, що таке пластування? Ось ходіть з нами в цю залу нарад. Там з'їхались поважні громадяни різних суспільних навірствувань, світоглядів, переконань, з найрізномірніших «партій»: від патріотичних пацифістів до скрайне-революційних націоналістів, а глядіть, як вони культурно, хоч деколи з живим пластовим патосом, диспутують над поодинокими проблемами. Сядьте в їхньому гурті та прислухайтесь хоч годинку, як ці люди без зайвої лайки, без удавано-високопатріотичної демагогії, тільки речевими аргументами, викладеними спокійно, толерантно для противника, вміють з'єднати більшість для себе. Замість грубих насмішок, Ви почуєте з їх уст часто специфічно пластуницькі ватрові дотепи, або щонайбільше кусливі товариські жарти, які саме підтримують ту сердечну атмосферу, яку витворити може тільки довголітнє товаришування в школі, — але ще більше спільне таборування, співжиття і пригоди в Пласті. Побувши ось так годинку-дві між цими «старими» пластунами, Ви зрозумієте, чому вони вічно молоді, чому вони при своїх 30, 40 і 50 роках життя не старіються, чому вони й до найважчих проблем уміють підійти легко — хоч серйозно. Тоді непотрібно буде Вам з'ясовувати, яке завдання «Пласту», — бо якби я Вам навіть коротко сказав, що це самовиховання молоді для всесто-

роннього життя в Соборній Україні, то це будуть для Вас і для багатьох інших земляків, якісь надто претенсіональні й надміру непосильні до здійснення «пусті слова».

Ось більше-менше щось таке сказав би я сучасному громадянину на його запит про пластові ідеї, а якщо він перейшов би згодом на методичку проведення цих ідей у життя, то й тоді вказав би я йому на сьогоднішню емігрантську пластову дійсність, відображену на тому ж конгресі.

Побіч свободолюбного демократизму у виборі своїх «чиновників» — пластуни мусять проявляти щодо своєї демократично вибраної старшини повну дисципліновану слухняність (мовляв, за січовими зразками), — а ця старшина може до деякої міри й «абсолютно» наказувати, зовсім на зразок модного тоталітаризму, диктатури, фашизму чи різнообразного вже націоналізму. І це я спостерігав як проведене в дуже симпатичній формі, хочби в рамках самого Пластового Конгресу. У виступах багатьох приввних на залі учасників нарад виразно зарисувався новий тип пластового провідника, демократично вибраного, але з абсолютно «диктаторською» владою. Це тип провідника, що не «вбиває» негайно, — тільки чемно і з усміхом поволеньки «дорізує» бідну пластову жертву, яка вкінці мусить так зробити, як це потрібно... Пластові. На мою думку, такі провідники нічого не зроблять такого, на що не погодився б справді ідейний соціаліст чи націоналіст, мельниківець, бандерівець, чи лебедівець, соціал-революціонер чи гетьманець, клерикал чи вільнодумець, націонал-демократ чи інший «-іст», — бо вони з'єднають їх усіх понадпартійно чи міжпартійно спільними високими національними українськими ідеями, так як потраплять без приниження впровадити українських пластунів у світову скавтську сім'ю, запевнити їм там належне місце у «вільних народів колі». Це тим «легше», бо скобові внуки розлетілись уже далеко від рідного галицького гнізда, по всіх країнах усіх континентів, але й тому саме тим «тяжче», — бо важко зібрати в одну спільну духову громаду розсіяних по цілому світі ісповідників Українського Пласту. За ересь не тяжко!

Я особисто радо піддавався під «владу» таких патріотичних вільнодумних диктаторів, якими були відомі в Галичині демократичні діячі як д-р Євген Олесницький — організатор Стрийщини, та славний батько руханки й спорту — проф. Іван Боберський. Зокрема цей останній був взірцем «дивака», що все особисте посвячував для послідовного проведення в життя намічених цілей, які мала українська сокільська організація в Галичині. Він провадив її в понадпартійному національному дусі до з'єднання за кожную ціну з аналогічними, але партійними — радикальними «Січами». В нього було дійсно єдине гасло: «Україна понад усе». Але виникає питання, чи постійно так воно в Пласті, чи дійсно в щоденному житті ці досвідчені пластуни ведуть себе по-пластовому й по-пластунськи і чи так гарно розвивався Пласт у минулих десятиріччях, як він зарепрезентувався на Конгресі, і що впливає з його багатьох чудово оформлених видань і часописів?

Друге питання: як далі бути українському Пластові, розсіяному по цілому світі, чи він має далі зберігати свої на чисто-національному ґрунті вирощені закони, чи теж з честю — як українська організація, збудована на всесвітніх людських гаслах — спровола перейти в чужодержавні, а тим

самим і чужонаціональнi скавтські з'єднання, зберігаючи за собою щонайбільше свої національнi окремішностi?

На ці питання я як одиниця не в силі відповісти, але можу тільки кинути кілька думок, а з минулого подати деякі інтересніші спогади, що навітлюють добу й обставини при первопочинах нашого пластування.

2. Предтечі українського Пласту

У своєму вступному слові на Пластовому Конгресі в Ашаффенбурзі Сирій Лев зовсім справедливо нав'язав діяльність та завдання Пласту до т. зв. «тайних кружків» чи там «громад» української гімназійної молоді в Галичині при кінці 19-го та ще й на початку 20-го століття. Чимала подібність між цими двома патріотичними гуртуваннями української молоді: с а м о в и х о в а н н я під керіванням старших гімназистів, та й ні сходи ни у кімнаті якогось довіреного товариша, чи десь у лузі, над річкою, чи в ліску, в малому гуртку, (бо тільки для святочних сходин у більшій громаді), дотримування тайни на основі окремої присяги-приречення, різнорідний зміст сходин: літературні й політичні реферати, деклямації, пісні, окремі сходи ни хору і т. п.

Але в історії предтеч українського Пласту я сягнув би ще далі — хочби в мандрівку гуртків університетських студентів — «козаків» — у їх козацьких строях з селянськими широкими солом'яними крисами — по «попівських» (священичих) домах галицьких сіл, звичайно з українською піснею на устах та в супроводі гітар чи сентиментальної цитри. Це 60-ті, 70-ті та ще й 80-ті роки 19-го століття — неначе вірна відбитка наддніпрянських хлопоманів чи тамошніх тайних громад. Живі дискусії цих студентів-народовців з представниками старшого громадянства, звичайно з ідейними, але завзятими москвофілами-священиками, були виявами змагань цих піонерів народовецького українського руху на тлі польсько-урядницької та українсько-москвофільської Галичини. Ці юнаки своєю піснею, своєю ношею, своїми народовецькими переконаннями, деклямаціями творів Шевченка та безмежними дискусіями спричинювали прямо переворот у серцях батьків, а головне, доростаючої молоді. А тереном їх виступу були численні, славні та багатолюдні празники і весілля по священичих домах з ночівлями по клунях, з заїздами по сусідніх селянських хатах, а деколи теж «балі» у Львові чи по більших галицьких містах. Мимовільним осередком, — а радше вогнищем, з якого розгорювалось щораз ширше українське полум'я національної свідомості по Галичині — була найстарша на наших соборних землях, перша українська т. зв. академічна гімназія у Львові. Різні обставини склались на те, що ця наша середня школа стала неначе осередком або бодай зародком молодечих національних змагань. Вже саме приміщення цієї ще німецької школи в мурах нововибудованого «Народного Дому» у Львові, над великою залєю, в якій часто відбувались різні крайові політичні віча, з'їзди або загальні збори крайових «руських» товариств, — початково москвофільських, а згодом чисто народовецьких, українських, — а вкінці вистави заснованого в 1864 р. «Руського Театру», мали вирішний вплив на гімназійну молодь. Духовий розвиток тодішнього громадянства

проходив наглядно ось так «під оком» цієї молоді, яка по-своєму реагувала на такі чи інші рішення і заходи своїх «батьків».

Від 1868 р. ступнево ця гімназія стала переходити на українську викладову мову, стаючи через це чисто однаціональною виховною установою під керуванням деяких народовецьких, отже українофільських професорів, почасти наперекір іншим виховникам, що пристали до староруської партії, твердих галицьких русинів, згодом москвофілів. На такому терені довершувалось самовиховання в українстві гімназійної молоді в безконечних дискусіях на міжлекційних перервах, або деколи і на лекціях з приступнішими професорами. Там теж зроджувалися ті «тайні кружки», про які я вже згадував. А пам'ятаймо, що ця гімназія діяла покищо у Львові, який ще з давніх часів залишався «столицею» польського культурного життя, бо в ньому всі урядничі посади та всі пости в культурних чи громадських установах обсажені були поляками чи споляченими жидами, а «русини» тільки тут і там добивались якогось місця.

Правда, модна в 80-их і 90-их роках Драгоманівщина частинно відхиливала нашу молодь по згаданих «кружках» від простолінійності в національних почуваннях через примішку світового соціалізму з посмаком безбарвного космополітизму та вільнодумного вольтеріанізму, що виявився у намаганні показати молодецьку «поступовість» через підкреслення свого розумового атеїзму. Це чимало спричинилося до розриву між батьками й синами. Цей розрив виявив себе в протилежних переконаннях і різному розумінні національного патріотизму з боку старших москвофілів і молодших українофілів.

Ось так серед такої духової суматохи, може тільки завдяки рідній народній пісні, по наших студентських хорах і «хориках» вирощувалась та закріплювалась українська ідея, підкріплювана головно політичними поемами Шевченка. А цьому всьому присвічувала уява ще незнаної, але чудово вимріяної наддніпрянської України з виідеалізуваною козацькою бувальщиною, свободою та традицією. Справа в тому, що це були великі молодецькі зриви, які на своїх бурунах винесли в українську національну ідею, з думкою беззастережної, ідейної та безкорисної праці для рідного народу на всіх ділянках духового та економічного життя, з метою вибороти українському народові хочби в рамках австрійської держави таке становище, яке мали вже інші, щасливіші народи. Отже, назагал такі самі цілі, які поклав собі в основі український Пласт у пропорції до самостійної соборної України.

3. Проф. Іван Боберський як безпосередній спрчинник Українського Пластового Руху

Згадана українська академічна гімназія у Львові мала між своїми професорами багато визначних громадських діячів, таких, як перший її директор о. Василь Ільницький, основник «Просвіти» проф. А. Вахнянин, о. проф. д-р. О. Огоновський, проф. Ол. Борковський і багато інших. На окрему згадку заслуговує один з «молодших», а саме проф. Іван Боберський, що від 1901 у., ставши професором у цій гімназії, був дійсним пострахом учнів, бо був невмолним германістом, який у мурях школи не промовив

інакше, як по-німецьки, і того ж вимагав і від своїх учнів. Але ще більшим «диваком» видався він тодішньому галицькому суспільству через своє завзяття у пропаганді руханки й спорту між шкільною молоддю, хоч у тодішніх школах наука руханки була тільки надобов'язкова. А що в академічній гімназії, яка містилась у «Народному Домі», не було окремої залі на руханкові вправи, — то молодь, яка записалась на руханку, ходила на вправи до українського «Сокола». Ці вправи відбувались там у пополудневих та вечірніх годинах. Через це гімназисти мимоволі входили в лави учнів — доросту самого «Сокола», а що проф. Боберський був у цьому товаристві начальником вправ, то й зближення гімназійної молоді до завдань нашого руханкового товариства стало безпосереднім переходом до діяльності на терені українського сокільства, що гуртувало членів у дисципліні при руханці, пожарництві, а згодом при стрілецьких відділах.

Проф. Боберський і в руханці був дуже вибагливий. Підходив до неї, як і на лекціях німецької мови, неначе без дози сердечного, — а через це й скоропроминаючого — патріотизму. Типова була для нього холодна, розумова послідовність, докладність у сповнюванні своїх шкільних та позашкільних добровільних обов'язків, вперта «дивачність» переконати суспільство про потребу руханки і спорту як рівноваги для виснаженого духа. А вже власний «нечуваний» приклад: «бідати» з учнями по підльвівських левадах, улаштовувати з ними «безцільні» мандрівки по околицях Львова, а взимку «не знати чого» «наражуватись на простуду» й «зломання ніг» в дивачному лещетарському строї по снігових заспах львівських горбків — з'єднував йому між старшими ворогів, а між учнями багато запалених прихильників.

До цих останніх належать пізніші провідники руханкових вправ у «Соколі-Ватьку» як Теодор Поліха, Володимир і Омелян Гузарі, Олена С-на, Оксана Федів, Дарка Білинська, Біна Сид-ич, Олекса Довбенко, Тарас і Петро Франки, Павло Зимак, Степан Г-ок і багато інших, що за порадою проф. Боберського склали іспити з руханки, стали в середніх школах Галичини вчителями руханки та дуже часто опісля допомагали Пластові переводити в життя не один прилюдний виступ з різними вправами, хороводами, танками і т. ін.

Між цими безпосередніми учнями були й засновники Пласту, які, може, рівною мірою ділять щодо цього свої заслуги, хоч кожний з них на інший лад підходив до цієї самої речі. Після закінчення університетських студій д-р Олександр Тисовський став учителем академічної гімназії, а тим самим безпосереднім товаришем свого недавнього професора І. Боберського. Цей останній готував підручники та книжечки з обсягу руханки та спорту, намагаючись витворити при цьому чисто українську термінологію для цих ділянок. До цієї праці притягав теж і своїх учнів. А що сам в одному з чергових звідомлень академічної гімназії видав вперше багато ілюстрований «Впоряд», — то, натрапивши у світовій літературі підручник Бейден Пауела про скавтінг, напевно намовив д-ра Олександра Тисовського зацікавитись тим «новим родом спорту», чи там рухових вправ. І так воно, мабуть, було. Д-р Тисовський, як мені здається, мав нагоду незабаром

у Західній Галичині приглядатись первочинам польського скавтизму і, так підготований теоретично й практично, міг написати свій перший підручник «Пласт». Цю працю надруковано спершу в черговому звідомленні академічної гімназії, мабуть за 1912 рік, а опісля, як окрему відбитку коштом «Сокола-Батька». Одночасно засновував тоді проф. д-р Тисовський перші пластові гуртки при академічній гімназії.

Подібно сталося з притягненням до пластового руху Петра Франка. Він був зразковий наслідувач свого професора, бо не тільки в руках при виконуванні вправ, але в ході, способі усміху, аргументації й у «дивачному» розумуванні в дискусіях, опертих на «холодному розумі», подібний був до свого вчителя. Франко належав теж не тільки до загорілих руховиків спортовців типу проф. Боберського, але й до завзятих мандрівників. Як один з найздібніших руховиків, він швидко підчас своїх технічних студій склав іспит з руханки і ще як студент політехніки дістав посаду вчителя руханки у філії академічної гімназії, що далі містилася в мурах «Народного Дому». До обов'язків учителя надобов'язкової руханки належало теж цікавитись різними спортами, — а тим самим і «найновішим» скавтігом. В ньому найбільше припало йому до вподоби мандрівництво, — тож плекав він його залюбки із своїми пластунами, вивчаючи з ними потрібну картографію. Знання англійської мови, яке виніс з добровільної науки ще в гімназії, дало йому змогу безпосередньо перекладати чи перетворювати потрібне — от хочби «Пластові гри і забави» — на українське. Вибух першої світової війни в 1914 р., а опісля визвольні змагання, в яких він брав участь як летун Української Галицької Армії, відірвали його від Пласту, до якого, мабуть, опісля вже не повернувся, хоч дістав був в 1920-их роках у Коломії становище вчителя руханки. Від нього то походить пропозиція назвати скавта нашим словом «пластун» на зразок кубанських козаків.

Отже з цього бачимо, що ті два основоположники перших пластових гуртків у Львові діяли під безпосереднім або посереднім впливом свого великого вчителя. Слід опіки проф. Боберського над Пластом у його первочинах можна пізнати теж і з змісту «Сокільських Вістей», перемінених опісля на «Вісті з Запоріжжя», коли то цей голова «Сокола-Батька» намагався довести до союзу «Соколів», «Січей», спортивного товариства «Україна» та всіх інших майбутніх спортових товариств в одному союзі «Запоріжжя». У вищезгаданому сокільському місячнику під редакцією проф. Боберського і Сеня Горука притулювалася одна або й дві сторінки першого пластового друкованого слова — вісника, під окремою назвою «Пластовий Табор», або може «Пластова Ватра». Зміст цього часопису, як і взагалі цілого сокільського місячника, був дуже скромненький і на сьогодні мало цікавий, бо подавав тільки найконечніші поучення, рішення, хроніку деяких прогулянок, виступів, вправ тощо. Безумовно, що першими редакторами цієї пластової сторінки були знову найближчі співробітники проф. Боберського, — а саме д-р Олександр Тисовський та Петро Франко, що щоденно бував у «Соколі-Батьку», як один з провідників руханкових вправ, то й мав безпосередній контакт з видавцями сокільського журналу.

Про діяльність і ролю третього з-поміж основників Пласту, а саме про Чмолу, важко мені щонебудь конкретного сказати, бо я не мав нагоди з ним пізнатися, ані особисто з ним зустрічатися.

Зате чомусь мало згадується про інших перших пластових провідників по інших містах Галичини як Станиславів, Стрий, Коломия, хоч знаємо, що в цих і інших місцевинах перед 1914 р. зав'язались були пластові гуртки — чи то при гімназіях, чи то під опікою українських сокільських товариств. Бувші пластуни з цих міст і з цих часів повинні про це подати свої спогади.

4. Перші пластові новачки

Чудова літня погода від 28 червня по 1 липня 1912 р. дала змогу репрезентативній чоті українських соколів насолоджуватись у чеській Празі імпрезантним I. здвигом усіх слов'янських сокільських товариств. Одинокі поляки не брали в ньому участі. Можна було бачити «німецьку» докладність і солідність в організації з'їзду, в розташуванні гостей та слов'янську барвистість у виведенні прегарних збірних вправ чи святкового походу. Нас, українських руховиків, усе те надзвичайно цікавило, — але перше всього те, через що чеське сокільство тішилось у своєму громадянстві величезною популярністю та прямо спонтанним захопленням. Ми швидко відкрили цю тайну: кожне чеське сокільське гніздо було рівночасно осередком не тільки руханкового, але й культурного життя його членів, поділених на 1. звичайних членів, 2. доріст і 3. т. зв. «жаків» — дівтору, а кожний з цих відділів під окремою місцевою та крайовою командою.

Після повороту до Львова я спробував цього підходу до сокільського руху через основання «Сокола III» в т. зв. городецькій дільниці Львова. Завдяки несподіваному напливові залізничників-українців до цього товариства, спершу як до касиново-просвітнього клубу, вдалося за кілька місяців потворити вище згадані окремі відділи. А що в тому самому домі при вул. Городецькій ч. 95 і 97 містилася уже теж 4-клясова українська приватна школа ім. Грінченка, то й набір до хлоп'ячого відділу «Сокола III» був під рукою. Але не було відповідного провідника для цих малят. Зголосився на опікуна жертвенний член старшини цього «Сокола», залізничний урядовець Омелян Козинський, що як резервовий австрійський офіцер погодився провадити з хлопчиками військовий впряг. Дівтору така «забава в військо» надзвичайно захопила, тож вона натискала на своїх батьків, щоб їй справили однострої. По короткій нараді рішено пошити пластові сорочки та купити пластові капелюхи. Вправи стали відбуватись на подвір'ї школи й «Сокола» при вул. Городецькій ч. 95 вже восени 1913 р. Щоб забава була «повна», то за моєю порадою залізничні майстри, члени «Сокола III», В. Харкевич, М. Бачинський і Гуйда, погодилися з залізних рурок і твердого дерева зробити «правдиві» військові «крісики» (рушниці) з нерухомими замками і на ремнях для малих «пластунчиків». А коли ще докуплено наплечники, польову кухню, казан та інші причандали на прогулянку, почались веселі, але дуже дисципліновані марші на Богданівку та й під Білогорський Ліс на кількогодинні вправи.

Зближався II. Крайовий Здвиг «Соколів» і «Січей», визначений на 28 червня 1914 р. На ньому мали теж виступити ці маленькі стрільчички, тому вони запопадливо доповнювали свої однострої, їх поспішно «дозброювано» новими крісиками, і так під гучні оплески посторонньої публіки могли ці пластунчики «Сокола III» з гордістю промаршувати в день здвигу

через соняшний тоді город кн. Льва. А було їх рівно 60. Всі вони мали ледве по 8 до 10 літ, через що не могли стати справжніми пластунами, тож тільки через дисципліновану забаву в військо і через таборування з варенням на вільному повітрі, в маршах за бадьорою піснею на устах готувались до майбутнього дійсного пластування. Дві фотознімки цих «стрільчиків» поміщено в «Ілюстрованій Україні» за 1914 р.

До мене доходили тоді слухи, що д-р Олександр Тисовський (якого я ще не знав особисто) невдоволений однобічним «мілітаризмом» цих, мовляв, пластунів, а на ділі тільки маленьких вихованків «Сокола III». Але, з другого боку, мушу справити помилкове твердження бл. п. д-ра Івана Іванця під фотозняткою цих стрільчиків, поміщеною в зладженому ним стрілецькому альбомі, що ці пластуни-стрільці були зав'язком військової заправи молоді. Нічого подібного. Хоч тоді при наших «Соколах» створювано вже стрілецькі частини, — то ці маленькі стрільчики з цим рухом нічого спільного не мали. Це була дійсно тільки дитяча забаву в вояків.

5. Перший пластовий прапор

А виступали ці стрільчики в здвиговому поході 1914 р. вже під власним прапором, який опісля став взірцем всіх наступних пластових прапорів і якого розміри заведено як норму в окремому уступі «Життя в Пласті» д-ра Ол. Тисовського. Це знам'я відділу малих пластунчиків не виникло з кінцевої потреби, бо пластуни в ті часи ще ніде не вживали окремих своїх прапорів, тільки вийшло це знов же з охоти зробити дітворі більшу радість з забави в вояків. Очевидно, прапор придумано відповідно малий: держак із списом 2 м, а плахта 70 см довга та 50 см широка. Я зробив проєкт у кольорах: на правому синьому боці стилізований в 1911 р. малярем М. Івасюком український національний герб, тоді ще жовтий лев на попелястій скелі, а на двох прямокутних бічних синіх полях, відділених українськими вишивками, напис товстими жовтими буквами: «Пластовий курінь» — «Сокола III у Львові». У квадратному наріжнику, відділеному перехрестями вишивок, приміщено мініятуру давньої козацької хоругви з місяцями і хрестом. На лівому кремовому боці, на вовняній матерії, я запроєктував на основі вибраної у музеї Наукового Товариства ім. Шевченка чорно-жовто-червоної вишивки довкола вишивану широку обвідку, а по середині в тому самому стилі напис: «Вперед!» Це була перша спроба застосувати до прапора народну вишивку. Цей бік обведено довкола кремовими тороками, а правий жовто-синіми трикутниками.

Мосяжний спис стилізовано на зразок гуцульських ножів, а долину держака обведено мосяжним окуттям, виповненим оливом для зрівноваження з плахтою. Самозрозуміле, що держак, для вигідного переховування, розкручувався по середині.

Цей прапор у цілості виконали члени «Сокола III»; зокрема: Олена Алексевич, Євгенія Харкевич, Ельза Музиківна, Михайло Лукіянович, Володимир Харкевич, Михайло Бачинський, Гуйда і ще дві особи, імена яких я вже забув. Вони гаптували, вишивали, шили, виконали всю столярську і слюсарську працю з великою охотою та безкорисно, зате з почуттям насолоди, ще це роблять для «своїх дітей».

Вручення цього прапору відбулося безпосередньо перед здвиговим походом 28 червня 1914 р. Хорунжим був «найвищий» — Осип Любчак (сьогодні вже «старий» лікар), — провідником відділу, під керуванням вищезгаданого опікуна, старший брат пл. сен. Стефка Щуровського, що теж належав до тих стрільчиків, себто до перших пластових новаків. Згодом цей прапор в 1917 р. разом з «його» пластунами перейшов до академічної гімназії і там став знаменем I. пластового полку

6. Ренесанс Пласту від 1920 року

Роки 1914—1918 і дальша українсько-польська війна в Галичині 1918—1919 рр. та ще й большевицько-польська в 1920 в. на тому самому терені не сприяли розвиткові Пласту через виняткові воєнні обмеження та через близькість фронту. Пластуни в академічній гімназії у Львові та в її філії відбували свої сходини в клясах, отже пластування обмежувалось майже виключно до теоретичної частини.

Аж відносно «мирні» часи від осені 1920 р., тобто ще перед прилученням Галичини до Польщі, дали змогу провідні Пласту трохи ширше розгорнути крила та подумати про реорганізацію всього уладу в Галичині. І почалась плянова праця по всіх галицьких середніх школах, де тільки знайшлась охоча людина з-поміж учителів даної школи, щоб піклуватись пластунами. Тоді постають одні за одними молодечі «полки», — що кожний з них деколи тільки переступав число сотні учасників. Зрозуміло, що українське суспільство тоді ще ділилось на ворогів і прихильників Пласту. Прихильники «підсвідомо», бо керовані хвилевим захопленням, бажали, щоб їхні діти масово «вписались» у пластові ряди. Але зрівноважена та досвідчена послідовність д-ра Ол. Тисовського не дозволила на таку масівку в пластовому уладі, — приневолюючи всіх опікунів і провідників Пласту поширювати пластову ідею тільки крок за кроком, дорогою розбірки дібраних і окремо проваджених малих гуртків. Для суцільности, пляновости та доброго закорінення відроджуваної організації така самооборона перед солом'яним вогнем молодечого запалу була зовсім оправдана.

7. Несподівані хмари над Пластовим Уладом

В 1920 р. Пласт попав був у підозру в колах деяких наших духовників, що він «безбожницький». Відзеркалилося це доволі прикро на вчительській конференції академічної гімназії та її філії в травні 1920 р. Несподівано виринула на порядку нарад справа «Ученицької Читальні» при гімназії, якої безпосереднім опікуном був славний свого часу дир. Михайло Галуцький, а його заступниками д-р Ярослав Гординський, д-р Ол. Тисовський і я.

Хтось злобно доніс, що учень Андрій Охримович мав на сходинах цієї читальні доклад про Наталію Кобринську, при чому висловився безбожницько про бл. п. єпископа Пелеша. Нічого не помогло протилежне свідцтво нас чотирьох опікунів, що Андрій Охримович — пластун, сам релігійний, син знаного адвоката д-ра Володимира Охримовича, вихований у релігійному дусі, не міг так висловитися і ми на докладі нічого протирелігійного не чули. Не поміг теж доказ «ад окульос», що прелегент тільки

повторив дослівно слова о. проф. Ом. Огоновського з його «Історії літератури» про Кобринську і єпископа Пелеша. На доручення шкільної кураторії (в цьому випадку українського інспектора) дирекція розв'язала читальню — ну, а ми, опікуни, зовсім невинно дістали по носі. Видно, що комусь залежало на скомпромітуванні «вільнодумних» опікунів дир. Галуциньського і д-ра Тисовського, цього останнього як безпосереднього опікуна Пласту. Тому у висліді і Пласт заборонено у мурах академічної гімназії та її філії, бо обидві ці школи через воєнні дії мусіли разом приміщуватися в старих мурах «Народного Дому». Ще раз мушу підкреслити, що це була велика кривда з боку таки своїх рідних заподіяна бл. п. Андрієві Охримовичеві, нам учителям як опікунам читальні та невинному в цьому випадку Пластові. Це було тим прикріше, що тоді на наддніпрянській Україні це йшли криваві змагання обох українських армій з ворогами, а в Галичині, після нашої воєнної програної, Пласт як інституція з деякою інтернаціональною вивискою міг вирощувати новий український патріотизм серед молоді.

Але розв'язка цієї дивної проблеми була таки недалеко. У шкільній крамниці академічної гімназії, веденої учнем Мсхом, пізнішим видавцем «Доброї Книжки», стали в тому часі появлятися дивні, з різноколірових паперчиків складені знаки якоїсь нової організації, що в скороті називалася «ДУХ». Сьогодні не вмію вже пояснити повного звучання цих поодиноких букв, але доволі знати, що це була назва новоствореної організації молоді на чисто релігійному тлі, як опісля виявилось, — з чисто клерикальною партійною закраскою. Додати треба, що це стоваришення стало послугуватися подібними гаслами і законами, які обов'язували в Пласті. Головний осідок цього нового товариства був у Духовній Семінарії, при вул. Коперника 36, в приміщенні під вежею церкви. Аж тоді я зрозумів, чому Пласт став «безбожницьким».

На щастя, не всі повірили в поганство Пласту, бо такі священники і педагоги як о. Василь Лициняк, о. Євген Монцібович та й крил. о. Леонтій Куницький далі симпатизували з пластовим рухом. Коли я в цьому ж 1920 році перейшов як учитель до державної української вчительської семінарії у Львові, то її тодішній директор, о. Юліян Дзерович, коли я став творити перші пластові гуртки в його школі, прямо домагався, щоб відразу всю молодь семінарії втягнути до Пласту.

Отже, на цій ниві можна було далі розбудовувати Пласт по наших школах у Галичині, не дивлячись на те, що тут або там, якась дирекція не дозволяла на пластові гуртки в підлеглий їй школі. Тоді при таких школах творились т. зв. позашкільні відділи, — бо й так усі українські пластові частини в Галичині льояльно визнавали Верховну Пластову Раду, яку в той час покликав до життя й сам її очолював д-р Ол. Тисовський.

Щоб дорешти обеззброїти клеветників у безбожництві Пласту, я в 1921 р. впровадив пластунок і пластунів львівського коша на свято Йордану, на львівський ринок, щоб там при традиційному освяченні води тримали почесну сторожу. Цей крок виявився вповні доцільним та в наслідках для Пласту подекуди рішальним.

Але зате з другого боку, стали підноситись проти Пласту закиди, що він виховує не національних, а радше церковних «лямполізів». Помітне це було хоч би на зібраннях перестроєної під іншою опікою читальні учнів

в академічній гімназії, в якій уже в 1921 і 1922 р. стали пробиватись покищо несміливі голоси прихильності до Радянської України, яка тоді проголосувала курс повної українізації. Отже така інституція, як Пласт, що рада була стояти понад усіма партіями, з уваги на недалеке майбутнє всієї України та з претенсіями поширити й туди свою організацію, опинилася неначе між молотом і ковалом. З цього приводу підносились посторонні голоси, що може б Пласт, для загального добра всієї української молоді, в начальному свосму законі «Пластун вірний Богові і Україні» схотів обмежитись тільки до батьківщини. Аргументовано, що в статутах таких крайових українських організацій як «Просвіта», «Українське Педагогічне Товариство» і інші, не висувається на перше місце служба Богові, бо це само собою розуміється, тільки якусь спеціальну мету як: освіта, школа тощо. Але поодинокі члени Верховної Пластової Ради не пішли за цими аргументами та зберегли традицію пластових гасел, перенесену з Англії.

8. Українська пластова відзнака.

До I. світової війни — а радше до 1918 р. — вживалося в Галичині як національного українського гербу на синьому полі давнього княжого жовтого лева, що пнеться на скелю. Проф. Боберський як член Бойової Управи Українських Січових Стрільців відчував, що цей герб не прийметься на Наддніпрянській Україні — а також, що тамошній київський св. Михайло не може стати всеукраїнським знаком. Тому на спілку з різними мистцями продумував комбінацію чи радше споєння цих двох гербів у якусь одну цілість. З цих змагань вийшла з мистецького боку гарно продумана постать лицаря св. Михайла зі щитом, на якому видніє галицький лев. Але ледве, чи цей проект удостоївся б був загального признання. Цю проблему прекрасно і дуже просто розв'язала Центральна Рада за порадою проф. Михайла Грушевського, приймаючи тризуб Володимира Великого за державний, а тим самим за всеукраїнський герб з давньою традицією.

В Пласті був, очевидно, свій знак лілея — як інтернаціональна відзнака цього уладу. Але кожна національність намагалася до цього знаменні додати щось своєрідне, по чому можна б було відразу пізнати, до якого народу належить скавт, що носить таку відзнаку. Те саме питання виникло й перед Пластом. Тому в 1920 р. проголошено конкурс на українську пластову відзнаку. Пластуні подали кілька проєктів — але ні один не вдоволів д-ра Тисовського. Тому з цим ділом він звернувся до мене, як до колишнього рисівника-графіка.

По короткій застанові мені блиснула думка, що коли лілея й тризуб складаються з трьох головних частин, то чому не можна б їх якось зв'язати. Залежало мені ще тільки на тому, щоб ні лілея як уладова відзнака, ні тризуб як державно-національний герб нічого не втратили на своїм самостійнім значенні при їх зв'язуванні. Але й спільне теж було важливе: що один і другий символ мусять якось суцільно відображати змагання пластунів до національних і пластових висот — хоч видимо двома окремими духовими шляхами. Отже ці окремі ідеї треба було якось як рівнорядні споїти. Ідучи за цими думками, я спробував переплести разом ці два знаки — залишаючи за кожним з них їх окремий самостійний авторитет. Тоді мене

тизмом і намаганням докинути щось цікавого — гарного до змісту свого журналу.

Сьогодні Український Пластовий Улад може почванитися не тільки солідно розгорненою та різномірно охопленою працею, цілим рядом справжніх заправлених пластунів, що можуть сказати своє важке слово, оперте на досвіді, — але також може виказатися численними прегарними виданнями для всіх пластових шарів в мистецьким оформленні, і то самозрозуміло з численними, дуже добрими фотознятками. Де ж з цими досягненнями можуть рівнятися перші примітивні почини пластової преси перед 1914 р. — чи ще довго після відродіння Пласту в 1920 р.? Ніхто сьогодні не повірить, як важко було спромогтися на дуже скромненький самостійний пластовий журнальчик — або з якими зусиллями приступали пластуни до друку перших чисел «Молодого Життя» в 1921 р. Восні дії позначилися були теж дуже важко на друкарській техніці, коли то справа зверхнього оформлення часопису, добору черенок, коректи, фотозняток, а описля кліш, добору відповідного паперу натрапляли на непоборні перепони, не згадуючи вже про кошти. Ніхто теж не повірить, що тоді не тільки в Пласті, але взагалі в Галичині не було ані одного нашого графіка-рисівника, що міг би був спричинитися до збагачення змісту і стилевого вигляду наших видань. Бо до славних наших малярів Івана Труша, Олекси Новаківського чи Осипа Куриласа не можна було ставити чисто графічних чи рисункових вимог, що виходили поза обсяг їх таланту. А тоді у Львові не діяв ще Павло Ковжун та й Святослав Гординський був тоді ще учнем, а тим самим і ціла плеяда молодших за нього, а сьогодні вже знаних ілюстроваторів і графіків у рідних виданнях належала ще до числа «ненароджених». А подивугідні рисункові твори великого Нарбута, хочби на українських банкнотах, щойно зачали розбуджувати в нас смак до потреби витворити свій український стиль на обкладинках наших видань з потрібними до цього «українськими» буквами, опертими на давній козацькій бароковій традиції з 18-го ст. Сьогодні це речі для кожного «самозрозумілі» — але для нас це була колись нерозгадана проблема: бо треба було якось заповнити сторінки пластового часопису, але так, щоб не занудити читача, але й не відстрашити чистою проблематикою, а з другого боку — треба було вилізти якось з початкових пластових примітивів у самому вигляді часопису чи книги.

10. Присяга чи приречення*)?

Серед вище змальованих обставин довелось Дротові виготувати свій новий підручник, який він назвав «Життя в Пласті». Я сьогодні перейменував би його на «Зразкове життя в Пласті» або «Правила життя в Пласті» бо коли порівняти цей посібник хочби з недавно виданим в українському перекладі «Скавтінгом для хлопців» Бейден Пауела — то побачимо колосальну різницю в підході: Дрот для своєвольних індивідуалістів-українців бажає дати устійнені норми пластування — а військовик Бейден Пауел думав, що для державної нації, з довгою традицією звичаїв і законів,

*) До терміну «прирікати» у вищезгаданому розумінні ми привикли. — Мовознавці кажуть нам заступити його терміном «обіцяти». — Ред.

вистачить дати тільки вказівки-поради для більш-менш добровільного виконання їх в пластуванні. Якщо я був би мав змогу раніше пізнати оригінальну англійську скавтську літературу, то напевно був би дораджував Дротові обмежитися до приречення — щоб не ставити малих хлопців перед присягу, яку безумовно треба дотримати до... смерті. Так воно вже мені чомусь і тоді видавалося, коли я приявний був при складенні такої урочистої присяги на національний чи пластовий прапор. Бо коли опісля в одному чи другому пластун не зміг дотримати складеної присяги, то тоді або сам заломлювався — або, що ще гірше, вчився ходити поміж дощ, нехтуючи деякими законами, які повинен був шанувати. Тому мені постійно здавалося, що краще було б вимагати тільки відповідно складеного приречення, бо хоч воно повинно теж зобов'язувати солідного пластуна, то все таки у випадку недотримання деякого припису не в'їдається в душу таким докором, як зломання присяги. Бо присягаємо Богові, Україні, своїм найріднішим — і вони певні, що ми присяги свято доховаємо. А якщо ні, — то ми самі себе осуджуємо. А коли ми тільки прирікаємо, напр., поданням руки — то цим ми заявляємо, що ми справді хочемо, свято бажаємо сповнити приречене, але коли не будемо в силі, то мабуть нас звільнять з приреченого. А хто звільнить від присяги?

Ці мої колишні еретичні думки ще й тепер актуальні, і я не мусів би із здивуванням довідуватись, що якийсь старший пластун чи сеніор часом п'є горілку чи вино. Бо якже так? Чому малий, неповнолітній хлопчина має бути ліпшим пластуном і дотримувати присяги, що не буде пити, а чому від цього обов'язку звільнені повнолітні пластуни?

Отже пити — чи не пити? Присягати — чи не присягати, а тільки прирікати? Для мене це ясне, і я волів би щоб маленького пластуна не обставляли непосильними для нього обов'язками, не тільки щодо пиття, але і в багатьох інших завданнях. Правда — нашу широку народну вдачу треба оформити якимись нормами, дисципліною, в більшій мірі, як цього вимагали б деякі інші народи, але тільки в міру, за мудрою радою: *Quidquid agis, prudenter agas et respice finem!* А цей кінець — вислід наших пластових педагогічних змагань — не завжди був задовільний у діяльності деяких дорослих пластунів. Не перечу, що в цій проблемі криється квадратура кола, яку годі притьмом розв'язати, — але вільно нам думати над улпшенням методики, а то тим більше, коли нас доля розсіває по цілому світі між чужі народи. Там треба кожному українському пластунові «станути за мільйони», тож треба виказатися стійким, кришталевим характером. А як це досягнути?

11. Малоцпо не палатна революція

Ця проблема «закон-лад» — чи «свобода-забава» виринула подекуди вже й у 1921 р. при різних нагодах, а головне при прилюдних виступах пластунів, або при охоті молоді радше ходити за місто на прогулянку-вправи, ніж сидіти десь у кімнаті на сходах гуртка й здавати щотижневі письмові «бюрократичні» звітлення від кожного гурткового референта. Д-р Ол. Тисовський заступав більше теоретичну підготову пла-

стуна, виходячи, мабуть, з того заложення, що годі пускати непривченого хлопця чи дівчину на теренів вправи або таборування. Інший погляд заступала вчителька Маруся Кекиш, дуже інтелігентна провідниця пластунок в гімназії СС. Василянок у Львові. Вона ставила поглядову практику понад сіру теорію, твердячи, що в практичних вправах пластунка краще пізнає теорію. А що я займав посереднє становище, цінячи рівно теорію й практику, то «практична партія» рада була бачити радше мене в проводі Пласту, аніж чистого, хоч як глибокого, теоретика. Але цій зміні у верхівці Пласту — ще й у таку загрозливу для нього добу, як це вказано вище, — я рішуче спротивився і через це не допустив до . . . ще одної палатної революції в історії України.

Зате на «низах» ішли подібні змагання: чи полковником або полковницею має бути дуже «прикладна» пластова одиниця — чи живого темпераменту людина, що хоч не належить до дуже зразкових пластунів, але зате вміє наказувати, дбає про дисципліну, або вміє займаво й весело вести сходи. Очевидно, що на цьому тлі розгрівалися тихі, але не менш глибокі трагедії враженої амбіції, чи несправедливо заведених сподівань. Згодом довша практика й у цьому напрямі виробила деякі вказівки й виявила велику виховну вартість Пласту.

12. Служба Україні в початках Пластового Руху

В тісній сполуці з питанням: теорія чи практика?, виникнула опісля перед пластовим уладом юнаків дуже важлива проблема. Як розуміти остаточної клич: «Служба Україні». Щодо старших пластунів і сеніорів, це питання сьогодні ясне. З них кожний самостійно або в гуртку рішає як повинен, чи як хоче служити Батьківщині. Але інше було діло з трактуванням цієї проблеми у юнаків. Знову виринав запит, чи ці малолітні хлопці і дівчата мають покищо тільки теоретично готуватися до патріотичної служби, чи таки негайно ставати в ряди суспільних діячів або рядовиків? Для кожного педагога не підлягало ніякому сумніву, що передчасно заставити недорослого хлопця чи дівчину до праці там, де її мусять виконати зрілі люди, було б з кожного погляду недоцільним. Тільки в дуже критичну хвилину, коли вже нікому із старших діяти, може й повинен хлопець чи дівчина виконати обов'язок зрілих мужчин чи жінок.

Вирішення цього питання на всю ширину чомусь усі уникали — а тимчасом у ті часи, коли я вже відійшов від Пласту, наша історична дійсність заставила була багато пластових юнаків перейти спершу в пластоє підпілля, — а згодом, чи вже й одночасно, у революційні частини УВО.

А як воно дійшло до цього? — Патріотичне виховання молоді в крайових і державних галицьких школах за часів Австрії було дуже обмежене: з одного боку, програмовими вимогами в школах через приналежність Галичини до австро-угорської монархії, а з другого боку, — через польонізаторський натиск Крайової Шкільної Ради у Львові, що, спираючись на крайову автономію польської шляхти, опинилась майже виключно в руках поляків. Тільки нечисленні українські приватні народні школи та зав'язки наших середніх шкіл почали культивувати українське національне виховання в рамках доволі вже широкої австрійської конституції і то тільки кільканадцять літ перед першою світовою війною. Назверхні докази цього

національного виховання не проявлялись ще в якихось збірних руханкових виступах, богослужбах, виставках, — тільки зонайбільше в Шевченківських концертах кожної школи зокрема. Тільки «Соколи» і «Січі» мали неначе привілей, чи радше моральний обов'язок, приголублювати до себе доріст — а навіть дріботу — та ось так підховувати собі патріотичний нарибок до майбутньої громадської праці, вважаючи «австрійську» школу в кожному її виді за нормальну, хоч не конче чисто національну основу виховання молоді.

Нічого дивного, що первопочини Пластового Уладу оперлись на цьому стані національного виховання, беручи від «Соколів» і «Січей» усі зверхи акцесорії українського війська з суспільно-патріотичними тенденціями, а з англійського зразка всю скавтську теорію і практику. Сьогодні перед пластунами на рідних землях та по всіх континентах розвернулось широке питання в небувалих розмірах: «Як зберегти для України або взагалі для українства українську молодь?» Очевидно, такого питання в 20-их роках Пласт не брався ще розв'язувати, бо, зродившись у Галичині, ставив собі куди скромніше, але може і важче завдання: «Як притягнути українську молодь по спольщених містах Галичини до свого рідного — коротко, як її національно воскресити і виховати?»

Тоді навіть не було достатньої кількості допоміжних посібників у виді патріотичної, доброї лектури для дітвори і молоді, щоб її можна було в школі і поза школою використати для плекання національної свідомости. Взагалі все те, що тепер майже готове лежить перед пластовим провідником, треба було імпровізувати, похапцем дотворювати. Тому не дивуйтесь, що від 1911 р. до 20-их років перед пластунами не можна було ставити як перед молодиками непосильних для них вимог щодо «служби Україні», бо тільки перша світова війна і безпосередньо зв'язані з нею польсько-українські змагання поставили перед нацими зонайбільше 17—18-літніми пластунами віч-на-віч реальне питання боротьби за українську державність. Але його тоді вирішували армії на фронтах, покищо, австрійська і німецька, до яких пристали були обмежені австрійською владою «Українські Січові Стрільці». Від 1917 р. на землях корінної України творилася вже Українська Держава, як, як зачувалось, то розпускала свої військові частини, як уже «непотрібні», — то знову чомусь покликувала нові. В кожному випадку там щось творилося, чому ні помогти, ні перешкодити малочисельні ще галицькі пластуни не були в силі.

Аж 1 листопад 1918 р. пірвав їх на своїх державницьких бурунах, втягаючи їх до допоміжної служби як вістунів, чи як зв'язкових між військовими відділами. Зрештою, їх могла затруднити цивільна українська адміністрація в новостворюваній державній апаратурі. Через це ніде не позначалась виразно збірна пластова участь у будові західньоукраїнської держави, бо ніде не мали пластуни змоги і потреби працювати громадно.

Та незабаром відійшла Галицька Армія за Збруч боротись далі за Соборну Україну, а частина її знайшла тимчасовий захист у чеській республіці. Осиротіла Галичина чекала на свій історичний присуд, — але ще жила великими сподіваннями, бо обидві згадані частини її армії ще не зложили зброї. Духове прилюдне життя українців у Львові та на провінції

ніби завмерло під тиском польських військових окупантів, але правно діяли ще давні австрійські конституційні закони й закони т. зв. міжнародного права. На цій основі стали відроджуватись у першу чергу наші державні і приватні школи — а навіть творитись нові — як життєві вимоги «першої потреби», — з простого духового спротиву проти польського гнету. А що не могли покищо відродитись «Соколи» і «Січі» як «політично обтяжені», ані навіть читальні «Просвіти» не могли ще свобідно діяти як «політично підозрілі», то їх ролю, принаймні в обмеженому ступені — для шкільної молоді, рішив перебрати на себе Пласт як інституція... з інтернаціональною вивіскою.

І саме в той же час (20-ті роки) розпочався пластовий ренесанс, про який я вже розповідав. Пласт як заступник усіх заборонених товариств став швидко поширюватись по Галичині і, очевидно, в деяких прилюдних виступах перебирати на себе обов'язки репрезентувати українські національні почування при церковних Богослужбах, процесіях, похоронах, панахидах, концертах тощо.

Але в нутрі пластових гуртків юнаків та юначок (бо інших уладів ще не було) покищо ішла — здавалося — менше патріотична підготовка до першої проби (іспиту), щоб якнайшвидше стати справжніми пластунами, бо загал пластунів був тоді ще переважно тільки «прихильниками». Найбільше журби викликали таємничі і не знати нащо кому потрібні морські вузли — або дилема, як на випадковій прогулянці за містом найпрактичніше викопати добру кухню в горбку. А під рукою не було ще заправлених у цьому ділі старших пластунів та й принагідні провідники не багато путнього могли в цьому порадити.

На «Верховній Пластовій Раді» — крім біжучих справ щодо кожного «полку» в Галичині, організації нових частин і кошів, підписування грамот новим пластунам або їх відзначень — стали поволі виникати справи, що заторкали сам зміст пластового життя. Побіч проблем, як оживити сходини гуртків, чим, поза пісню й уривками з історії України, дати їм український характер, як погодити пластові зайняття з вимогами школи щодо засвоєння учнями проробленого там матеріалу — насувалася теж нова проблема, як зв'язати з Пластом малята нижче 10-го року життя. На ділі ці важливі для розросту Пласту проблеми вирішувало саме життя — практика поодиноких провідників, що короткою дорогою з самим д-ром Тисовським устійнювали потрібні приписи, підхід, методи тощо, а на Верховній Раді приймалося це тільки до відома. От, напр., молодий пластун О. Тарнавський, що один з перших у 1921—22 рр. став гуртувати малята, яким придавано назви то «вовченят», то «жовтодзюбів», а вкінці «новиків» (а не «новаків», як сьогодні їх називають), виробив цілий скомплікований проєкт, як лучити новацькі гуртки в більші гурти, відділи і т. д., та які вони мали б носити окремі відзнаки та однострої, на палицях, і які ще окремі знамена на зразок козацьких хоругов та бунчуків, що придавали б цьому уладові екзотично-рідний характер. Шкода, що ця вартісна одиниця зашвидко повірила в «українізацію» радянської України та перейшла туди, щоб там працювати на всю ширину для рідного народу. Там він і пропав!

Сьогодні може викликати поблажливий усміх пригадка з того часу такого «важливого» рішення, чи пластуни при сповнюванні «доброго діла»

на прилюдних українських імпрезах, напр., як почесні впорядники на залях, мають за це для каси Пласту брати винагороду, чи робити це безкорисно. Д-р Ол. Тисовський заступав думку, що пластуни повинні причуватись бути корисним для свого з'єднання, призвичаючись щось для нього спільно заробити, а громадянство повинно приучитись не використовувати жертвенних одиниць та не жити дурничкою. Я заступав протилежну думку, вказуючи, що всі наші національні здобутки довершено саме жертвеною, безкорисною працею одиниць, що ставали прикладом для такої спонтанної праці співгромадян. Мені вистачило вказати хочби на розвиток читалень «Просвіти». Доки їх основували і піклувались ними, хоч доривочно, запальні, віддані справі одиниці — просвітянський рух ріс, а від коли стали в центральній та повітових «Просвітах» оплачувати постійних «секретарів» чи «директорів» — діло стало йти «рівномірно», але звичайно якось холодно, бюрократичною дорогою, і запал серед громадянства став остигати. Мені здавалося, що в пластунів треба було вицілювати більше жертвеного патріотичного духа, аніж призвичаювати їх до думки: «Що мені, чи нам, з цього прийде?» Досьогодні не знаю, хто з нас правильно думав, бо це питання ще мабуть дотепер відкрите й вирішиться аж тепер на просторах нашої земної кулі, де тільки буде слід української людини. Признаю, що наше громадянство не навчилося й не навчиться доцінювати безкорисних громадських робітників, і я ладен теж підтвердити, що матеріальна база є основою кожної організації, але треба підкреслити й другу правду, що все наше національне відродження від Котляревського впродовж цілого 19 ст. аж по першу світову війну 1914 р. в австрійській і російській займанщинах пройшло тільки завдяки такій жертвенній посвяті одиниць — аж до повного самовідречення. Від того часу мене постійно разило (а може тільки особливо вражало) деяке дівтацьке хитрунство малих пластунів, що в погоні за щоденними «добрими ділами» (хрестиками) вміли дуже спостережливо добачити, як комусь випала хусточка, і її йому піднести (хоч бон-тон дозволяє цього не бачити), то одночасно той же пластун чомусь не доглянув, як якась старенька жінка мусіла сама двигати трошки затяжкий клунок до трамваєвої зупинки. Взагалі перечулення на тому пункті, що пластунові «треба», а чого «не можна» робити, що «годиться», а «чого не слід», бо до цього є інші люди, спровола стало переноситися і в ділянку чисто національних, патріотичних робіт — і так воно залишилося досьогодні. За останніх двадцять кілька років як учитель завважую, що не тільки молодь, але й зразкових пластунів тяжче притягнути до «Служби Україні» в підготові, напр., якогось обходу, свята, оздоблення залі, приведення її до ладу, розписання нот, роль і десяток інших «принизливих» робіт, аніж це було раніше. Ще коли така молода людина сама «пописується», то ще тоді часом спричиниться дечим до влаштування вечора — але й то тільки в зв'язку із своїм виступом, а про решту «хай інші подбають».

Справа з полагоджуванням цих «дрібниць» ще погіршилася, була, коли більше-менше від 1923 р. стали притягати молодь — а в ній і пластунів — до неписьманої ще для неї, дуже відповідальної служби в тайних військових революційних організаціях на терені Галичини, а пізніше й на Волині. Хто перший звернув туди шкільну молодь та хто з пластового проводу мовчки на це погодився — не знаю, бо тоді я не був уже членом «Верховної Пла-

стової Ради». Але мені невимовно дивно, чому прямо на неповнолітніх дітей складено надмірний тягар цієї дуже серйозної праці, яку повинні були перебрати на себе старші громадяни, коли хотіли наслідувати особисті революційні дії Пілсудського і його товаришів. Не місце тут вирішувати дилему, чи корисно було нам сліпо наслідувати революційні зриви поляків 1794, 1830, 1846, 1863 та вкінці 1945 років, які всі покінчилися фатально з великим внутрішнім знищенням польського громадянства і що недвозначно виказали великі польські повістярі і науковці, як М. Бобжинський, Т. Корзон, О. Гурка, Ст. Жеромський, Вл. Реймонт, Берент та сучасні хронікари, не вбачаючи на спізнений кожного разу підйом духа — у вияві національної жалоби. Коли підтягнемо паралелю до аналогічних обставин у Німеччині після її програних в 1918 і 1945 рр., де не добачуємо тепер широко закросних повстанчих рухів проти окупантів серед шкільної молоді, без уваги на її суперпатріотичне виховання в бувшій «Гітлерюгенд», — то прийдеться і за іншими противниками німців признати, що велич і сила Німеччини була не в її знаменитих когортах, тільки в дисциплінованості громадянства до постійної, щоденної праці, в замилюванні до порядку, в винахідливості, техніці, промислі, торгівлі, науці, мистецтві і взагалі в цілій культурі та цивілізації, які нам — без уваги на весь жаль до німців за кривди, нанесені нашому народові — сильно імпонують. А що весь політичний світ рахується сьогодні з переможеною Німеччиною — то це не тільки задля її евентуальної мілітарної сили, але, як твердять американці, задля тієї бойової сили, спертої на економічно-культурних цінностях, прикметних для німецького народу. І не знаємо, чи німці були б такі дуже «пожадані», якби в них заіснували, напр., неупорядковані балканські відносини і неспокої. Беручи до уваги ті всі світові вимоги, нашу національну спроможність і вартість та майбутні наші національні завдання, а в них і «пластову службу Україні», мусимо зріло і глибоко замислитись, куди нам іти, кого з сусідів наслідувати, якщо хочемо вірити, що історія має бути «магістра віте».

У зв'язку з цим приходять мені на думку такі рефлексії: Багато, дуже багато моїх малолітніх учнів і учениць, а між ними чимало взірцевих пластунів, загинуло марно тільки через те, що їх передчасно втягнуто в ряди тайної військової організації. Що корисного принесли вони через це Україні, — крім свого прегарного ідеалізму? З похиленою, засоромленою головою часто перечислюю в моїй пам'яті цих юнаків і браві дівчата, бо чому ж вони повинні були загинути, коли сьогодні вони придалися б — чи то в організуванні нового українського життя по різних континентах, чи то, може, колись і на Україні! Хто заступить цих віруючих найкращих ідеалістів?

13. Підсумки пройденого для майбутнього

Думаючи над цим нераз, усю мою надію покладаю в дотеперішній солідній підготові пластового руху до національного нового життя. Хоч пластові історики вже в 20-их роках розрізняли три доби розвитку Пласту, а згодом інші брали ще до уваги два різні періоди в часі польської займанщини, то я дозволю собі в перспективі сорокліття Пласту

добачити тільки три головні епохи: першу від самих початків до часів розв'язання Пласту — як ступневий розвиток цього уладу аж до триступневого наверхствування, другу в підпіллі в Польщі під різними прибраними видами і вкінці новий буйний розквіт на еміграції, який головно проявився в зовнішній розбудові всіх ланок Пласту, а ще може краще в його друкованому слові.

З цих моїх слів не випливає, що я примикаю очі на всі недоліки, які за цих сорок літ міг кожний завважити, або й тепер ще завважає. Я виразно підкреслив, що кладу надію тільки на солідну підготову, вже пророблену в минулих і сучасному десятиріччях — а все, що пророблено поверхово, чи тільки мимоходом, чекає на доповнення. По зрілих відзивах «старих», заправлених в Пласті та в житті пластунок і пластунів я бачу, як у їх способі думання, аргументації, спостереганні світу та в життєвій передбачливості пізнати солідну пластову підготову. Саме цей бік пластового виховання я доцінював і доцінюю та надіюсь, що на ньому можна буде далі будувати. Зате з деяким докором запитався б я тих самих «старих» пластунів, чому вони «забули» про юнацький та новацький улади, чому (може я помиляюся) йде в цих уладах праця якось без переконання, немов з примусу? Чому між молодими пластунами нема того запалу, який бував між Вами, шановні старші пластуни й сеніори? Чи в тому винні наші діпівсько-таборові відносини? Думаю, що ні. Мені здається, що старші пластуни й сеніори надто зайняті своїми уладами, розроблюванням своїх напрямків для широко закроєної громадської праці, — але мені жалко нашої дітвори, яка, як завважаю це теж по таборових школах, «нудить світом» і бідна не знає, «чого чепитися».

Попробуємо і на цьому полі сповнити обов'язок служби Україні та попрацюємо над дітворою. Там, де треба, заступім їй рідну школу, — а де це вдасться, пригорнім, як це бувало в рідному краю, під опікунчі крила пластового скоба. Бо тепер у нас, хвала Богові, безліч «скобів» — старших пластунів, не так, як це бувало перед 30 і більш роками.

Оце доходить до мене вістка, що розроблено вже програми для засвоєння на чужині українській дітворі і молоді в школі та в позашкільному навчанні всього того, що дише Україною. Ці програми незабаром розійдуться по всіх закутках світу, де тільки найдеться громадка українців. Праця почесна і вдячна, саме підхожа і для пластунів. Тому «будьте готові!» — зберегти для Української Ідеї новий наш доріст і наших малят. Збирайте їх у нові гуртки біля Великої Соборної Ватри у всіх закутинах колись просторої, — а тепер уже затісної, земної кулі!

Прохаємо всіх Шановних Читачів присилати нам спомини і матеріали з сороклітньої діяльності Пласту. Містити мемо їх в міру можливості повністю на сторінках нашого журналу.

Редакція.

Перша пластова еміграція

40-річний ювілей У.П.У. заставляв нас перегортати поживоклі нераз листки нашої історії. Деколи взагалі бракує тих листків... При нагоді обговорювання нашої другої пластової еміграції варто пригадати коротко історію першої пластової еміграції. Це тим більше, що про неї збереглося мало матеріялів. Своїми досяганнями, досвідом та аналогіями до сучасного еміграційного періоду — заслуговує вона сьогодні на особливу згадку.

I. Початки Пластового Руху на чужині

Саме минає тридцять років, як українські студенти високих шкіл, що з різних причин опинилися на еміграції, особливо в Чехо-Словаччині, в Празі, — заклали перші пластові гуртки. Ці студенти в більшості вийшли з рядів політичної та військової еміграції, переважно з центральних українських земель, і це значною мірою рішало про форму і зміст пластової праці. Розчаровані і прибиті невдачами наших визвольних змагань, ці старші, зрілі вже люди — військовики шукають нових шляхів як послужити Батьківщині. Шукають шляхів до високих ідеалів, до відновлення своїх моральних та духових сил.

З огляду на вік творяться гутки старшо-пластунські, що однак намагаються працювати на взір юнаків, бо в той час ще не було устійнених форм праці для старших пластунів. Не маючи контакту з Українським Пластовим Урядом на Західніх Українських Землях, провідники цього Пласту на чужині були змушені взоруватися у своїй праці на найближчому — чеському скавтіngu.

Шукання нових організаційних форм та ясної ідеологічної платформи доводять часто до різних переорганізацій і змін, до непорозумінь і конфліктів.

Засновані в 1921 р. в Празі та в 1922 р. в Подебрадах «Скавтові Дружини» стараються надати своїй організації специфічно національні форми. І це вповні зрозуміле: Пластуни, що були співтворцями визвольних змагань та мали глибоко розвинуте почуття державно-творчого патріотизму, не могли вдоволитися сліпим наслідуванням міжнародних загально-скавтських форм. У пошукуванні за первіними історичної української традиції у давнині (Запорізька Січ) чи в новішій добі (Січові Стрільці, Соколи, Січі) — творяться «Загони Українських Старших Січових Пластунів» (Подебради). В Празі працює «III. Клуб Олд-Скавтів» під проводом Є. Слабченка, а пізніше Ю. Гончарова-Гончаренка і Петра Зленка. Цей «Клуб» склався в 1923 р. з трьох «дружин» — разом 21 члени. Дуже цікаво пише про діяльність цього клубу згаданий його провідник Петро Зленко: «... Згадую, як, наприклад, в Українському Педагогічному Інституті на перший же заклик до чину зголосився більший гурт бажаючих приступити до Пласту. Як вони, хоч мали до того дуже мало можливостей, робили, на що могли стачити; як серед студентів-педагогів виявився інтерес і до теоретичного боку пластової системи та відбувся у семінарі проф. Русової мій реферат про: «Педагогічне значення Пласту». Дуже цікаві згадки залишив і перший пластовий

іспит, який довелося приймати від панів кандидатів інженерії та педагогів, що трохи таки ніяковіли, зав'язуючи різні вузлики та коли відповідали на запитання з обсягу пластової мудрости...» (уривок з довшого спогаду).

В грудні 1923 р. переїхала до Праги з Калішу українська гімназія. Майже всіх учнів і багато вчителів втягнуто до Пласту.

Вже тоді починаються дружні взаємини з чеським скавтігом, який старається всебічно вийти назустріч українським пластунам у їх праці. П. Зленко, один з перших, брав теж участь у провідницькій «Лісовій Школі» на Мораві. З більш активних з того часу згадаємо тут: Д. Оснач, М. Закоморного, опісля Я. Івантишина, О. Дучимінську.

II. Унормування праці

Це був саме час, коли У.П.У. на З.У.З. переживав етап свого найбуйнішого розвитку: твориться старше пластунство, виходить багата пластова література і преса.

Труднощі продовжувати студії на високих школах змушують українських студентів виїжджати за кордон, і так починається широка хвиля «студентської еміграції». Між ними було багато старших пластунів з досвідом пластової праці. Вони то вносять свіжого духа, розбуджують гін до консолідації та унормування відносин в Пласті за кордоном. Приходять теж і студенти-пластуни з Карпатської України на студії до Праги та приносять з собою кількالیтній пластовий досвід. (Між ними: С. Кульчицький-Гут, І. Бойчук, В. Комаринський, Н. Балицька, Ю. Шерегій, С. Вирчаківна і багато інших.) У висліді нав'язується тісний зв'язок з Верховною Пластовою Командою у Львові та узгіднюються організаційні, діяльностеві та ідеологічні заложення з такими ж в У.П.У. на рідних землях.

У висліді згаданих намагань 21. XI. 1925 р. скликано перший Установчий З'їзд Українських Пластунів на еміграції. Він вибрав Українську Пластову Команду (УПК) в Ч.С.Р. на чолі з Я. Івантишином. Узгіднивши свою дію з В.П.К. у Львові, У.П.К. в Ч.С.Р. довгі роки зусильно намагалась поширити свою увагу на вітку українського народу, що жила споконвіку на найбільш на південний захід висуненому клаптику української землі — в Карпатській Україні.

III. Чар Срібної Землі

Відірвані від рідного краю, без можливости повернутися домів, наші пластуни-емігранти сквапливо використовували кожную нагоду, щоб хоч на хвилину відвідати той клаптик рідної землі, послухати простої, але такої милої мови, дихнути рідним повітрям, походити по наших чудових карпатських полонинах. Вже в 1924 р. опинилися деякі пластуни-емігранти силою обставин на нашій Срібній Землі. Від того часу рік-річно переводили вони, а за ними й багато інших, три-чотири місяці своїх студентських ферій в таборах закарпатських пластунів, або мандруючи вздовж і впоперек через гори і доли, через ліси і полонини цієї прекрасної землі.

Не було, мабуть, ні одного пластового табору на Закарпатті від того часу, щоб у ньому не брали участі члени С.У.П.Е. — чи то як звичайні учасники, чи то, вбільшості, як інструктори та члени булави. Ці взаємини

з закарпатськими пластунами мали величезний вплив на них. Вони розбудили у молоді цієї найбільш занедбані української землі, що її так зусильно старався русифікувати чеський уряд, — спонтанний зов крові та нагло й відразу поставили її в одному спільному українському національному фронті. Пригадую собі такий епізод:

Десь у 1925 чи 1926 р. нас кількох свіжоспечених емігрантів мало зустріч з друзями з З.У.З. на кордоні обох держав — Ч.С.Р. і Польщі, в нашій пишній Чорногорі. З боку Ч.С.Р. був автор цих рядків, Козьо і Ярмо І. З Галичини вийшли косівці з М. Горбовим, О. Дучимінська і ще кількох друзів. Знаючи, що в недалекій Косівській Полянці саме відбувається табір закарпатських пластунів, ми запропонували нашим друзям з Галичини відвідати його. Пропозицію прийнято з найбільшим захопленням. Ми вирушили через Луги, Богдан і Рахів. Вправді подорожі зустрінули чеських пограничників, але заговорили до них кілька слів по-чеськи, і вони були переконані, що ми «з цього боку». Так ми щасливо дісталися до табору. Щире братерство і дружба були нав'язані поміж нами. Ми зараз сиділи разом біля ватри та співали наших бадьорих і тужливих пісень. За пару годин їх співав увесь табір, а опісля розніс їх по всьому Закарпатті. Тиха, дружня гутірка при ватрі, оповідання, спогади перепліталися з піснями. Ми не провадили «агітації», ані «пропаганди». Закарпатські пластуни інстинктивно відчули в нас своїх найближчих братів. В них заговорила кров їх славних предків Лаборців і Коріятовичів; їх спрагнені душі впилися мелодією рідного слова і рідної пісні, що перед очима їх духа вичаровували візії славного минулого і, може, ще славнішого майбутнього! Цієї ночі, незабутої для мене на все життя, пластова молодь Закарпаття збудилася з довгого сну і приголосилася о свої національні права. Зникла від тоді назва «руські» пластуни, а їх уста почали гордо вимовляти «ми — українські пластуни!» Це була тиха і безкровна революція, але така спонтанна і глибока, що витиснула своє п'ятно на всій дальшій долі цієї країни. Немов пожежа захопила ця нова «віра» всю молодь Закарпаття і вкоротці не було вже там юнака чи юначки, що не гордились би своїм українством. Найбільшу роль відіграли тут завжди рухливі пластуни, а від них поволи набирались цієї віри і старші.

Тоді ми не довго побували поміж закарпатськими друзями. Хтось доніс чеській жандармерії, що в пластовому таборі знайшлися непрохані гості, і нас остерегли, що вночі може бути халепа. Тому ми, як тільки настав вечір, вибрались в поворотну дорогу через верхи і нетрі. Командант табору, Прижмурене Око, казав усім таборовикам швидше йти спати і не виходити з шатер. Але й так через шпарку в кожному шатрі прощали нас заплакані очі й гарячий стиск лівиці, яка нас не хотіла пустити.

Від того часу кожний рік відбувалися на кордоні зустрічі обох віток Українського Пласту. Завжди в іншому місці, в точно означений час, нараз з обох боків кордону виходив гурток розсміяних і бадьорих юнаків. Уставлялись у дві лави, підносили національний і пластовий прапори та співали національний і пластовий гімни. А опісля дружня розмова, оповідання про пережите і сподіване, пляни на майбутнє. А старші при тому полагоджували різні організаційні справи, передавали літературу тощо. Щира особиста дружба поміж провідниками і поодинокими пластунами закріплювалась

щораз більше і затирала останні риси будь-якої різниці поміж ними.

Найбільшу роль при тому грали тут саме члени С.У.П.Е., які були весь цей час ініціаторами і організаторами цілого того руху. Познайомившись у своїх мандрівках з кожним закутком цієї Срібної Землі і з її прегарними людьми, наші пластуни відіграли опісля, в час великого зриву Карпатської України, одну з найбільш відповідальних роль при створенні й поширенні Організації Народної Оборони «Карпатська Січ».

Так, Срібна Земля була для нас тією Меккою, що притягала нас нестримно. Ми там відроджувалися, набирали нових сил і нового завзяття та нової віри в свою націю і її велике майбутнє. З новими силами ми верталися назад у Прагу чи Подебради, щоб знов цілий рік зусильно працювати над собою і над нашою молоддю — для добра Батьківщини. Це було те наше «євшан-зілля», яке не дозволяло відступити від раз обраного шляху, не дозволяло опускати руки в німому безсиллі — навіть у найбільш несприятливих умовах життя! Коли з-поміж членів С.У.П.Е. вийшов цілий ряд відданих Пластові ідейних провідників і до крайности жертвених працівників, то заслуга в тому в першу чергу чару Срібної Землі та чудових Карпат і подиху нашої рідної, нічим незаступимої землі!

IV. Великий обов'язок

Підчиняючись організаційно В.П.К. у Львові і черпаючи з пластової літератури З.У.З. та з частих особистих зустрічей — творили У.П.К. в Ч.С.Р. та Пласт на Закарпатті — разом з У.П.У. одну спільну організацію, проїняту одним духом і однією ідеєю. Так прийшов 1930 рік.

Пам'ятаю, як сьогодні, як прийшла перша вістка про розв'язання У.П.У. в Галичині польською владою 26. IX. 1930 р. Кожний з нас, почувши цю вістку, вмовкав і задумувався, а в душі йому, немов фільм, пересувався весь його пластовий шлях, все його багате і радісне життя. Чи це все пропало? Чи ми вже більше не будемо мати нашого Пласту?

Сумніви і зневіра в пластуна не тривають довго! Ми негайно отряслися з цього прикрого почуття і постановили із ще більшою силою й відданістю працювати для пластової справи. Перед нами виникали нові завдання. Треба було взяти на себе офіційне представництво Українського Пласту, треба було подумати про організаційне схоплення хоч тих усіх, хто залишилися поза межами рідного краю і кому ніхто не забороняв працювати в Пласті. Треба було перед світом підняти голос протесту проти жорстокого насильства, треба було стукати до дверей Міжнародного Скавтіngu. І ми взялися до роботи!

В першу чергу треба було створити легальну статутувану організацію, яка могла б виступати офіційно і самостійно, незалежно від інших. До того часу ми працювали в Ч.С.Р. як «причіпка» до чеського скавтіngu. Чехи давали нам повну автономію і свободу рухів та в усьому ішли нам на руку. Але це нам і в'язало руки при офіційних виступах. Ми вже цілий рік старалися затвердити свій власний статут. Уряд відкидав його кілька разів і кілька разів приходилось його переробляти і поправляти. Але все таки 28. X. 1930 р. ми скликали Загальний Установчий Збір «Союзу Українських Пластунів Емігрантів» на основі затвердженого урядом статуту. Можна було починати працю.

На перше місце висунулася наша протестаційна акція. Ми виготували на українській, чеській, німецькій, французькій і англійській мовах протест і розіслали його у 650 промірниках до всіх видніших організацій і часописів у світі, особливо до скавтських. Ясно, що його передрукувала майже вся українська преса в світі, але крім того ми одержали безліч листів признання і підтримки. Деякі організації на власну руку посилали наш протест далі. І так:

«Народна Воля» з 24. I. 1931 р. пише, що наш протест відчитано на конференції Соціалістичного Спортивного Інтернаціоналу у Відні, опісля перекладено на чотири мови та розіслано його братнім організаціям; присвятила йому увагу особливо преса скандинавських держав та Німеччини. М. Тумір писав з Білгороду, що передав наш протест редакціям п'ятих часописів та видатнішим особам, в тому і скавтській команді. Українське Академічне Товариство в Берліні повідомило, що наш протест 3. XI. 1930 р. відчитано на вічу української колонії в Берліні та розіслано редакціям видатніших німецьких часописів. «Україна» з Чикаго писала, що наш протест з своїм листом передала головній команді американського скавтингу. о. д-р Горникевич з Відня повідомляв, що розіслав наш протест і отримав прихильні відгуки від багатьох організацій. Гаряче зайнявся цією справою австрійський «Пфадфіндербунд» та не тільки поширив наш протест у своїх колах, але й сам переклав на англійську мову і від себе вислав до Інтернаціонального Бюро в Лондоні. І хоч від нього не отримав прихильної відповіді, то все таки рішився не мовчати, але видвинути цю справу на Міжнародній Скавтській Конференції в Відні того ж року.

Українське Культурне Об'єднання в Софії повідомило, що в наслідок нашого протесту влаштувало там масове віче, на якому одногослосно схвалено протестаційну резолюцію, в текст якої увійшов і наш протест. Ця резолюція з нашим протестом була видрукована в українській, болгарській і німецькій пресі, а також розіслана різним світовим чинникам та інституціям.

Польський «Гарцмістш» за січень 1931 р. пише про чесько-польську скавтську конференцію, на якій поляки домагалися осудити нашу акцію та запевнити їх, що українські «псевдо-скавти» не будуть мати можливості виступати ні в якій формі — ішло про зовнішні й внутрішні виступи — на готованому Слов'янському Джемборі в 1931 р. в Празі. В березневому числі того ж часопису згадується теж, що деякі англійські скавтські діячі задумують заторкнути окремо справу ліквідації Українського Пласту в Польщі.

Це лиш малий вирізок дійсного відгуку на наш протест проти польської спроби ліквідувати Український Пласт. На жаль, не маємо наших обемистих архівів. Їх доля сумна: пропали вони разом з Українським Музеем у Празі, де були здепоновані...

Щоб мати засіб для об'єднання українських пластунів на чужині, ми почали видавати, спочатку на циклостилі, «Вісті Української Пластової Команди в Ч.С.Р.», які пізніше, по кількох змінах, почали появлятися друком малого формату журналіком під назвою «Пластові Вісті». Пізніше ми відновили і видавання «Молодого Життя». Щоб задокументувати безперервність праці та ідеї, ми помістили на заголовній сторінці репродукцію малюнку

О. Новаківського «Князь Ярослав Осмомисл в молодому віці», який пишався на обкладинці останнього річника «Молодого Життя» у Львові. Клішу ми отримали такі оригінальну зі Львова!

Всупереч натискові польського скавтіngu та неприхильному ставленню Інтернаціонального Бюра, чеський «Сваз Юнаку-Скавту» увесь час ставився до нас з найбільшими симпатіями і помагав нам, де тільки міг. Ми брали участь у їх з'їздах і зборах, таборах і змаганнях. Тут мусимо відмітити такі важливі події: Хоч поляки загрозили опустити Слов'янське Джемборі в Празі (2. VI.—3. VII. 1931 р.) провід чеського скавтіngu дозволив нам узяти в ньому участь — зовсім рівнорядну з дійсними членами Союзу Слов'янських Скавтів (а членом могла бути тільки державна організація, признана і прийнята Інтернаціональним Бюром у Лондоні!). Більш сотні українських пластунів і пластунок маршувало в загальному поході по Празі під чудовим блакитно-жовтим прапором і з великим написом «Україна» — і то на одному з перших місць у поході. Овації незвичайно численної публіки були особливо сердечні. «Хай живуть українці!», «Слава Україні!» зустрічало нас на кожному кроці. Опісля наші друзі брали участь у всіх змаганнях і здобули поважні місця, між іншими, й деякі перші!

Але вершиною нашого успіху був самостійний виступ на великому стадіоні, де виступали всі державні скавтські організації. Як рівні поміж рівними, як повновартісні члени слов'янської сім'ї скавтів, ми вийшли поважною групою (біля сотні) та виконали кілька точок з національного фольклору: танки, співи. Виступ був несподівано гарний і ефектовний. Найбільшим тріумфом було закінчення! Всі нації закінчили свій виступ національними гімнами. Не можете собі тепер і уявити нашої гордості, коли на звуки «Ще не вмерла» всі учасники Джемборі, включно з ворожими нам поляками, виструнчилися і віддавали честь, немов би тим вшановували наше відвічне право до власної державности. Тоді — в найприкріший момет життя нашої пластової організації — це був тріумф, який додав нам сили й завзяття до праці знов на цілі дальші роки!

Це не було все. Чеський скавтінг зробив нам подібну братню прислугу і в час II. Національного Югославського Джемборі в Загребі в 1932 р. І тут нас не хотіли допустити до участі з огляду на протести поляків (найсильнішої групи на Джемборі з-поміж гостей!). Провідник чеської групи, сл. пам. Начальник Чеського Скавтіngu, проф. А. В. Свойсік, що носив на грудях «Свастику Вдячности У.П.У.» з титулом «Добродія Українського Пласту», — заявив, що українські пластуни беруть участь в рамках чеської делегації. І тут ми теж отримали повну свободу рухів і могли виступати, як окрема державна організація. Ми теж маршували зараз на другому місці походу, а наш прапор несли на самому переді разом з іншими державними прапорами. Ставлення чехів було більш як братерське. Своїми виступами і виставкою здобули собі наші «Перелетні» (IX. К. УСП) симпатії цілого Джемборі. При самому кінці — на настирливі домагання і погрози польської делегації — команда Джемборі була змушена зняти з входової брами наш прапор і просила нас вибачення, що це робить під примусом. Наша делегація вийшла з Джемборі на знак протесту, а югославські скавти прощали нас із сльозами в очах нашим рідним кличем: «Сильно, Красно, Обережно, Бистро!». Старенький представник Англії, скавтм. Джон Брум, страшенно

тоді обурився і обіцяв інтервенювати в справі розв'язання Пласту на З.У.З. та його неприйняття до Інтернаціонального Бюра. І свого слова дотримав, хоч і безвислідно. Він, між іншим, на з'їзді шотландських скавтів мав виклад про Пласт, про Україну і її бажання незалежності. Він ще довго втримував з нами переписку.

На наших річних з'їздах бували теж звичайно представники чеського скавтіngu. Пам'ятаю, як на нашому ювілейному з'їзді в 1936 р. виголосив промову заступник старости Скавтіngu, генерал В. Клецанда. Мабуть, більш патріотичної промови не був би виголосив нам і український генерал! Не даром його іменували опісля членом С.У.П.Е.

І в Джемборі в Геделе в Угорщині, в 1933 р. допомогли нам взяти участь чеські скавти. Тому не дивно, що ми завжди відчували і відчуваємо вдячність до чеського скавтіngu. Це тим більше, що він, всупереч офіційній русифікаційній політиці чеського уряду на Закарпатті, весь час трактував наших закарпатських братів як українців і робив все можливе, щоб допомогти їм в праці. Обох Новаків, Ржегака, Герлеса й інших — і сьогодні ще згадуємо мило і вдячно!

Ми знали, що У.П.У. ще десь в 1925 р. почав робити спроби дістатися до Інтернаціонального Бюра Скавтів у Лондоні. Тоді це не вдалося з огляду на державний принцип і односторонність у прийманні нових членів. Тепер і С.У.П.Е. почав старання в цьому напрямі. Йшла жива переписка, ми посилали різні документи й прохання, але і нам це не вдалося.

Поширюючи наші ряди, ми втягнули до Пласту не тільки бувших пластунів, особливо старших, студентів, що тепер студіювали закордоном, але з меншим чи більшим успіхом ми здобували для себе молодь старшої еміграції. Ось, напр., у Франції було кілька таких гуртків; між іншими, захопилася Пластом і довгі роки щиро і віддано працювала для нього і дочка сл. п. Симона Петлюри, Лідія. Так ми швидко мали наші частини, або бодай самітників, у майже всіх більших містах Європи, а то й поза нею.

V. Тоді — сьогодні...

Не були це легкі роки нашого життя! Нагадують вони мені тепер дуже наше положення на новій землі: розсіяння, брак часу, важка праця для втримання своєї екзистенції, ще й до того вічні прикросці з боку поліції, шикани з дозволом на побут і т. ін. І ніколи нас не було дуже багато, і ніколи ми не творили дуже великих скупчень. Але все таки ми горіли думкою про Батьківщину і завжди десь бралася сила, і час, і спромога працювати, боротися — і часто перемагати всі труднощі. В проводі було нас звичайно двох-трьох, які все самі тягнули і все робили. А без уваги на те висліди були такі, що на них можемо бути горді!

Цю сторінку історії нашого еміграційного Пласту вважаю одною з світліших в історії У.П.У. взагалі. Світла вона — напняттям волі, глибокою ідейністю, жертвенністю! Тому слід закріпити її на сторінках нашої історії. Зокрема варта відсвіжити її сьогодні і поставити перед очі саме тепер тим маловірним, що вгинаються під труднощами сьогоднішніх умов життя. Нехай наш пластовий актив черпає з них нову силу і віру в невмирущість нашої ідеї та заохоту і в цих важких та несприятливих умовах давати з себе все, що людина, а особливо український пластунок, може з себе дати!

Роман-Тарас Шухевич

*„У світів пожежі, в заграві кривавій,
Під звуки завзятих зусиль боротьби...“
З пластової присяги*

„ПОЛІГ, ПОСЛУШНИЙ ЗАКОНАМ“

5-го березня ц. р. минув рік з того часу, як на пості головного командира Української Повстанської Армії впав у боротьбі з московським займанцем генерал Тарас Чупринка, наш пластовий друг Роман-Тарас Шухевич. Поліг він смертю українського воїна, що був вірний своїй присязі воювати за Україну, щоб у боротьбі за власну державу „не жаліти ні крові, ні життя і боротися до останнього віддиху і до остаточної перемоги...“

Згинув великий українець, згинув пластун, що своєю вояцькою смертю сповнив свій останній обов'язок супроти України, завершуючи свою сумлінну службу вітчизні. Поліг, як і ті оборонці Тернопіль, „послушний законам“ (Гомер).

ЖИТТЄПИСНІ ДАНІ

Роман Шухевич народився 1907-го року в галицькому містечку Краковець. На хрищенні дістав друге ім'я Тарас. Батько його за званням суддя, а мати Євгенія з дому Строцька. Роман мав ще молодшого брата Юрка, що його замордували більшовики в 1941-ому році у львівській тюрмі на Лонцького, та ще молодшу сестру Наталку, яку москалі вивезли на заслання. Народну школу кінчав у Кам'янці Струмиловіч над Бугом і там ходив до гімназії. 1927-го року записався у гданську політехніку але після року вернувся до Львова, де продовжив свої студії у львівській політехніці. В той час з гуртом своїх друзів-пластунів дав початок водному пластуванню, формуючи 10. Курінь УСП „Чорноморці“. Одружений був з Наталкою Березинською, яку вивезли на каторжне заслання, як теж і його матір. Батько помер, мабуть, у дорозі на заслання. Діток двоє ворог віддав до дому безпритульних. Роман любив музику і грав добре на фортепіані. Був добрим спортсменом, пливачком і по-майстерськи володів шпагою, якою тричі боровив честь українського студента.

ПЛАСТУН

Роман Шухевич зростав і формувався в трьох головних, важливих для його світогляду, характеру та політично-військової заправи, середовищах: високопатріотичне родинне оточення, Пласт і революційне підпілля. Роля ж Пласту в житті Романа-Тараса була одна з основних.

Вже змалку Роман-Тарас любив воду і залюбки годинами просиджував над ставком у рідному Краківці, задивляючись у глибокій задумі, як бурхливі мутні води з гомінким плюскотом пробігали шлюзою вниз. Ходив у дитячій моряцькій одінні, що в старшопластунських роках стало, може, і висловом його зацікавлення водним пластуванням. Захопився українським морем і його вагою, тим то й пристав як один з перших до гурту пластунів, що не тільки популяризували культ українського моря серед суспільства Західної України, але й дали у Пласті почин новій галузі пластування.

Пластовий Закон, пластові мандрівки, пластові теренові гри, табори тощо гартували його характер, а водночас призводили його до застанови та до доцільности цього всього у вихованні пластової молоді. Тим то перший головний обов'язок служби Богові і Україні з дозрівання Романа-Тараса набирає в нього реальних обрисів і стає ціллю його всього життя. Хоч які важкі були його життєві хрести, що не одного б зламали, він залишився цюмо обов'язкові вірний до останнього віддиху свого життя. Був пластуном тілом і душею, якому слова пластової присяги—

*„Промірю тернистий весь шлях України,
На щастя дорогу свій край поведу“—*

стали змістом життя, і на цьому тернистому шляху України в боротьбі за краще майбутнє українського народу поклав свою голову.

БОЙОВИК

Пластовий обов'язок служби Богові й Україні, як основна громадянська чеснота, призвели Романа-Тараса Шухевича на шлях української революції.

Вже юнаком, бо в 1925-ому році, він з ім'ям Дзвін знайшовся в рядах—Української Військової Організації (УВО) у боротьбі проти польського займанця, виконуючи відповідальну працю і керуючи бойовими акціями проти поневолювачів (куратор Собінський, комісар Чеховський). В 1929-ому році ми його бачили у лавах Організації Українських Націоналістів (ОУН), де займав упродовж двох років пост бойового референта в Крайовій Екзекутиві ОУН. За свою революційну роботу карався по польських тюрмах і таборах. У 1938-ому році, як член ОУН, опинився Роман Шухевич, тоді знаний як чотар Шука, на Закарпатті, бо цей рік приніс був Срібній Землі кращі хвилині надії. З упадком самостійного життя Карпатської України в 1939-ім році Шухевич-Тур перейшов через Румунію та Югославію до Кракова і зайняв у проводі ОУН пост референта зв'язку з рідними землями під московською окупацією. У 1941-ому році став кройовим провідником ОУН на українських землях у межах тодішнього Гене-

рального Губернаторства, в 1943-ьому він вже на пості військового референта при проводі ОУН, а в 1944-ім вибрано його головою ОУН в Україні, і цей пост займав аж до самої смерті.

Перелік оцих сухих дат і ієрархічних щаблів з життя бойовика Шухевича-Тура говорять проречисто про зміст праці, а теж і про саму людину, про її ідейність, патріотизм, прямолінійність, послідовність і безкомпромісовість. Ці риси характеру висували його на щораз вищі та почесніші пости, але ж які відповідальні, які ж важкі та виставлені в кожній хвилині на небезпеку життя. Проте ж, ніщо його не захитало на цьому шляху і ніщо його не звело на манівці, хоч у 25-літній діяльності такої міри бойовика, як Роман-Тарас Шухевич, не одне чигало, не одне підтинало та торощило. Така бо була трагічна українська дійсність нашої доби.

ВІЙСЬКОВИК-КОМАНДИР

Від військовика-рядовика до повстанця-командира Української Повстанської Армії дорога важка і довга. Коли ж Роман-Тарас Шухевич пройшов блискуче цю дорогу і став вже за життя легендарним генералом Тарасом Чупринкою, то це треба завдячувати його небуденним війським здібностям, невсипущим студіям і сильному характерові. Не помилилось, як скажемо, що з найбільшим замилуванням наш Шух присвятив себе військовій штуці.

Його романтичні уявлення юнацьких років про власну армію, що виринули в його мріях на основі переживань недавнього минулого та лектури, ставали щораз яснішою konieczністю, а з тим і оформлювались його задуми про українську збройну силу. Прямуючи до цієї мети усією своєю істотою, він шукав шляхів і нагоди здобути військове знання.

Намагання Шухевича здобути військовий вишкіл у польській офіцерській школі артилерії для підхорунжих не мали успіхів. Як „політичне подежжани“, був усунений з цієї школи і служив звичайним гармашем в одному гарнізоні на Волині. Тому то й він виїхав закордон шукати військового знання. В Україну вернувся після закінчення низки старшинських курсів і до того ще першорядним майстром шаблі та пілотом безмоторового літання.

У 1938-ому році чотар Щука використав своє військове ремесло, організуючи Карпатську Січ враз із полк. Колодзінським-Гузарем, З. Коссаком та іншими. Тут, на Закарпатті, на короткий момент,—здавалось, заблисли надії цокласти перші основи під українську збройну силу. Одначе, знаємо, інакше сталось.

Переїхавши до Кракова, віддав усі свої сили зорганізованню вишкільних старшинських курсів. Теж і сам пройшов курс для вищих старши.

Як сотник Тур, він з'явився на пості заступника команданта українського легіону і один з перших на його чолі ввійшов до звільненого Львова, де знайшов змасакрованого свого брата Юрка, пластуна—„чорноморця“.

Коли ж леліяні мрії про вільну українську державу та розбудову її збройних сил жорстоко знівечив німецький займанець, майор Тур перейшов до вишкільної команди УПА. Тут зорганізувалось Головне Командування УПА, і Роман-Тарас Шухевич у серпні 1943-ього року, як підполковник Тарас Чупринка, став на відповідальний пост головного командира Української Повстанської Армії. Рік пізніш, у липні, обрано Шухевича-Лозовського головою генерального секретаріату Української Головної Визвольної Ради (УГВР) та затверджено його на пості генерального секретаря військових справ. Ці найвищі становища в теперішній воюючій Україні займав генерал-хорунжий Роман Шухевич-Чупринка аж до смерті.

Цей період його військово-політичної діяльності найменше знаний і він напевно теж найцікавіший та найбагатіший. Ондаче вже з досі нам відомого можна собі виробити погляд на людину, що стояла в останні роки на чоловічій позиції безпосередньої визвольницької боротьби в Україні.

ДЕРЖАВНИК

Без сумніву, ще занадто близька віддаль, що стоїть між нами та покійним Генералом, ще занадто близьке наше відношення до його особи, щоб дати повну та вірну оцінку про нього. Ця оцінка напевне буде зроблена пізніш з історичної перспективи. Все так, вже тепер на основі нам відомих даних можна в кількох штрихах з'ясувати собі велич людини, що її ім'я стало виразником великого ідеалізму, безприкладного героїзму, безмежної посвяти, а насамперед непохитної віри у справу, за яку боровся. Адже ім'я її стало символом одного періоду боротьби українського народу за свою державність.

Як державник і військовик в умовах підсоветського поневолення, він досі не має собі рівного. Це безперечно людина небуденної міри. Людина, що вміла з-посеред руїнного змагання двох потужних імперіялізмів на наших, і не на наших, землях і з-посеред воєнного хаосу вивести українську боротьбу на битий шлях безприкладного героїзму Української Повстанської Армії та українського підпілля.

Займаючи найвищі пости в сучасній визвольній боротьбі українського народу, Роман-Тарас Шухевич і був тим чітким речником політики й організатором української збройної сили. Як голова генерального секретаріату воюючої України, він — Р. Лозовський — прокладав шляхи для успішности визвольницької політики в Україні. Як генеральний секре-

тар військових справ Української Головної Визвольної Ради, а водночас головний командир УПА та голова УОН на рідних землях, він—ген. Тарас Чупринка—дав міцні основи мілітарній українській силі. Зробивши відповідні висновки з дотогочасної боротьби українського народу, а теж і інших народів, він став зі своїми співторцями та співробітниками сучасного національно-визвольного епосу на становищі, що успішність боротьби та незалежність української політики, будуть тільки тоді забезпечені, коли не тільки мілітарний провід буде діяти в Україні, але і політичний, коли український народ відчуватиме, що керівна революційна рука діє з нього та серед нього. Правильність такого засновку доводить нині оця велетенська боротьба українського народу за те, щоб бути господарем на власній землі. Ця боротьба в Україні—суцільна й одностайна, вона не вгає, вона продовжується, хоч її найчілніший творець упав у бою з окупантом. Запорука тієї тягlosti боротьби лежить у її всенародних розмірах, бо Шухевич, як патріот—державник, хоч і голова ОУН, умів зробити правильний висновок: у здорових націй продовж їх історії армія завжди стояла на обороні тільки всенародних інтересів. В цьому теж величина та державницький розум Шухевича.

„ЛЮБІЙ ОТЧИЗНІ—НАШ ТРУД“

З'ясовуючи величину нашого пластового друга, мимохіть насувається питання доцільности цього. І підкреслимо, що заповіт Великого Пластуна, писаний його важкими трудами та його кров'ю, зобов'язує нас тут заглибитись у ту велич його самозаперечення у боротьбі за найвищі ідеали української нації. Він бо боляче сприймав українську дійсність поза межами вітчизни, у вількому світі.

Шухевич залишився в Україні, щоб і далі стояти видержливо на стійці, пожертвувавши все своє особисте. Він же мав свою рідню, до якої мав надзвичайно глибокі інтимні почування, а все таки він її всю жертвував на вівтар боротьби за українські вольності. Як його не зламали ні тюрми, ні концентраційні табори, так і його родинна трагедія ні не захитала, ні не вивела з боротьби. Це саме доказ його глибокої віри в Бога та в справедливість справи і доказ його могутньої любови до України. І це якраз основне для нас—пластунів. Основне, щоб ми сприйняли слова нашого пластового гімну, єдиними устами та єдиним серцем, як їх сприйняв наш Шух, що життєвий наш шлях—це: „Любій Отчизні—наш труд!“

Лицар з імени і чинів

Жалобна промова на смерть Олекси Гасина-Лицаря

„З журбою радість обнялася“ не тільки в світі поета. І тому з таким двоїстим почуванням вшановуємо пам'ять дорогого друга нашого, сердечного товариша-пластуна, незламного воюка й недосяжного оборонця волі і маєстату згнаньбленої Батьківщини—славної й ніколи незабутньої, ніколи не віджалуваної пам'яті Олекси Гасина-Лицаря.

*

Народився Олекса Гасин в дні 8 липня 1907 р. в селі Конюхів, Стрийської округи, з батьків — селян.

Стародавнє галицьке село, колишня оселя княжих дружинників і княжих конюших, не забуло свого історичного минулого. Жило ним, плекало його і — творило нову історію, нав'язуючи до давньої. Історія ж бо старої галицької землі, зокрема Стрийщини, говорить на кожному кроці. Оце сусіди Конюхова з прадавньою історичною назвою Дуліби, тутже побіч Угорське, то знову Добряне, Верчане, Стрілків, Дашава, Синевідсько і інші старі княжі оселі. Це на тих землях наші далекі предки палили жертвенні кострища після щасливої перемоги. Дія Франкового Захара Беркута проходить у стрийських горах.

Історія говорила і до малого хлопчини, і до зрілого мужа — Олекси Гасина. Вона й повела його крізь життя шляхом вірності минулому, шляхом продовжування й відновлювання прогулої слави минулих віків.

Широкі запорізькі плечі, кріпкий карк на виспортованім дебелим тілі, здавалося, співали пісню хліборобського підсоння, що виростило його. Свідкували про тугість і суворість звичаїв традиційної селянської хати, яка жила життям незліченних, твердих мужицьких поколінь, з якої вийшов він у широкий світ. Отверте широке лице, високе чоло і тверді кути вуст говорили в один час і про шляхетність душі, незламність волі, і про незрівняний розум того селянського сина. Вони говорили також про минулі, потапаючі в мряці століть часи, коли предки Олекси служили в княжій дружині галицьких володарів. Часи, коли життя проходило в походах у далекі степи на герць з татарвою, звідки й прибилося прізвище роду Олекси.

Малим хлопцем утратив маму і разом з батьком, як найстарший син, опікувався молодшими трьома братами і сестрою. Змалку виявляв великі здібності. Коли пішов до гімназії, тоді його всебічний талант, зокрема, нахил до математи-

ки, виявився вповні. Проїшов цілу гімназію визначно, без науки вдома, вчився тільки в школі, зі слуху. А математиком був незрівняним. Побіч науки, вже в гімназії, працював суспільно.

Після матури в 1928 р. пішов до польського війська і відбув старшинську школу з дуже добрим успіхом. Здобув друге місце на цілу школу. Для українця це було великим досягненням. Його великий, вроджений військовий талант заблистів окремо під кінець науки в школі, під час маневрів. Командуючі маневрами дали йому найвищу оцінку. Бл. п. пластун сеніор Осип Карачевський, який працював в бюрі школи, вишукав тайну характеристику Олекси такого змісту: „Незвичайно талановитий, з феноменальною орієнтацією. Надається до всякого роду військової служби“. А при тім додаток, як же характеристичний для пізнішого шефа штабу УПА: „Звернути на нього пильну увагу, бо займається із замилюванням військовою наукою мабуть для підозрілих цілей“.

Після військової школи, здобувши старшинський ступінь був арештований в 1930 р. і в тюрмі видавав сатиричний, конспіративний журнал. Після виходу з тюрми вступив на політехніку у Львові, на мірничий відділ. Там він познайомився і дружився з визначними провідниками революційного руху ОУН Зеноном Коссаком, Грицаєм, Цурковським і ін., із яким уже не розійшовся ніколи. На шкільній лаві дружив із Стьт паном Бандерою. Революційна праця Олекси Гасина чергем валася з арештами, допитами, слідствами. Відвага і буйнісуя ще не творять підпільника. Вони мусять нерозривно зв'язатися з обережністю і розвагою: Ніяк не вмiла поліція довести винуватця Олекси, хоч і знала, що він неабияка шишка в українськiм підпіллі.

Побіч революційної роботи присвячував чимало часу і снаги культурно-освітній праці і фізичному вишколові молоді. Не сама тільки революційна діяльність творить модерну націю і будує державу. Неменше важливі: освіта, національна свідомість, характерність і фізична тугість. Таке було державницьке розуміння громадських справ у Гасина. Зразу у власному селі Конохові, відтак в цілому Стрийському повіті, а то й поза ним, він організував освідомні і спортивно-руханкові гуртки, сам переводив з їх членами вишкіл. Члени його конохівського гуртка мали не тільки спортувати, але вчитися рідної історії, письменства тощо. Разом з місцевим парохом, о. Петрушевичем, Гасин переводив в читальні прилюдні іспити з українознавства і так виховував від основ молоде покоління на свідомості і відданих Батьківщині громадян. Чи ж дивно, що його село, одно з тисячів галицьких сіл, стало першим не тільки в повіті, але, мабуть, у цілому краю. Чи дивно, що стрийська земля не відстала від передового місця в

національному визвольному поході, започаткованому під проводом її трибуна Євгена Олесницького. Чи ж дивно, врешті, що Олекса Гасин переламав засаду й був беззастережним авторитетом, сливе пророком, у своїй найвужчій батьківщині, в тій найважчій до здобуття твердині — у власному селі. А його село — це перший крок у дальшій праці над формуванням молодого покоління. Дальшими етапами його громадської і революційної роботи були Стрийщина і цілий край.

Наскільки він цінив т. зв. органічну роботу, свідчить те, що він, всупереч своїм безкомпромісовим переконанням і чинній та провідницькій праці в ОУН, яка поборювала офіційні політичні кола нашої тогочасної верхівки — жив як не можна краще з бл. п. послом із Стрийщини Остапом Луцьким і часто, як той відвідував пароха Конохова, дебатував з ним публічно в читальні і приватно.

Вирішивши розумом і серцем, що безпосереднім шляхом до власної держави є шлях збройної боротьби, Олекса Гасин вступив на нього і на ньому залишився до смерті. Його відданість, кристальний характер і знання повели його і в ОУН і опісля в УПА, швидко до найвищих постів. Працював всюди, де було його потрібно. Сповняв політичні, організаційні й інші функції. Та все ж наймилішим йому було військове діло. Школити кадри нових воїнів України, вирощувати нову збройну силу, яка в слушний час вирішить раз на завжди державність рідного народу — це були перші поміж його різнорідними завданнями. Організаційний і військовий референт крайового проводу ОУН в Галичині в р. 1935-6, співробітник військового реферату головного проводу ОУН за межами краю в р. 1937-9, він вповні виявив свої військові здатності тільки згодом, коли від 1943 р. ввійшов до Головного Штабу УПА, щоб у 1947 р. стати його начальником. Цей пост він сповняв до кінця свого життя.

До Пласту належав від зарання свого свідомого життя. Зразу десятилітнім юнаком став членом 5. Куреня ім. Ярослава Осмомисла в Стрию, після того 46. Куреня ім. Чорноти в Конохові, який помагав організувати, а згодом 2. Куреня старших пластунів „Червона Калина“, що згодом переіменувся на курінь 5. сеніорський тієї самої назви. І в Пласті, як у кожній іншій ділянці своєї праці, був активним, високо ціненим і любленим. Відзначала його незвичайна скромність, безпосередність та готовість посвятити. Глибокий інтелект вмів пов'язатися в гармонійну цілість з живістю думки та спокоєм реакції. В дебелимому тілі скривалося голубине серце. Чим був би він, коли б трагічне приречення не спрямувало його на шлях збройної боротьби за долю його країни і мільйонів поневолених його братів? Може кабінетним ученим-дослідником, може проповідником, священником, може монахом, який не скривдив би навіть німого створіння. Та, ставши на захист най-

більш покритвдженої, найтяжче досвідченої історичною долею країни-свої Батьківщини, він прийняв до рук ту зброю, яка в той час—на його думку—була на потребу.

За німецької окупації України він знову в тюрмі. Та командування українського підпілля знало, чим для визвольної справи був Олекса Гасин. Впав наказ: за кожну ціну звільнити Гасина! Перебрані за гестапівців члени ОУН бравурно звільнили його з тюрми. Довгий час не вгавала облава. Бо й німці знали, хто був Олекса Гасин. Він за кожну ціну мусить бути зліквідований. Брати-пластуни зберігають його. На далекій Холмщині він знаходить серед них пристановище і нову роботу: вести старшинський вишкіл відділів самоохорони перед польськими бандами та для пізнішої загальної армії.

А вона вже організувалася. Не перериваються приїзди кур'єрів зі Львова і Луцька. Гасин відбирає і видає накази. Та організація УПА росте. Вимагає повороту до штабу її найталановитішого старшини. І Гасин, хоч тровлений гестапом, як вовк у нагірці, вертається до Львова і побуває всюди, куди його кличе служба. Перепроваджує організацію постійної старшинської школи в Карпатах, здобуває призначення командиром цілого Карпатського краю. Здобутий досвід і вроджені здібності скоро заведуть його ще вище, аж до першого по командирі посту: шефа головного штабу військових операцій. Свою службу виконують Гасини до смерті або перемоги. Вірний до смерті! Цей пластовий клич він доніс аж до Господнього престолу.

Страждальна доля Олекси судилася також його родині. Його батька „зліквідовано“ за першої большевицької окупації Галичини. Також одного брата. Другий брат Гриць, відомий спортсвець і пластун Мацько, згинув як герой—січовик на Карпатській Україні, третій і останній зустрів смерть героя в бункрі УПА в Дашаві Стрийського повіту.

Поляг Олекса Гасин 31 січня 1949 р. коло головної пошти у Львові від куль емгебівців, які гонили його. Боровся до останньої секунди свого життя, тільки смертна куля вибила йому наган з твердих рук. Помер в ранзі полковника УПА. Хоч були борці старші за нього військовими ступенями, він був першим між ними, як неперевершений військовик.

Помер—поляг Олекса Гасин, як справжній лицар. Його революційне, випадково придбане, прізвисько як не можна краще говорить про його духову вартість. Поляг у змаганні, не зламавши ні одного обіту складеного перед нацією, пластовою владою і друзями—пластунами на священній горі Маківці.

Згинув, як другий чином після командира, Тараса Чупринки. Смерть обох найвищих вождів безсмертними чинами вславленої УПА виявляє світові не тільки жертвенність синів Ук-

раїни в боротьбі за волю і державу, але також ролю, яку в цім змаганні має Пласт та його лицарська школа характеру, відданости і посвяти для великих ідей, якими орудують Бог і нація. Це не випадок, що обидва найвищі командари тієї неповторної армії—пластуни. Це тільки вислід тієї виховної школи, якій на ім'я „Життя в Пласті“, це тільки здійснення добровільно прийнятого на себе суворого обов'язку закутого в статті Пластового Закону.

Смерть Олекси Гасина—велика шкода не тільки для визвольної боротьби, але ще більша для цілої української майбутности. Бо сл. п. Гасин був справжнім державним мужем. Його всесторонні таланти, його реальний підхід до всіх державно-творчих питань, його повна толерантність до чужих поглядів, коли вони лише містилися в межах визвольної концепції і зберігали вірність Україні,—це все визначувало його вартість на багато вище, як сам високий пост шефа штабу героїчної, вже сьогодні окритої легендою, УПА.

Революціонер і будівничий—яка важка синтеза і яка рідка не тільки в нашому житті. А він був ними обома в найшляхетнішій гармонії, в найтіснішій сполуці, прямо органічній. Яка неповторна шкода—утрата такої людини!

Заввага: Повища стаття є тільки виїмками зі жалобної промови, яка появилася цілістю окремою відбиткою в нашому В-ті.

ВЕРХОВНИЙ ОТАМАН
Українського Пластового Уладу

Оцим іменую

Сл. П. ОЛЕКСУ ГАСИНА—ЛИЦАРЯ
пластуна-сеніора 5. Куреня УПС „Загін Червона Калина“
Полковника і Начальника Головного Штабу
Української Повстанчої Армії
Гетьманським Пластуном Скобом,
Пластуном-Сеніором Керівництва
і рівночасно наділюю Його
ПЛАСТОВИМ ЗОЛОТИМ ХРЕСТОМ.

С н о б

(—) *СЕВЕРИН ЛЕВИЦЬКИЙ*
Верховний Отаман Українського Пластового Уладу

Наш обов'язок супроти Шуха

Геройська смерть нашого друга, сл. п. генерал-хорунжого Романа Шухевича, на найвищій пості воюючої України визначає для Пласту деякі завдання. Заманіфестована постава Уладу до героїства Шуха—зазначена наданням йому найвищих пластових відзначень—має велике виховне значення. Та це тільки малий вирізок того, що нам ще сповнити треба. Чи не найважливішим нашим обов'язком запевнити дальшу живучість тих великих загальних ідей, для яких жив і за які згинув Шух. Ці ідеї не належать до одної якоїсь групи, партії чи середовища. Вони мають ширше—всенациональне значення. Тому це завдання найлекше перевести саме Пластові як організації понадпартійній, понадгруповій—всенациональній. Пласт гордий на Шуха. Але Пласт не хоче капіталізувати його заслуг тільки для себе. Пласт хоче, щоби завдяки збірній праці удалося нам продовжувати чин Шуха для остаточного завершення і закріплення ідей, якими жив Роман.

Саме на такому становищі стали й ті друзі пластуни, які жалобними промовами мали вшанувати пам'ять Шуха на прилюдних загально-громадських академіях. Це належно оцінило теж і громадянство. Так нпр. „Всеукраїнський Комітет для влаштування Жалібних Урочистостей в честь славної пам'яті Головного Командира УПА ген. хор. Тараса Чупринки” в Мюнхені рішив видати жалобне слово пл. сен. В. Янева особною брошурою під фірмою і засобами Комітету. Технічним переведенням видання брошури зайнялось Пластове Видавництво „Молоде Життя”. Весь дохід з брошури призначено на дальше вшанування пам'яті ген.-хор. Тараса Чупринки.

Найважливішим засобом вшанування буде зібрання матеріалів про постать Романа Шухевича і видання збірника (неменше 10 арк. друку—великої вісімки). В основу збирання і редагування матеріалів мусить лягти та сама засада, яку з'ясовано вгорі. Щоби запевнити дотримання тої засади, постала Ред-Колегія зложена, з громадян, які зберігаючи вірність національній і пластовій ідеї ризяться політичними поглядами і партійною приналежністю. Всі вони зберегли теж взаємну пошану і взаємне довір'я, яке їм уможливило дружню співпрацю. Прізвища членів Колегії: Є. Врецьона, Я. Гайвас, Я. Гладкий, Б. Кордюк і В. Янів.

Коли перед Колегею стало завдання зібрати матеріал і статті до збірника та його редакційно оформити, тоді перед нашим В-ом і загалом стає обов'язок зібрати фонди на цю ціль. При тому ми—пластуни—мусимо пам'ятати, що цією акцією не вільно нам послаблювати інших акцій, ні загального характеру, ні тих, які вже „МЖ” перебрало на себе. Фонди на видання збірника мають і мусять прийти передусім з прибутків розпроданої—виданої нашим В-твом—брошури В. Янева. Тільки цим призначенням виправду-

ється встановлена і на кожній брошурі зазначена ціна, яку треба вьяснювати як даток саме на вище з'ясовану ціль.

Тому почесним і важливим завданням так нашого Союзу як цілости, як і зокрема поодиноких осередків і осіб, причинитися до скорого розпродання брошури, до акуратного розчислення і переслання грошей до В-ва. Поруч цього основного—очевидно—можуть і повинні напливати теж фонди із інших джерел.

Щойно, коли завдяки так зорганізованим засобам зможемо утривалити постать Шуха в гіднім його пам'яті виді—у поважнім збірнику, — зможемо сказати, що перша частина завдань Уладу супроти заслуженого члена—сповнена.

„Справа здобуття української держави-це справа цілої нації української, а не якоїсь кляси її чи партії; - от через що порозуміння всіх чинників громадських і співпраця їх є умовою, без додержання якої ми своєї мети державної не досягнемо. Не можна ж забувати, що таким шляхом консолідації всіх національних сил в справі організації своєї держави, принаймні на перших початках творення її, йшли досвідчені та організовані нації. Цей шлях і для нас єдиний, бо він забезпечує найменшу затрату сил, жертв, енергії з найбільшими позитивними наслідками.

Отже пріоритет державности над партійністю, загально-національних інтересів над клясовими та груповими-партійними мусимо на еміграції зрозуміти і відчувати як категоричний імператив, як одну з головних умовин нашого державного будівництва. Зрозуміння ваги тієї тези навчить нас підпорядковувати себе і свою діяльність вимогам державної дисципліни, а це своєю дорогою не може не вплинути на поглиблення і зміцнення нашої організованости. Наша сила в єдності!“

Симон Петлюра

„Коло гасла Українська Народна Республіка — Українська Незалежна Держава об'єдналися всі справді активні сили нації в її боротьбі за незалежність. Тільки в моральній атмосфері, утвореній тією боротьбою, могли з'явитися світлі постаті полеглих, тільки на цьому ґрунті могла зродитися жива легенда дальшої боротьби, що живе невміруще в душі нації і ферментує її сили на нові виступи.

Моральним чотирикутником — отим старакозацьким табором — поставимося ми в переходові дні нашої історії до всіх негідних виступів на нашу єдність та вірність випробованим ідеям. Скупчимося один біля одного з готовістю взаємної допомоги й перестороги—і ми витримаємо всі міри й проби.

Симон Петлюра

ВИХОВНІ ПРОБЛЕМИ

Виховним проблемам — в найширшому розумінні — ми присвячуємо пильну увагу. Вони сьогодні дуже многогранні, і в наслідок зміни обставин дуже різні від тих, з якими приходилося нам дотепер зустрічати.

На ці теми багато в нас ще розбіжних поглядів, розмов, доповідей, дискусій. Всі ми свідомі потреби зміни підходу, методів тощо, але на практиці часто впадаємо в давні привички.

В цьому числі продовжуємо дискусію цього круга проблем, започатковану в попередньому числі (Н. Білозор, Л. Палій), статтями Ц. Палій і В. Кодолчина. В черговому числі даємо місце думкам на цю тему Ю. П'ясецького, А. Івахнюка і В. Янева.

Тільки пластовій проблематиці з уzglядненням передусім організаційних питань присвячені статті В. Маркуся і Я. Терлецького. Аналогічні проблеми в площині сеніорату обговорюватиме в черговому числі стаття Я. Падох.

Редакція.

Цьопа Палій

До питань нашої виховної політики закордоном

Іноді на сторінках нашої преси, поміж політичними сенсаціями та полемічними статтями, прокрадаються, наче злидні крізь шпарку зачинених дверей, теж статті на т. зв. виховні теми, чи то на теми молоді. Тема ця не фашцинує читачів, непопулярна. Вона в найкращому випадкові тільки для тих, хто з фахових мотивів повинні нею цікавитися. Неструджений, а багатий у досвід проф. Г. Ващенко пише: „Я пробував організувати дослідження дітей другої еміграції, але мій заклик в цій справі не найшов відгуку...“

Так. Бо ми цілу ту проблему собі дуже упростили: схвалюємо на різних з'їздах відповідні резолюції, іноді появляється у пресі заклик-стаття під наголовком „Справу національного виховання молодого покоління слід ставити належно високо“, „Лицем до молоді“, „Не даймо молоді втратити обличчя, яке нам дав Бог“ тощо. Заспокоївши отак наше сумління, „організуємо“ громадське життя, пишемо, видаємо багато різних брошур, журналів, а все те разом, в суті речі, часто стає на перешкоді розв'язувати виховну проблему хоч приблизно саме так, як голосять наведені попередньо наголовки.

Щодо цього перша еміграція нас перевищила, бо видала бодай збірник „Діти емігранти“ під редакцією відомого психолога і педагога проф. Зінківського, розуміючи ясно, що без ґрунтовного пізнання психічних і фізичних властивостей дітвори, без докладного розглянення усіх чинників, які мають посередній чи безпосередній вплив на дітей, не може бути мови про якесь плянове, а тим самим успішне виховання наростаючого покоління

Без такої „підбудови“ неможлива протидія негативним впливам, неможлива праця педагогів-виховників, літераторів, не-реальне опрацювання програм молодечих організацій і т. д.

Від „закінчення“ війни по цьому боці залізної завіси минуло вже шість років. В тому часі одинокі поважніші спроби розглядати виховну проблематику нинішнього дня дещо ширше та основніше зробили пластуни на своєму Конгресі, який відбувся 1948 р. в Ашаффенбурзі, як деякою мірою теоретична підготовка до „дальшої мандрівки“, що окрешною дорогою має запровадити „додому“. Але Пласт—це тільки один із фрагментів національної виховної проблеми, який у своїх виховних діях мав би тільки доповнювати всі інші чинники суспільного життя, що мають мати посередній чи безпосередній вплив на розв'язку цієї проблеми як цілості. Однак за актуальністю виборів до „таборових рад“, за всякими торгами „хто—„чий“, у загальному на цю подію, як і на саму проблему, зверталось мало уваги. В таборах існували школи, байдуже, що нераз у дуже невідрадних умовах, в кожному таборі досить часто відбувалися паради з „організованою участю“ Пласту, СУМ-у тощо, так що загал міг далі займатися „актуальнішими“ справами. І сьогодні ми—така численна політична еміграція, з такими величезними завданнями, щодо рідних земель, не маємо на цілому світі ані одної середньої школи, де б українська молодь не тільки вчилася, але теж і виховувалася! Але зате маємо безліч імпрез, зате маємо у програмі кожного року відсвяткувати стільки річниць, що вже навіть нам 365 днів не вистачає, щоб святкувати їх кожна зокрема, тож „лучимо“ їх разом: Шевченко з Чупринкою, колядки з балетом і т. ін.

Так воно мусить бути! Бо щоб мати виховний плян, треба передусім мати виховний осередок, який провадив би виховну політику, відповідну до потреб наших як політичної еміграції.*)

Умови в поодиноких країнах дозволяють або й не дозволяють на організацію власного національного шкільництва,

*) Окрема Комісія при культ.-освітнім Відділі ЦПУЕН в Мюнхені почала праці над виготовленням програми виховання в ділянці українознавства (мова, культура, історія та географія України) з методичними вказівками і потрібною літературою для садків народніх і середніх шкіл, для щоденного навчання, або для недільних позашкільних курсів.

Як довідуємося Комісія натрапляє на великі труднощі в збиранні відповідного матеріалу, потрібного для виготовлення так необхідних для тих курсів читанок-підручників з відповідними ілюстраціями, світлинами, що вілзеркалювали б усю культуру України в її історичному розвитку, та з вибором найкращих пісень під нотами.

А вже зовсім непоборні фінансово-технічні труднощі бачать члени Комісії в проблемі видання друком цих читанок. Ось тут саме з'ясується конечність розбудови В-ва «Молоде Життя», щоби воно могло перебирати на себе розв'язку цієї і подібних справ. Це конечне також і для нашої пластової успішної виховної праці. До тієї справи повернемося в черговому числі П. Ш. — Ред.

хай буде тільки конфесійного. Наші діти мають можливість іти до чужих доступних шкіл, або йти до своїх, які в багатьох випадках щодо рівня залишають багато до побажання. Віддаючи належні заслуги всім тим, хто й на те спромоглися, все таки не слід замикати очей на факт, що ця ділянка, як і кожна інша, з часом вимагає деякої реформи. Тому в загальному нинішній стан нашого шкільництва чи організації освіти нашої молоді є цілком невиважене розв'язкою! Очевидно, якщо... наші наміри відігравати ролі політичної еміграції дійсно ширі, якщо... не хочемо зловживати словами, а то й честю, нагадуючи часто наші обов'язки у відношенні щодо Батьківщини.

Ця проблема вимагає, однак, дещо більших зусиль: згуртовання відповідних фахівців, організаційних заходів, а в першу чергу загального зацікавлення та доцінювання її усіма чинниками. Я згадую про неї на тому місці тільки тому, щоб звернути увагу на великі можливості вияву громадської ініціативи пластового сеніорату. Докладніше хотіла б я заторгнути деякі дальші питання, які мають відношення до життя, а тим самим у загальному в'яжуться з питанням, що його я заторгнула повище, як теж і з виховними намаганнями Пласту.

*

„Практичне життя — це найуспішніший виховник...”

Яке ж життя мали наші діти впродовж останніх десяти років? Проф. Г. Ващенко характеризує дітей сучасної еміграції як дітей обтяжених страшними переживаннями, бо: 1) війна перервала їм нормальний розвиток, 2) вони не пережили нормального дитинства, 3) людська жорстокість і моральний розклад забруднили їхні душі, 4) тяжкі умови зробили їх передчасно дозрілими, а часто злочинно-практичними (замість бавитися, діти вчилися паскувати, а навіть красти). Це в корені перешкоджало формувати у дитини високоартисну особовість.

Здається, що наші діти ще ніколи не стояли так далеко від тієї виховної атмосфери, що її окреслюють слова мудреця: „Хто пізнав прегарне — той буде чинити відповідно до пізаного“, як саме в останніх роках.

І тому питання загального, а зокрема національного виховання стає нині одним з болючих і основних питань. Тимбільш воно пекуче, що в останні роки у всьому позначилася деяка поверховість і ми почали теж ставитись так і до виховних справ, що у наслідках доводить до того, що доказом успішного національного виховання вважаємо виголошення три річною (!) дитиною „Розритої могили“ на Шевченківському концерті; це впроваджує, очевидно, цілу аудиторію

в захоплення і... заспокоює цілу громаду, „що у нас на відтинку виховання все добре“.

А треба знати, що ні на якому іншому відтинку шкоди, нанесені невідповідним підходом, не так тяжко надолужити, як саме на виховному. Тому треба мати відвагу бачити речі властиво і мусимо мати відвагу, а радше обов'язок, поробити відповідні заходи. Національне виховання ми мусимо розуміти у всій його ширині, а в першу чергу як піклування, щоб молоде покоління засвоїло і закріпило у собі духові та фізичні вартості такої високої міри, щоб вони у сумі виявляли відповідно високу вартість нашої спільноти у загальному, створюючи ось так для неї можливість сповнити як слід свої обов'язки як політична еміграція.

*

Щоб процес національного усвідомлення взагалі відбувся, то — очевидна справа — молодь мусить мати якесь чуттєве відношення до України, якусь уяву батьківщини, громади, справи, якій вона мала б служити. З якою ж „Україною“ зустрілися наші діти, наша молодь в останні роки? Відпадають, очевидно, моменти впливу самої землі, краси її природи, духового зв'язку, що його набувається у зустрічі з слідами величнього минулого, з культурними надбаннями тощо. Лишилася для неї одинока можливість зустріти українську людину з її добрими та лихими прикметами, що проявляються в особистому та громадському житті.

Говоримо часто, що засадничими чинниками, що формують нове покоління, є в першу чергу дім, школа, церква. Розгляньмо їх!

*

*„Ми навіть власної не маєм тати...
Не нам казати речення гордеє:
Мій дім — мій грам!“*

(Леся Українка)

Який „дім“ мали наші діти-емігранти в останні роки? — „Таборовий вигін“ — мале місце з великим скупченням людей. Виростали вони там, прислуховуючися до неперемірливих розмов старших, які зводилися звичайно до вічної критики, підозрівань, зависти й обмови, — були свідками упадку моральних чеснот, духових авторитетів, — жили в атмосфері пануючої засади „не гонорово, але здорово“...

*

„...вже у початковій школі виховник-педагог закладає основи світогляду...“

Школа-вчителі — у таборовій дійсності — це в кожному випадкові було щось менш гідне уваги, як, приміром, „одежєвий чи харчовий магазин“, авторитет виховників в

кожному випадкові не такий високий, як, приміром, таборвої поліції. Щоправда, то й приватне життя деяких виховників, яке не було нічим закрите перед очима молоді, нераз відбігало від гідного прикладу, що у таких випадках мало вирішний вплив на те, „чи“ або „яким“ авторитетом для молоді був даний виховник, чи й сама школа.

*

„В світлі релігії сприймається всесвіт як Боже творіння, а закони Його як шляхи розвитку, накреслені Богом. Разом з тим релігія накреслює норми поведінки людини і її особисті та громадські обов'язки“...

Вплив Церкви на молодь величезний, якщо вона визнана належно теж родиною, оточенням. Але якщо церква зведена до місця, до якого ходять тільки „на панахиди“, то молодь це дуже добре відчуває і теж у церкві не шукає за внутрішнім спокоєм, за моральною силою, а стає „біля порога“, щоб побачитися із знайомими та почути дещо нового.

*

Побіч тих головних чинників на виховання молоді діють теж усі вияви громадського життя: устрій громади, імпрези, преса, книжка тощо. Спінюся на імпрезах, які в суті речі є „висловом“ того, чим живе наша спільнота. В „Християнському Голосі“, який багато уваги присвячує актуальним, в тому теж і виховним справам, появилася була минулого року („ХГ“ ч. 26 /50/) стаття п. С. Ж. п. н. „Молоді нудно“, в якій автор переповідає такий зміст почутої розмови:

— „А що, дівчата, підемо сьогодні на академію? (Ввечері в таборі на Фраймані мала відбутися академія в честь сл. п. Петлори і Коновальця).

— Та що ти! — закричала друга — нудитися дві-три години? Ніколи! Краще ходім до кіна — і падає назва фільму та артистів. Розуміється всі вони пішли до... кіна“. А далі автор каже: „Коли на національні свята вступ вільний, або за добровільними датками, то молоді там зустрічається не багато, але платне таборове кіно заповнюється нею, і там нашій молоді не нудно! Чи можна називати таку молодь нашою надією?“ — закінчує автор.

Розумію шире турботу автора, але маю охоту теж звернути увагу на статтю того ж самого автора, що появилася (може через помилку?) в попередньому числі „ХГ“, в якій читаємо: „...„Ми вшановуємо пам'ять заслужених людей може навіть за часто, замість одної, добре підготованої імпрези часто влаштовується масу „імпрезок“ будь-як підготованих, будь-як виведених... реферат буває слабенький, хор співає октаву вище, як треба, декляматор забуває дві перші строфи

патріотичного віршу... Це ще не все! Більше лихо у тому, що у нас з одної нагоди імпрези організує кожна група, кожне товариство окремо. Цьогорічні роковини смерти сл. п. Петлори і Коновальця на Фраймані святкували аж три окремими академіями". Очевидно, не можна схвалювати „вибору“ тих дівчат, але чи можна так дуже дивуватися їм? Я думаю, що не у вступних платних, чи безплатних, тут річ, і вина не тільки по боці молоді! Легко осуджувати молодих, але мені здається, що теж конче потрібно дошукуватися причин лиха, просліджувати глибше причини явищ, знаходити справжніх винуватків і відповідно запобігати тому лиху! Молодь шукає, хай буде підсвідомо, але моментів щирого пережиття та глибоких вражень, а теж і логічного пов'язання говореного з ділами, тому нагоди, які йдуть для цього створюється, мусять бути дуже дбайливо обдумані, підготовані, відповідною формою, рівнем тощо. А наші організатори імпрез, наче грачі при грі, заспокоюють свої — часто партійні — пристрасті, використовуючи нагоду „свят“ для пропаганди, розправи з противником, нероз забуваючи, що про властиву річницю, чи особи, в честь яких відбувається дана імпреза, не сказано майже нічого.

Крім того ми мусимо розуміти те, що молодь, хай буде й еміграції, але вона таки „молода“, прагне життєрадісності і вона не в силі всі свої емоційні патріотичні переживання зводити до панахид і академій-поминок, хоча б і в пам'ять найбільших наших героїв. Формою, рівнем і кількістю наших святкових імпрез ми вбили у молоді здатність і охоту сприймати і реагувати на такі важливі виховні засоби, якими можуть бути відповідно обдумані імпрези. Брак об'єктивної критики (чи появилася в останні роки будь-коли у пресі якась критична завага про імпрезу, влаштовувану групою, виразником якої є даний часопис?), яка є заporукою „росту вгору“, зводить внівець роллю, яка припадає того роду виявам громадського життя, а які в умовах еміграції є переважливим, нероз одиноким чинником, який збирає розпорошену серед чужого моря громаду у свою рідну атмосферу.

Ми знаємо, яким великим переживанням для молоді було колись Шевченкове Свято, чи якась інша небуденна урочистість. Який дбайливий підбір програми, відповідної для її віку, який дбайливий підбір виконавців, що гідні були брати участь у такому святі, позначував підготову до врочистого дня.

Ми знаємо, як радо, часто позаранками, спішила наша молодь на далекі цвинтарі упорядковувати військові могили, щоб у Зелені Свята разом із цілою українською громадою заманіфестувати пошану та доказ пам'яті „Тим, що впали“! Як далеко відбігли ми від того, висипуючи по таборових майданах „подвійні“ могили?

Бувало весною, під вечір, на наших спортових майданах чи вигонах роїлося від молоді, що змагалася, чи виучувала вільноручні вправи, щоб потім на „Святі Української Фізичної Культури“ показати свою тугість та вислід однозгідного внутрішнього об'єднання, що виявлялося у гармонійності та зіграності одночасних рухів — у танку чи вправах!

І чи не жаль, що нині такі імпрези зводяться не раз до масового, щоправда, але не підготованого виступу і ніве-читься знову одну з можливостей позитивного впливу на наш характер? Крім того усім тим публічним виявам надається „патріотичну“ закраску, а наш нинішній примітивізм кожному позитивну спробу змінити цей стан пояснює як виступ „проти“... найсвятіших почувань! У висліді ми знудили дітей патріотичною поверховістю, розтратили засіб, що провадив до глибокого розуміння героїзму служби Великій Справі, виробивши дуже поверхову оцінку прикмет справжніх державних мужів, підпільної боротьби тощо. Полемічним, непербірчивим стилем преси ми розкрили перед молоддю весь бруд наших громадських болячок та скалічили молоді українські душі зневірою в українську людину. Молодь своєю психікою ідеалістична, безкритична і не здатна розуміти тактики та позакулісових розигрів серед різних відламів нашого суспільства. Вона — молодь — має очі, вуха і бачить теж і чужий світ, а не захоплена своїм, чи знуджена або розчарована, вона той чужий світ починає бачити кращим принаднішим, аніж він є в дійсності; і не дивуймося, як вона щораз частіше буде йти до... кіна!

*

Що змінилося на тому відтинку з переїздом на нові місця поселення?

ДІМ — може змінився на краще, бо родина стала на свої власні сили, живучи може у значно тяжчих умовах, головне коли мова про працю, але зате опинившись в морально значно здоровіших умовах.

ШКОЛА в більшості чужа, може в деяких випадках назвою і своя, але таки не завжди відповідає нашим виховним тенденціям. Напр., у середній школі СС. Василянок у Філяделфії Пласт заборонений (!), а справа національного виховання на тому хіба не скористала. От так для порівняння (з листа з Боффо): „...Поляки мають дуже гарні школи. Гімназія для дівчат дуже добра, польська, і жінки більше говорять по-польськи, аніж мужчини, особливо між інтелігенцією. Це, здається, правильний підхід: що буде з мужчинами діятися, не таке важливе в тому випадку, а жінка ж надає обличчя хаті. І вони, бачу, в сю енергію зуживають на жіночі школи, які ведуть СС. Феліціанки. Багато вчительок їздили на 2-4 роки університету до Варшави“. Або ще інші приміри:

На терені Великобританії, де перебуває около 160.000 поляків, на освіту польської молоді від 1948 р. видано безмала півтора мільйона фунтів. Студіюючої молоді біля 3.000, загальна кількість дітей 17.000. Субвенція для гарцерства 2.400 фунтів. — Між іншими школами визначаються зокрема дві середні школи для хлопців і дівчат в спеціальних заведеннях на провінції з наймодернішим шкільним уладженням, бібліотеками, самоврядними організаціями тощо. — Минулого року, між іншим, найвищі класи перевели між собою „змагання в зганя“ за посередництвом радіостанцій спеціально заінстальованих для цієї мети. Перемогли дівчата.

Так звані „недільні школи“, тут і там організовані установами й церквами, хоч частинно заступають „рідну школу“, але покищо для них немає відповідно опрацьованого одного загального пляну, дібраної програми, щораз удосконалюваної досвідом методи, то — хоч не слід применшувати заслуг жертвенних ініціаторів — треба нам завжди бути свідомими, що тут ще треба багато-багато праці, доброї волі, зрозуміння, щоб назвати цей відтинок упорядкованим. „Недільні школи“ — це місце, де зударяються і міряються впливи „свого“ й „чужого“ світу. Побут у ній — це сила, що опісля має помагати, може й підсвідомо, українській дитині, реагувати на наступ „чужини“, що її з'єднує знаменитим підходом, бо англійська школа — це не тільки „учебне заведення“, це дитяче суспільство з власними організаціями, клубами, розривками тощо!

І вся штука в тому, щоб ми зуміли мати вплив на наших дітей і, не створюючи їм „гетта“, скріпити їх самопочуття національною гордістю, уможливаючи їм одночасно збагачуватися інтелектуально своїм побутом на чужині. Підхід у такому випадку й тактика з боку нашої родини, молодечих організацій тощо, вимагає окремого обговорення.

Звернути хотіла б я ще увагу, що це не маловажна справа, чи діточі зустрічі з українським середовищем, так би сказати „відвідани України“ дітьми, що живуть в чужому окруженні, відбуваються у чистій, теплій і відповідно оздобленій кімнаті, чи кожного разу в якомусь іншому куті „на відчипне“ їм розказується якусь відорвану подію. Без відповідного вивінування таких зустрічей будемо вести нашу виховну роботу тільки сповидно. Кілька разів я мала очевидний доказ на те, як глибоко реагують діти на зорові та настроєві враження. Ось кілька прикладів:

Будучи в Кракові, я вибралася з моїм малим 5-річним приятелем та його бабусею оглядати старинний Краків. Після заходу сонця ми ввійшли на подвір'я старого університету. Було там тихо, не видно було ні живої душі. Ми мовчки подивлялися чарівну будову, і аж по якомусь часі малий Васик шепотом, як звик говорити в церкві, спитав, хто це на па-

м'ятнику, що стоїть посередині подвір'я. Коли дістав відповідь, пильно оглядав пам'ятник з усіх боків. Після довшого часу я принесла раз до хати свою пошту та залишила її на столі. За хвилину я почула радісний оклик малого Василя: „Дивися, дивися, Коперник“. І він показав мені з радістю маленький значок на листівці, на якому дійсно була репродукція пам'ятника з університетського подвір'я.

В таборі в Ш. я мала кільканадцять новачок, всі — уроженки Наддніпрянщини, що пережили багато і були „життєвими реалістками“. Одного разу в соняшний день ми вибралися на прогулянку до ботанічного саду в Мюнхені. Саме тоді цвіли рододендрони, і ми зайшли в ту частину саду, де пишні кущі розквітли у повній красі. І ті мої „Бджілки“, що звичайно гуділи, як ціла пасіка, затихли... По хвилині Валя каже: „Так є певно в небі“. Оглянувши сад, ми мали ще на поляні новацькі зайняття, і я завважила, що і гри, і гутірка відбулися в якомусь незвичайному настрої. І не раз опісля у наших розмовах „Бджілки“ верталися у спогадах до тієї прогулянки, окреслюючи її так: „Знаєте, тоді, як ми бачили ті квіти...“

А вже найбільше досвіду в тому дав мені побут з дітьми в оселі, в якій я наглядно могла утвердити погляд на те, як багато засобів ми можемо мати і які вони успішні у протидії чужим впливам; але це заширока тема, щоб її на цьому місці порушувати.

На дітей, які живуть одинцем серед чужого оточення, незвичайне враження робить зустріч хоча б навіть з не дуже великим гуртом українських людей, кількість яких, здається, у тому моменті зростає до „маси“!

— „Чи може бути, щоб ці всі люди в церкві були українці?“ — питали діти з Гул (родинний табір), як приїхали на пластову зустріч до Брандфорду та пішли до церкви на Богослуження.

— „Чи всі ці діти „наші“? — чудувався малий Роман, побачивши в таборі 36 (!) учасників.

І тому нам дуже і дуже треба переконувати „старших“, щоб для добра українських дітей старалися поборювати пересуди, „хто“ з „ким“ може приставати, відвідувати, чи до будинку установи „х“ можуть приходити діти, що їх батьки належать до установи „з“, чи навпаки. Коли нинішній стан буде продовжуватися і коли навіть уже й дитячі садки дістають партійний штамп — тоді, я думаю, найвищий час залишити т. зв. виховну роботу еміграції, а задовольнитися тим, що робиться на рідних землях!

Сьогодні з усіх усюдів приходять алярмуючі вістки: діти зовсім відчужуються, перестають говорити своєю мовою, „камікси“ — найулюбленіша лектура, крім кіна нічого не хочуть оглядати, одним словом „американізація“ повним хо-

дом. „Американець відкидає авторитет батьків і сподівається від своїх дітей, що вони будуть робити те саме“ — цитує п. Кисілевська одну розвідку про „американський характер“. Може і для самої Америки було б ліпше, якби американські діти таки старалися трохи наслідувати батьків, бо може б тоді в таких загрозливих розмірах не поширювалася наркоманія, а про ту пошесть заговорили останньо всі часописи: у лічниці, в якій в 1946 р. було 20 молодих лікуванців, нині їх 700 (!).

Доказів та протидоказів на те, чи не можна протидіяти асиміляції, є багато, але успіх кожної дії залежний великою мірою від того, хто, скільки і яких вартостей вклав у її реалізацію.

Але неспірним буде такий погляд, що зв'язувати нашу дітвору з українством можемо тільки позитивними виявами нашого особистого та громадського життя, неспірними, об'єднуючими переживаннями, однозгідною пошаною минулого і сильною вірою у майбутнє.

А для реалізації того завдання мусять включитися в одну скоординовану дію всі наші чинники!

Василь Колодчин

Нові умови — новий підхід до пластового виховання*

Сьогодні, з перспективи часу, ми з гордістю дивимось на пройдений шлях Пластового Руху. На цьому шляху горіли ватри, співалися пісні, виростали могили, будувалися духові твердині. Це був шлях вогневих проб, небезпек, перешкод, невдач, зневіри і гірких розчарувань, а одночасно шлях світлих перемог і тріумфів. Шлях цей позначений декількома етапами, які формували специфічні обставини, що їх в свою чергу витворювали ворожі окупації України.

Еміграція пише нові сторінки історії Пластового Руху та творить новий, зовсім відмінний, етап пластової роботи.

*) Доклад на Пластовій Конференції в дні 15 квітня 1951 р. в Нью Йорку. Автор гарно змальовує ідеал пластуна-патріота. На жаль не з'ясує, як його досягнути в умовах еміграції. Саме про „новий підхід в нових умовах“ довідуємося мало. Це „як“ — очевидно — найтяжче питання. Відповідь на нього мусять дати наша спільна думка і життєва практика. Заслуга автора в чіткім схопленні проблем. Містимо його думки без змін — як голос в дискусії. —

— Редакція.

Один, що саме тепер, коли пластове братство розсівається по цілому світі, замикається і відходить до історії. Другий, що саме починається.

Попрощавши атмосферу пашківсько-таборових республік, ми зразу ж опинилися, немов ті човники на океані, серед розбурханих хвиль життя, які своїми ударами торощать все слабе, вкотре, нездатне до самостійного життя. Багато наших друзів втонуло ще подорозі, деякі поплили за хвилиною життя, а решта нас ще й досі не може отрястися з турбот буднів, та активно включитися в пластову роботу. Атмосфера цих буднів позначається в наших рядах байдужістю сеніорів до пластових справ та неактивністю, свого роду отупінням, втечею старшого пластуництва від суспільно-громадського життя.

Ще гірша справа з нашою дітворою. Вона ж з першого дня побуту в цій країні стала перед незвичайно сильними впливами денационалізації, реалізацію якої в практичному житті переводить в першу чергу школа, де дітвора перебуває цілий день, клуби молоді, що різними приладами замаюють молодь, кіно-театри з їхніми гангстеро-ковбойськими програмами і врешті американська вулиця, де наші новачки, а часто густо і юнаки, на спілку із своїми американськими кумпанами читають популярну американську літературу „камікси“, та ганяють один за одним із ковбойськими „гананами“.

Оце неповна, дуже хаотична, можливо й неясна, але, на жаль, правдива картина нашої дійсності.

Ці й інші думки насувають питання: невже ми в погоні за доляровим життям, розгубивши знеслі і шляхетні ідеї, що неначе кивот завіту у святині свого серця винесли з Рідної Землі, розгубимося і одинцем утонемо у вирі життя? Невже дозволимо, щоб на наших очах викривлювалися душі нашої молоді, вкривалися грубою верствою матеріалізму?

І саме тут приходимо до питання, яке на пластовому шляху вже нераз виростало і — залежно від етапу і духу часу—було так чи інакше розв'язуване. Це питання: — в якому дусі виховувати нашу молодь.

Сьогодні, завдяки обставинам, які в свою чергу формують духове життя української громади, це питання набирає особливої ваги, висувається на чоло всіх проблем та вимагає окремого розглянення. Питання стоїть так: Чи ми повинні готувати нашу молодь до повороту на Україну — отже ізоляція від оточення і плекання гетта, чи готувати її до провідної праці в країнах поселення, щоб, діючи в них, могла служити країні походження предків?

Розглядаючи це питання, ми перш усього повинні визбутися нереальних ідей, що, мовляв, за місяць-два чи за півроку вертаємося на Україну. Це ж бо хронічна хвороба наших еміграцій, які, потішаючи себе завтрашнім днем, заложивши руки за пояс, вичікують щораз то нової весни. Ці „ідеї-фікс“

заступім глибоким переконанням, що шлях, по якому ступаємо, незалежно від того, через які країни і моря чи континенти він не простягався б, веде до України та що кожне виконане діло на цьому шляху, кожний завершений чин, зближує нас до неї.

Таке переконання дозволяє стати на твердий ґрунт, розбудувати нашу організацію на сильних основах, а пластовій роботі надати ширшого розмаху.

Але повертаючись до властивої теми, вважаю, що думки про пластовий ізоляціонізм не знаходять свого виправдання тому, що т. зв. пластові гетта рацію свого існування знаходять тільки тоді, коли воно подиктоване обставинами та розраховане на відносно короткий проміжок часу. Обставини сьогодні такі, що плекаючи гетто, ми автоматично позбавляємо себе так твердого ґрунту під ногами, як і даху над головою. А далі це означає перманентну безтяговість у праці, обов'язкові шаблянові сходи за програмою-рецептою, ступеневе заникання пластового духа, знеохоту і застій у праці, а згодом повільну і холодну смерть.

Чому? — питає дехто. Відповідь коротка і ясна. Тому, що Пласт не є організацією самою для себе, а є органічною частиною українського громадянства, яке є отим твердим ґрунтом, з якого ми виростили, серед якого формувалися, з якого тягнемо наші життєві соки. Замкнувшись у гетті, ми не знайдемо розуміння, а тим самим і підтримки в громадянстві, що більше — нас не зрозуміє молодь, яка повинна перебрати наші ідеї, стати нашим продовжником.

Прикладом може вам послужити доля наших організацій в цій країні з-перед війни. Після I-ої Світової війни прибули сюди учасники військової еміграції. Зразу ж зорганізували вони в цій країні ряд організацій. І коли ви спостерігали небувалий ріст цих організацій, коли бачили, з яким ентузіазмом та запалом ці люди забираються до праці, то ви набрали б переконання, що цілі десятки років будуть свідками їхнього розвитку і росту. Тимчасом сталося щось зовсім протилежне. Провідні люди тих організацій не змогли дати позитивної розв'язки проблем, які ставило перед ними щоденне життя, вони не спромоглися дати членству ідеї, які були б відпорними на удари денационалізації, на яку, зрештою, засуджена кожна еміграція, але яку можна відсунути на якнайдовший час. Зате вони, замкнувшись у своїх геттах, розсварилися, і не добіг другий десяток років до кінця, як всі вони знайшлися в холодних обіймах смерті. Це доля кожного гетта. Це грізне мemento не тільки для нас, але й для всіх організацій молоді на чужині.

Я заступаю думку, що ми повинні виховувати нашого юнака як щирого українського патріота, але й повновартісного громадянина країни поселення. Заступаючи

таку думку я вважаю, що нам треба виховати пластуна — громадянина держави взагалі. Але справа в тому, щоб його батьківщиною і першим громадянством була українська духовна держава та свідомість приналежності до неї. А перебуваючи поза межами Батьківщини, він силою факту приймає громадянство країни поселення. Почуття приналежності до української духовної держави ні в чому не перешкоджає бути повновартісним громадянином країни поселення. Таке ставлення справи впливає так з пластових обов'язків, як і з обов'язків молоді взагалі. Їх можемо поділити на три частини:

1. Праця над собою (школа, студії, здобуття фаху), виховна праця в пластовій домівці, активна участь у суспільно-громадському секторі.

2. Пізнати спосіб життя та ідеї, якими живуть мешканці західного світу взагалі, а цієї країни зокрема. Пізнати їх історію, літературу, мистецтво, традицію. Пізнати таємниці цього грандіозного розвитку цивілізації і вресити систему організації, економічно-господарського та суспільно-політичного життя.

3. Нести у світ правду про Україну.

Вище наведені обов'язки просто диктують нам: зліквідувати останні залишки пластового гетта і кроком, можливо, повільним, але твердим і рішучим вийти назустріч українському громадянству. Зайняти пости, які в громадянстві не заступлені. Своєю працею замаркувати себе у суспільно-громадському секторі. Виробити собі там відповідну позицію. Врости глибоко в його ґрунт, студіювати та доосновно пізнати первопричини всього лиха в громадянсько-політичному житті та шукати правильних шляхів внутрішнього замирення. Справа в тому, щоб створити середовище, в атмосфері якого могли б формуватися характери молодих громадян.

У цьому відношенні старше пластуство, в почутті відповідальності перед історією і народом за душу і обличчя майбутньої генерації, повинно організуванням комітетів молоді, влаштуванням вечорів молоді, рефератами, доповідями, дискусіями, гутітками, — формувати опінію, в світлі якої зникали б непорозуміння між молоддю та зроджувалося б глибоке переконання потреби єдності українського світу взагалі, а співпраці молоді зокрема. Щоб завтра громадяни молодшої генерації, заступаючи погляди різних політичних течій, могли засісти до одного стола і обговорити пекучі проблеми нашої громади. Картина сучасного громадянсько-політичного життя повинна бути для нас не тільки наукою, але і грізною пересторогою.

Маючи на увазі дві дальші частини обов'язків молоді, ми повинні дораджувати їй, щоб вона так у середніх, як і високих школах вироблювала собі відповідну позицію серед ото-

чення, зокрема нав'язувала особисті зв'язки з визначнішими студентами-американцями, щоб таким чином забезпечити собі підтримку та рекомендації при вишукуванні відповідної праці. А здобувши відповідне становище, повільно і обережно входитимемо в життя окружаючого нас світу. При тому наше зближення так до української громади, як і до чужинецького світу не означає, що ми, розпорошившись, утонемо у вирі життя.

Всі ці думки — дискусійні, як і їх реалізація у практичному житті — умовна. І тому ми, взявши до уваги так обставини, як і наші обов'язки: кожного зокрема і організації в цілості, і тверезо глянувши у вічі дійсності, повинні в першу чергу скріпити наші ряди, збудувати пластову організацію на взір ордену; організацію, брами якої були б широко відчинені для всієї молоді без різниць, зате до вищих уладів якої переходили б тільки ті, хто не заломляється під ударами життя та відповідатимуть всім вимогам. Так згуртуємо характери, що будуть носіями пластових ідей і прикладними виховниками, а не непотрібним баластом, який послаблює наші ряди та деморалізує середовище. В рядах такої організації виховаймо кожного пластуна на широкого українського патріота, збудуймо в його серці Україну. Але не тільки оту бідну сиротину, що тиняється попід чужими плотами, плачучи, а Україну велику, святую, соборну і могутню. Україну, що знамена своїх звитяг прикріпляла на брамах Царгороду. Україну, перед якою дрижала Москва і Варшава, а слава її лунала по всій Європі. Україну, яку будували Володимир Великий, Мономах, Роман і Данило, Хмельницький і Мазепа, про яку співали Шевченко, Франко, Леся Українка, за яку боролися і загинули Симон Петлюра, Євген Коновалець, Роман Шухевич-Чупринка. А побіч неї збудуймо образ страждальної України, розп'ятої на хресті, закутої в кайдани, що крізь тундри і тайги Сибіру, з Соловків, Камчатки, з тюрм НКВД— з вірою в Божу справедливість крізь ґрати глядить на нас. І врешті Україну воюючу, що зі зброєю в руках стала на сторожі одвічних, Богом даних прав українського народу бути господарем на землі, скропленій кров'ю і потом великих українських предків. Щоб образ такої України розбудив національну гордість українця, щоб у цій Україні він жив, для неї працював, за неї готовий був боротися. Виховаймо пластуна на громадянина-державника, одиницю високо-ідейну, із широким світоглядом європейця, з незламними засадами християнської моралі громадянина, який був би свідомий своїх прав і обов'язків, мвів їх шанувати та стояти на їх сторожі. Виховаймо духовного провідника, слугу і борця ідей, що в час занепаду і зневіри піде між широкі українські маси і, неначе апостол правди, голоситиме тверду віру в невмиручість і силу українського народу, в справедливість ідеалів, за які він бо-

реться, та правильність шляху, яким прямує до їх реалізації. А між чужинцями буде сіяти правду про Україну та розкривати справжнє обличчя її ворогів. І врешті — пластуна-воєнка, служняного, здисциплінованого; члена-пластуна, особливими прикметами якого були б обов'язок служби і лицарська честь, а Бог і Україна були єдиними маєстатами і найвищим наказом.

Виховавши в тому дусі наших новаків і юнаків, ми зможемо бути спокійні за наше майбутнє. Тому, що такі характери не тільки не підпадуть впливові денаціоналізації, але й зуміють стати на висоті своїх завдань, робити корисну роботу для країни поселення та сплачувати свій довг супроти Батьківщини.

Нам залишається розглянути ще одне питання: Чи творимо організацію Пласту в США для емігрантів, що вертаються, отже організацію на певний протяг часу, чи будемо Пласт як постійну виховну установу для українців, що живуть і будуть жити в США.

Я заступаю тезу побудови Пласту як постійної установи для українців в США. І тут знову мусимо погодитися з думкою, що як довго українська еміграція перебуватиме поза межами Батьківщини, так довго пластун не сміє звинути своїх прапорів, а навпаки — своїм досвідом у виховній роботі служити нашій громаді, а через те й Батьківщині.

А хіба ніхто з нас не сумнівається, що коли б навіть завтра ми мали можливість вертатися на Україну, то 50 відсотків нашої еміграції залишиться на постійне в цій країні. Це, зрештою, річ зовсім природна і в історії еміграції є явищем нормальним. Так сталося з політичними еміграціями Ірландії і Польщі, які аж ніяк не були менше патріотичними від нашої. На це складається цілий ряд причин, як вік, стан здоров'я, матеріальні справи тощо.

І тому, коли ми бажаємо, щоб наша еміграція, яка з хвилиною постання української самостійної держави і надалі залишиться тут, була, що так скажу, поширеною амбасадую української держави, яка відбивала б ідеї, що ними житиме молода держава, коли ми хочемо, щоб вона в час, коли народи західного світу відкриють остаточно Україну, допомогла їм ознайомитися з нашою історією, культурою, цивілізацією і взагалі всім тим, чим житиме наша держава, — тоді ми повинні виховати нашу молодь в такому дусі, щоб вона вміла погодити свій патріотизм і любов до Батьківщини з повною лояльністю до країни поселення. Прикладом такої еміграції хай послужать нам ірландці, які ще так недавно, на наших очах, на вулицях міст Америки маніфестували свою радість з приводу річниць незалежності країни походження предків.

В зв'язку з вихованням молоді виникає ще одна проблема — справа пластових домів.

Ми повинні кинути гасло: Завданням кожної станиці є будова пластового дому. А збудувавши його, ми повинні подбати про те, щоб він не був ще одною українською хатою „Юкрейнієн Темпел“ тощо, а щоб він був вогненным смолоскипом на шляху мандрівки української еміграції, святинею і твердинею національного духу, bastіоном, в огниці якого родилися б нові ідеї, центром не тільки молодечого, але й суспільно-громадського життя.

Кінчаючи цих кілька думок, я закликаю — в першу чергу старше пластунство — бути носіями пластових ідей, стати на сторожі святинь національного духу, іти на барикади життя і ставити чоло його ударам. Даймо бій пекельним силам, які тягнуть душі нашої молоді у безодню відчуження. Пам'ятаймо, що бій за душу української молоді — це бій за Україну, і тому програти його ми не сміємо.

Василь Маркусь

Матірні курені

З багатогранної актуальної проблематики старшого пластунства вибираю для дискусії на сьогодні, на мою думку, найбільш актуальну: старшо-пластунські матірні курені. На можливий закид, мовляв ця проблема не є найбільш важливою, а тим і першочергово актуальною в ієрархії сучасних завдань Пласту (в тому і УСП), відповідаю заздалегідь: проблематика матірніх куренів в Пласті — це не телеологічна категорія, а скоріш організаційно-методична. Проте, значення її таке велике, що від її правильного розв'язання залежить здобування цілей пластового виховання й діяльності в цілому. Мета для нас ясна, і тому її не ставиться під дискусію. Зате пляхи, форми її реалізації становлять собою цілу гаму можливостей, які в свою чергу є дискусійні, саме тому, що їх є, або може бути багато.

Стало банальним, але завжди правдивим, твердження, що геніяльність пластової методи полягає в гуртковій системі. Її обґрунтування і розроблення — це, безумовно, найцінніший осяг скавтінг'у і його творця. Пласт прийняв її, як органічну українському виховному ідеалові й успішно застосовував та розвиває її досьогодні в новацькому і юнацькому уладах. Гурток для пластуна-юнака, це найближче середовище, в якому він живе, формується, пробує своїх духових і фізичних сил не як дитина в родині, чи учень в школі, але як молода, самостійна істота; гурток — це самостійна школа життя. Курінь, натомість, це лише організаційна клітина без

тих усіх органічно-внутрішніх елементів, що їх має гурток.

Український Пласт у процесі свого розвитку поширив цю методу в дещо змодифікованій формі і поза юнацький улад. Українське пластунство по закінченні юнацького віку не „розходиться по домах“, як це здебільша є в чужих уладах, де в уладі „роверів“ залишаються лише провідницькі і виховницькі кадри. Український Пласт — це єдність двох існуючих поколінь під громадським аспектом: того, що є, і того, що гряде. Юнацтво і передусім сеніорат—основні складові Пластового Уладу, тоді як новацтво—це підготовка до юнацтва, а старше пластунство є мостом між обома поколіннями. Наша національна скавтська організація не перериває лінії поколінь, і в цьому її перевага, але в цьому і складність проблематики.

Під організаційно-методичним кутом першим ставиться питання: чи і в переходовому (старшо-пластунському) та сеніорському уладах є теж дійсною гурткова метода? Відповідь звучить: так, але з заваженням, що гурткова метода в старших уладах, залишаючись у суті, приймає дещо інші форми і характер, а в українській термінологічній практиці постає тут інверсія. Ролю гуртка для сеніорату і старшого пластунства відіграє курінь, тоді як можливі гуртки чи групи (офіційно: осередки праці) — це тільки льокальні, організаційно-діяльностеві клітини, а не виховно-формуючі. (Тут атрибут „виховний“ слід розуміти в його найширшому сенсі. В дискусії, яку гаряче пропоную провести на сторінках П. Ш., чи і, наскільки виховний елемент виступає в старших уладах, окреслюю себе прихильником „педагогізму“ старших уладів.)

Якщо підходити до з'ясування ролі матірніх куренів для старшого пластунства з цього засадничого ствердження, що між юнацьким гуртком і старшо-пластунським куренем існує суттєва аналогія, то ця проблема поважно упрощується. Юнацький впорядник хай тільки відтворить собі внутрішній процес життя і праці керованого ним гуртка та його вияв назовні, а кожний інший старший пластун хай лише усучаснить собі проблематику власного юнацького гуртка в її цілості (якщо цей гурток був добрий), а обидва хай проведуть паралелю в сутніх елементах до старшо-пластунського куреня, його обличчя, внутрішньої структури й порядків, спеціальних взаємин і настанов назовні; напевно ствердять далекойдучу аналогію, якщо не істотну тотожність.

Не зупиняючись довше над аналізою і мотивуванням наведеного ствердження, покористуємося лише одним, проте промовистим аргументом: поважна кількість старшо-пластунських частин, особливо тих, що виявляють життя, і тих, що дають надію на ріст і розвій, зокрема, що постали нормально (з юнацтва) в 1949-50 рр., базується на певно-

му гурткові, його традиції, а не на юнацькому курені. І це, властиво, найбільш природній шлях: від юнацького гуртка до старшо-пластунського, а відтак сеніорського куреня, приєднавши споріднених поодиноких осібників, або й споріднені гуртки (це — остання можливість — важливе і виїняткове явище, зв'язане з деякими конфліктами, іноді позитивне, але частіше негативне), — який можемо пропонувати, як напрямну для формування пластових одиниць. Безумовно, передумовою є сильний гурток з вартісними індивідами, а це не всім юнацьким гурткам дано.

Для ясного представлення проблеми уточнимо ще тут два поняття, що ними часто оперується: курінь і матірній курінь.

Матірній курінь — це одиниця старшо-пластунського чи сеніорського уладів, що її найвидатнішою рисою є те, що вона не зв'язана локально, ані не має заздалегідь визначеної часової мети свого існування. Це негативний бік того, що саме характеризує юнацький курінь як організаційну клітину. Вживаючи в цій статті означення „курінь“, маємо на думці матірній курінь, а тільки для протиставлення юнацькому курені, згл. для ясності думки додаємо атрибути „юнацький“ чи „матірній“. За попередніми висновками і, як це виявиться з дальшого ходу думок, в старших уладах існують тільки матірні курені.

Говорячи про суть старшо-пластунського куреня, замало лише ствердити його аналогію до юнацького гуртка. Краще буде формулювати: він є продовженням і розбудовою гуртка, зберігаючи його суттєві первні. Які вони, ці елементи куреня, успадковані від гуртка?

Поперше, курінь, як і гурток, це цілість: щось окреме, своєрідне, самостійне у відношенні до інших цілостей — інших гуртків у курені чи коші, в цих адміністративно-організаційних одиницях, інших куренів чи самостійних гуртків (частин) в старших уладах. І тут, і там, виступають порівнювані клітини, як повноцілі, самостійні й підметні одиниці. Різниця тільки в засягу самостійного управління: гурток у курені, чи в локальній адміністративній одиниці, матірній курінь у цілому уладі, а навіть на тлі цілого пластового руху. Різниця самозрозуміла, якщо взяти до уваги вік членів і рямці та характер завдань обох одиниць.

Далі, матірній курінь, як і гурток, це не звичайні товариства чи об'єднання; вони радше нагадують соціальні зв'язки, що їх соціологічна наука називає спільнотами. В цілій пластовій організації існують ще тісніші, вужчі органічні спільноти, якими є саме гуртки в юнацтві й курені в старших уладах. (Пласту не можна ставити нарівні із звичайною спілкою, бо в ньому є дещо з ордену: пластова ідеологія, присяга, стиль життя.)

Спільноту характеризує органічність, а не організаційність! Гурток і матірній курінь, правда, напочатку—організовані одиниці. Але вже і тут виступає момент не чисто механічної організації, а підбору, а відтак добору. Не вистачає тільки мати деякі зовнішні прикметності (вік, ріст, перебування в тому-ж самому середовищі—класа, тощо), замало навіть одностороннього бажання бути членом гуртка чи куреня в старшому пластустві; але тут необхідні ще внутрішні даності (спорідненість думок, настанов, взаємне прив'язання) та двобічна згода. Це засада підбору в момент, коли зав'язується (відповідніший вислів, як організується) гурток чи матірній курінь, та засада добору в процесі його росту. Послужімось аналогією: подружжя—це спільнота, а не спілка. Для його постання потрібно „відповідности собі“ двох різної статі людських істот та обопільної згоди. Безумовно, тут немає повної аналогії (в подружжі грають ролю елементи життєвої необхідности), тому ми й не утотожнюємо обговорюваних пластових зв'язків з родиною, подружжям, нацією, а говоримо про тенденцію чи елементи соціологічної спільности в них. В тому сенсі можемо припустити, що й для згадуваних пластових з'єднань (юнацький гурток, матірній курінь) необхідна якась частка т. зв. „родинности“. Я особисто не хотів би бачити у називанні куренів Лісових Чортів „фамілією“ тільки випадковий атрибут, може з дозою гумору. Так розуміючи справу, мені видається, що для гуртка у юнацтві й куреня у старшо-пластустві пілком відповідає визначення „побратимство“. (Шкода, що наше історично-козацьке окреслення „побратим“, або стосоване в закарпатському Пласті „брат“ не знайшло права громадянства в Пласті, коли саме в Пласті чи в пластових спільнотах взаємовідношення відповідає тому ж сенсові.)

Дальшою властивістю спільности є тривкість її членства. Ставити порівняння матірніх куренів до родинних спільнот в цьому випадку було б не на місці, бо в родині її члени родяться, ростуть, виростають і вмирають, таксамо колись у племені чи в роді, а сьогодні в лоні однієї нації; відступ від нації явище рідке й ненормальне! У свій матірній курінь пластун, натомість, вростає, вживається, а не вписується. Формальність вступу не має суттєвого значення для формування курінної спільноти. Можна сказати, що ідеально членство в матірньому курені необмежене, як і необмежене існування самого куреня. Тут мені пригадується пасус із статуту одного старшо-пластунського куреня на еміграції: „...курінь існуватиме необмежено; членство в ньому досмертне; його ніхто не може розв'язати, поки залишаються два члени“ (це не дослівна цитата, а схоплення сенсу). Залишаємо на боці формально-правний бік такої постанови і її згідність чи суперечність загально-пластовому статуту та нормам чин-

ного права в державі, але хочемо схопити той елемент тривкості членства, який хотіли ці пластуни виявити у згаданих своїх загострених твердженнях.

Звичайно, цю засаду не можна перевести послідовно в Пласті. Факти добровільного виходу або й виключення зустрічаються і в найкращих куренях. Але ж бо і в родовій спільноті (аналогія переслідує автора) відомі інститути викинення з роду й публічного відречення роду від свого негідного члена. В матірньому курені засада досмертності членства має правити за максимальну вимогу.

Коли фактором, що покликає до життя матірню пластову частину, є взаємний підбір основників, а передумовою дальшого квантитативного розростання є добір „новаків“ (в розумінні кандидатів на членів гуртка, згл. куреня), то фформуючим фактором у творенні духа побратимства, внутрішньої злютованості, органічності думки і чинів спільноти є співжиття, або, як у Пласті вкоренилось визначати, зжиття. Вислів: „Члени Н-ого куреня зжиті: вони творять нерозривну єдність“ — чується часто. Говорячи про „пластове зжиття“, думаємо про юнацький гурток або матірній курінь, рідше про юнацький курінь, а вже ніколи про станицю чи кіш. Що складається на зміст цього „зжиття?“ Його виповнюють спільні переживання в грі, забаві, змаганні, навчанні для юнака, а для зрілої людини в спільній праці, плянуванні й здобуванні, в діленні долі й недолі, зокрема в спільних чинах, що вимагають великого вкладу сил тіла і духа. Пласт сприяє появанню атмосфери дружби через зжиття в пластових заняттях і громадській діяльності пластунів. Пласт вцілому, у великій мірі соціально інституція. Слова нашого Дрота „Не ти, не я, — а ми!“ слід розуміти не як заповідь „уравніловки“ і колективу, але як вимогу спільного чину і змагання, бо тільки в „ми“ знаходимо — „я“ чи „ти“ — повновартісне завершення. Співжиття в пластовому таборі, на прогулянці, в поборюванні життєвих труднощів, несенні допомоги другові, в актах жертвенності, приязні, чесноти, життєрадісності, що їх вимагає Пластовий Закон, і слід шукати елементів справжнього „пластового зжиття“. Правда, в юнацтві в першу чергу діють під цим оглядом чуттєві моменти, тоді як у старших пластунів і сеніорів — раціональні, але і в них не обходиться без чуттєвого переживання, подібно, як і юнакам вже зарання треба вщепляти й цілком розумове сприймання факту співжиття.

Іншим фактором матірнього куреня, що взаємообумовлюється з попередніми, є власна „особистість“ куреня, його підметна своєрідна і неповторна особовість, як групи. Під цим хочемо розуміти те, про що популярно в нас кажуть „лінія“. Одначе це завузьке визначення, бо в самостійній особовості є ще крім лінії і характер групи, може краще —

її обличчя. Щоб зрозуміти вагу цього елемента, повернімся знов до нашого юнацтва. Кожний гурток намагається, — а впорядник цьому сприяє, — створити собі власний стиль зайнять, праці, намалювати спеціальні завдання, витворити своєрідну атмосферу, а навіть відповідно до цього пристосувати зовнішність (назва, тотем, прибрання кутка в домі, тощо). Це все, власне, „наше“, і єднає членів гуртка, надає їм стимулу, розвиває духа винахідливості, ступенює підметність одиниць у малому гурті. Менші юнаки може роблять ще багато речей в цьому напрямку з забави, зате в старших юнаків, старших пластунів, постає вимога корисності собі, власній спільноті й іншим. З намічених рямок спеціальної діяльності, з її систематичного реалізування й розбудови в плянах і аспіраціях росте т. зв. „лінія“ куреня. Вона, безумовно, не може бути штучно накинена куреневі, але зростається з природних даностей його членів і цілоти, як певного спільного знаменника тих даностей. Тут доходимо до проблеми, яка в практиці наших куренів відіграє немалу роль: яку лінію вибрати? Оригінальну й екстравагантну, яка іноді нереальна, або й немає опори в даностях куреня, що її намічає, або — іноді дуже просту, може навіть буденну, але з передумовами, що буде здійснена, бо на це здатні члени частини? — Якщо, з одного боку, причиною упадку і самоліквідації якоїсь старшо-пластунської частини на еміграції був брак цієї лінії, то, з другого, нею був теж нереальний вибір лінії, а у висліді — неприродне оформлення особовості куреня, або й взагалі брак такого оформлення. Ще раз стверджуємо: єдиним критерієм у визначенні курінної лінії можуть бути дійсні даності, спроможності й таланти членів, а не химерне мріяння одиниці чи частини одиниць в курені. Впарі з цим йде і те, що я назвав „обличчя“ куреня. Під цим слід розуміти рівень членів, характер товариської культури, стиль праці й пластових зайнять, зацікавлення, настрої тощо. Вони мусять доповнюватись, будучи між собою в певній гармонії.

Не слід ставити альтернативу, боуцїмто „лінія“ визначає „обличчя“, чи навпаки. Гадаю, що це багато складніший процес суспільного виховання, щоб його розв'язати легкою альтернативою. Безумовно, перше — звичайно, невиразне і не остаточне визначення лінії, чи краще тенденції, спирається на даностях членів, але вона може їх перевищити. Тоді ставиться вимога підтягнути свої сили й спроможності відповідно до наміченої мети; тоді напрям-лінія впливає формуючо на виникнення передумов реалізації мети. В цій матерії ми можемо говорити про взаємозалежність, а не про механічну кавзальність. А це вимагає не заученої формули й шаблону, тільки постійного думання, збагнення суті явищ і їхнього розвою.

І тут доходимо до найважливішої й останньої з черги в низці порушених проблем: особиста вартість одиниць в курені.

Пласт — організація добровільна; в ній немає й сліду т. зв. комісаричности. Добровільність у творенні пластових одиниць, добровільність вступу й добровільність активності. Це зокрема яскраво виявляється в матірніх куренях. Існують тільки загальні рями, принципи, ідейні заложення, які приймається теж добровільно, і аж від тоді вони морально обов'язують тих, хто їх прийняли. Зате в цих рямах — широке поле можливостей власного вияву, особистої ініціативи куреня. Цю домену не порушають жодні інструкції, доручення, приписані тижневі програми, за винятком адміністраційно-організаційних, по змозі, найменше бюрократичних засягів. Ця свобідна сфера може стати полем найкращих успіхів і осягів куреня, але може бути його цвинтарем. Все залежить від самої частини, її членів, вартости відповідних одиниць.

Маючи найбільший респект до акції маси, до чину загалу, ми всеж таки ладні твердити, що це не є первинне; основним є почин, ініціатива, плян і організація загалу до реалізації цього пляну. А це родиться в умах небагатьох; вони приєднують до певної думки прихильників і відтак спільно переводять у життя. Цей процес характеризує навіть стовідсоткову елітарну організацію.

В матірньому курені ріст починається теж від вужчого ядра; можливо тільки один є автором плянів, інспіратором помислів і підприємцем ініціативи. Але він зуміє приєднати співдумців і співдіячів, і так через низку дій постає ядро частини. Воно мусить бути в групі, інакше вона скоріше чи пізніше занидіє після солом'яних спалахів маси або „гігантських“ підйомів зневіреної, зрештою, вартісної, одиниці. Гуртом мусить керувати гурт, хоч це не означає, що в цьому ядрі не зарисовуються контури доброго провідника. Але він не витримає сам. І ще одно: провідне ядро не може бути в стадії стагнації. Це має бути динамічна клітина, яка розростається, охоплює внутрішнім законом організації й поділу праці можливо найширше число членів групи.

Отож, в матірніх куренях іде про наявність активу, або, користуючись термінами біосоціологів, про наявність серця в соціальному організмі. Зуміє витворитись такий актив у курені, що буде його душею, що житиме спільнотю, її сучасним і майбутнім, — така частина має забезпечене майбутнє! Немає його, чи він занидів після перших захоплень, чи проминула корисна кон'юнктура, яка родить багато експериментів, — занидів і частина!

Кінчаю цих кілька думок загального характеру з почуттям боргу і недовомлености перед читачем. Може, цікавіше

за ці теоретичні висновки було б проаналізувати конкретний стан старшо-пластунського уряду, напр. останніх п'яти років. Я бажав би цей борг сплатити читачеві окремим оглядом матірніх куренів УСР-ів у дусі намічених думок, коли матиму змогу переглянути архів Уряду, щоб свої ствердження доповнити низкою назв, цифр і дат. Тимчасом піддаю жмут цих думок теоретикам для дискусії, а практикам, як допоміжній засіб у кожночасному формуванні відповіді про життєздатність їх матірніх куренів.

Ярослав Терлецький

Одне зі завдань куренів старших пластунів

З досвіду знаю, що сьогодні багато старших пластунів, коли тільки почнуть поважніше застановлятися над істотністю свого пластування, завважують поверховість цього пластування, яке так часто обмежується тільки до зовнішніх форм. Деколи маю таке враження, немов би ті пластуни відчували в своїх зайняттях брак якоїсь конкретної мети і, коли не вчисляти виховної роботи в ролі впорядників юнацтва чи новацтва, не знали, як їм практично стати, чи бути „добрими пластунами“. Не хочу припускати можливості існування сумнівів: „нащо бути добрими пластунами“.

Цими кількома думками, що їх подам, маю намір зацікавити поважніше думаючих для справи: „як ми, старші пластуни (і сеніори), маємо пластувати і в чому полягає суть цього пластування в практиці“.

Звичайно так є, що коли забагато хочемо нараз сказати то все разом зібране не робить відповідного враження, бо цього є, власне, забагато. Тому наведу для прикладу тільки одне з практичних — на мій погляд — завдань куреня старших пластунів, хоч поза тим є тепер інші, не менше важливі.

Назагал ми теоретично знаємо, що ми повинні б робити і які мати прикмети як пластуни, виховники, громадяни тощо. Ми маємо до всього найкращі заміри, але часто при тих замірах залишаємося, бо не знаємо, як виглядає ця майже легендарна праця над собою. Точніше кажучи: теоретично ми теж знаємо, як вона повинна б відбуватися, але мало хто її практикує. Більшість із нас залінива, щоб пошукати відповідних для себе способів „як“, і задовольняється критикованням відносин: який то тепер незадовільний стан в Пласті, а яке в нас недозріле політичне життя, які ми в порівнянні до других народів бідні, нездисципліновані і т. д. без кінця. При тим,

забуваємо, що ми творимо ті відносини, що від нас і тільки від нас залежить їх поліпшення.

Мені здається мало правдоподібним, щоб по прочитанні одної, двох, десятих статей, щоб по вислуханні численних рефератів, які закликають до прерізних чеснот, до поправи відносин в суспільстві — хтонебудь з нас, що вже уважається дорослою людиною, нараз перейнявся прочитаним та вислуханим і почав робити щось протилежне, що робив дотепер. Без сумніву, прочитана лектура формує світогляд і великою мірою спричиняється в доброму розумінні до зміни людини. Але звичайно є так, що кожний читає (оскільки взагалі читає) те, що йому вигідно, а не те, що треба. Якраз той, що йому було б найконечніше, якимсь немов інстинктом оминає пожиточну лектуру.

Зате на кожного, майже без винятку, вправді ступнево, але певно, впливає безпосереднє оточення і товариство. **Курінь повинен бути таким товариством, що побуджує до нових зацікавлень.** В кожному курені найдуться одиниці, які „потягнуть“ за собою решту. Завданням цих одиниць є усвідомити собі свій обов'язок „тягнути“ за собою других. Ті, хто собі вже усвідомили, що **працю треба починати від себе**, повинні теж зрозуміти, що дальшим їх кроком є впоїти таке саме переконання і в других.

Завжди є певний процент людей, що „працюють над собою“. В пластовому курені вони мають **потягнути за собою других і змусити їх теж працювати, показуючи, як це робиться.**

Це дуже важливе завдання куреня і, головне, цілком практично викональне. Його можна здійснити тільки в безпосереднім контакті поодиноких членів, а не „плянами праці“. На питання, як підходити до поодиноких товаришів у курені, можна відповісти в кожному випадкові різно. Знайдення способу треба залишити інтелігенції того, хто хоче цього „як“ шукати.

Ніюдин, хто зрозумів, яке значення має безперервне доконалення себе, **не може уважати це метою самою в собі, а має притягати своїм прикладом других, доконаючи так цілість.**

Для активнішої частини старших пластунів повище сказане може бути одним з тих „як взятися до покращання відносин“, що на них так всі нарікаємо. Це, очевидно, моя приватна думка, яка може бути цілком утопійною. Тим більше було б ідеально, якби вона хоч декого спонукала шукати за своїм ліпшим „як“.

Сірій Лев

За зміст у новій формі

В квітні 1949 р. переняв я провід Булави УПС, а згодом і її реферат організації. Став я між іншим і перед проблемою виготовлення нового правильника УПС, який узгляднув би всі ті зміни, що випливали з рішень З'їзду СУП і Головної Ради УПС, проведених в квітні 1949 р. у Цуффенгаузені. Негайною потребою було охопити організаційно розсіюваних по світі пластунів сеніорів і кинути хоча би перші начерки вимог майбутньої діяльності УПС, його завдання „фронтом до громадянства“, наложені на нього згаданими з'їздами. Це і було роблено від з'їзду аж до весни 1950. Мій переїзд у тому часі до США також причинився до цього, що до справи правильника міг я повернутися аж весною 1950, і то вже на новому місці поселення, в м. Баффало, США.

На відзив Булави УПС у тій справі перший відгукнувся присланням проєкту нового правильника пл. сен. В. Савчак з Тунезії. Я одержав його в березні 1950. Цей проєкт в основі не відбігав від обов'язуючого вже правильника УПС з 11.IX.46. але скрупулятно узгляднював (всі вже до того часу внесені в правильник корективи. Усунено отже всі точки, що торкалися виховних завдань УПС в Пласті, зносив двоподіл на сеніорів і скватмастрів, вносив точки про установавання Крайових Референтів УПС, Зв'язкових УПС (в місцевостях, де нема ще виборного провідника УПС) і т. п. Вносив він одначе дещо і нового.

Оцей проєкт дав я на осуд кільком визначним пл. сеніорам, просячи їх звернути увагу на справи судівництва, відзначень і переходу ст. пластунів до УПС, бо ті справи, на мою думку, не були належно узглядені в першому правильнику, а за тим і в проєкті сен. В. Савчака. На це я дістав кілька відповідей. Найобширніше підійшов до проєкту пл. сен. Я. Падох даючи завваги до судівництва і відзначень.

Свої завваги подає він не в формі контрпропозицій, для яких треба часу і студій, за які, як я пізніше листовно ствердив, він не має змоги тепер взятися, зате поручив мені визначного правника, б. пластуна Др. Миколу Бараболяка з Шікаґо.

Після довшої переписки зі мною узявся п. др. Бараболяк за власним бажанням зложити не тільки опінію до пл. судівництва, але і цілий новий проєкт правильника Я його ініціативу піддержав. Його проєкт в цілому появилася щойно 25. IX. 50, але вже до того часу він прислав мені або загальні тези або частини свого проєкту, з якими я ділився знову з деякими сеніорами для заслуханья їх опіній.

П. др. М. Бараболяк розділив не тільки давній правильник на речі, з яких одні повинні вхходити в правильник. а другі тільки в „матеріяли діяльності УПС“, але рівночасно перебудовував правильник за вимогами вже намічених завдань УПС на громадському полі або за поглядами вла-

сними, як повинен УПС виглядати. Себто оформив у правильнику речі, про які вже говорилося в наших пл. виданнях або треба було порушувати, щоб перейти від теоретичних ухвал з'їздів, звернення УПС „фронтом до громадянства“ до конкретних рішень, як це переводити. П. Др. М. Бараболяк подав не тільки сухі точки проєкту правильника, але давав нераз і обширні обосновання пропонованих ним змін, заторкав і розв'язував проблеми становища УПС в Пласті чи широкому українському громадянстві. Деякі з тих справ уже в нас перерішені (в додатньому), деякі дискусійні, та не без значення для нас, бо автор ставить проблеми ясно, рішучо, повний відповідальности, відваги.

Проєкт правильника УПС др. М. Бараболяка я дав знову на видачу opinii деяким сеніорам, зокрема, сеніорам юристам, бажаючи узгіднити згадає вже два проєкти і видати один на розгляд загалу сеніорів, опісля справити і подати на затвердження ГПС. Відзив на цей проєкт був дуже живий, поодинокі „голоси“ розросталися навіть у поважний розгляд точка за точкою. Саме цей факт, що широкий матеріал opinii висунув великі нераз розбіжності, спонукує мене перевидати давній правильник УПС з 11. IX. 46 з усіма вже давнішими змінами, не узгляднюючи покищо пропонованих обома проєктодавцями і їх критиками змін. Треба зробити це тим більше, що давній правильник вже вичерпаний, а введені в межичасі зміни розсіпані в різних ділових письмах ГПС і УПС.

Від Редакції

Ми заступаємо думку:

... що для вияву життєвої сили одиниці чи організації „досконалі“ правильники і статuti є по суті справою другого порядку,

... що сильні суспільні організми творять життя, а з ним і своє звичаєє право гартоване твердою дійсністю і його пізнійше—„ex post“—можуть кодифікувати юристи у форму писаної „конституції“,

... що внутрішня духовна сила нашого Руху знаходитиме свій правильний шлях і вияв своїх творчих сил без огляду на більшу чи меншу досконалість внутрішніх правильників,

... і на рідному ґрунті проблеми „кодифікації“ законів нашого життя могли б ми сміло відложити на пізніші роки—черговим поколінням.

У своєрідній „гіперболі“ можна це висловити коротко так: ми завжди і всюди хотіли б ставити наголос на первинне—на суть, духову енергію активність, творчість . . . і на другому місці—на спосіб вияву, форму. „Es ist der Geist, der sich die Mittel schafft“.

Коли ж одначе—сьогодні потрібним уважаємо присвятити справам правильників і статутів УПС відносно багато місця, то робимо це з таких мотивів:

1. Поза всякою дискусією для нас самозрозумілою аксіомою—потреба основного рамового з'ясування діяльностей і організаційних напрямних постанов УПС,

2. зокрема сучасне наше зовнішнє положення—розпорошення по всіх суходолах—наказує нам зберігати одність організаційних форм та внутрішніх законів,

3. невідоме майбутнє каже нам чітко, у спрецизованій думці, фіксувати наші формальні і суттєві здобутки, щоб улекшити пов'язання традиції тим, що прийдуть по нас.

Але найважливішим мотивом уміщення на сторінках П. Ш. цього—популярно називаного „сухого“—матеріалу є те, що дискусія над правильником УПС започаткована Сірим Левом розгортається не так в площині формальних постанов поодиноких розділів чи параграфів, але ведеться в першу чергу з наміром збagnути і зглибити правильні цілі змісту нашої праці і в гармонії з нашою—щоб так висловитися—„пластовою духовістю“ і з огляду на вічні і сучасні потреби нашої національної спільноти знайти відповідні форми її вияву.

Сірий Лев прислав нам весь старанно зібраний ним матеріал—всі голоси „за“ і „проти“ до різних частин обов'язуючого правильника і „спровокованих“ ним же двох проєктів зміни. Технічні труднощі спричинили, що автори цих голосів майже без винятку займають становище завжди тільки до одного проєкту, не маючи під рукою другого, а часто й без тексту обов'язуючого нині правильника. Через те бракує тим голосам ясна перспектива цілоти—вони „неповні“. Крім того—з тих же самих технічних причин—круг дискутантів був дуже обмежений.

Тому ми рішилися умістити в цьому числі П. Ш. повністю:

I. текст обов'язуючого нині правильника УПС,

II. проєкт зміни В. Савчака т. зв. „Проект А“,

III. проєкт зміни М. Бараболяка—разом з „обґрунтуванням“—т. зв. „Проект Б“.

Крім того друкуємо кількасот примірників усіх трьох правильників окремою відбиткою „на одній сторінці“, щоби охочим „спецам“ і „ляікам“ уможливити відповідним зіставленням (до цього надається найкраще техніка витинання і наклеювання) точне з'ясування усіх „збіжностей“ і „розбіжностей“ поодиноких проєктів, в поодиноких точках. Ці примірники можна замовляти безкоштовно в Булаві УПС.

Думаємо, що вміщенням усіх вище поданих матеріалів робимо не тільки прислугу для „нинішнього дня“, але не менше важливе завдання для історичного збереження стану розвитку нашої суті-думки і нашої форми.

Сподіємося, що відгук на порушені тут проблеми буде ще більш живий ніж досі. Голоси в цій матерії просимо слати—по можності в двох копіях—на адресу Булави УПС або Редакції. Редакція П. Ш. зацікавлена—зокрема ядерним усистематизованим з'ясуванням—„вилуценням“—з а с а д н и ч и х, о с н о в н и х п р о б л е м, довкруги яких розгортається дискусія і різних можливостей їхньої розв'язки. Були б ми вдячні, якщо хто з дотеперішніх чи нових дискутантів піднявся б цього нелегкого завдання.

I. Обов'язуючий правильник сеніорату

зладжений Сірим Левом 8. 12. 1950., схвалений Булавою УПС 1. 1. 1951.,
затверджений ПССтаршиною 1. 2. 1951.

Стаття I.

Основне завдання УПС.

- Об'єднувати всіх тих українських громадян, що вже вийшли з віку УСП і бажають далі виявляти свою вірність пластовим ідейним основам і працювати в Пласті для нього.
- Допомагати своїм членам вироблювати себе на кращих українських громадян в душі пластової ідеології.
- Скеровувати своїх членів за їх здібностями і волею до відповідних царин праці в Пласті і в громадському житті поза Пластом та постійно перевіряти працю своїх членів, чи вона погоджується з ідейними пластовими основами.
Мета діяльності внутрі Пласту — поставити його на вищий щабель розвитку, поза Пластом внести пластового духа в усі клітини громадського життя.
- Шляхом пластового побратимства організовано допомагати морально і матеріально своїм членам, що не з власної вини потребують такої допомоги.
- Давати своїм членам потрібну їм вікову розвагу і зміцнювати товаришеским співжиттям пластове побратимство.

Стаття II.

Засоби діяльності УПС.

- Свою діяльність проводить УПС у рамках організованих ним відділів своїх членів:
 - на всіх царинах праці Пласту за встановленими приписами,
 - поза Пластом в організаціях і установах, які в основному не розходяться з пластовою ідеологією.
- Засобами праці внутрі УПС є загально прийняті в Пласті методи гурткової діяльності в т. зв. ланках. Ланки творяться на основі спільної праці і зацікавленість: Ланки виховників, працівників пера, матерів, суспільних або політичних діячів, економістів, учителів і т. п. Перехідно можна бути членом одної двох або і більше ланок.
- До спільних засобів діяльності належать гуртки, доповіді, семінари, відправи, змагання, зустрічі, академії, концерти, вистави, ширші публічні виступи, мандрівні та постійні пластові табори, ширші сходни УПС та організація клубів УПС.
- Збирання матеріальних засобів для ведення праці в УПС і в цілому Пласті та для матеріальної допомоги своїм членам.
- Перевіряють діяльність членів УПС і стежать за нею проходи ланок, ОП, Куренів і Булава УПС.

Стаття III.

Членство УПС.

- Членом УПС може стати кожний ст. пл. закінчивши 24 роки життя, якщо він без перерви пройшов усі приписані в УСП проби в бездоганній і безперервній службі в УСП. Всі інші кандидати з УСП проходять перед остаточним прийняттям сеніорську пробу, що триває найменше один рік, в ступні прихильника УПС.
- Член УПКУ, що не пройшов служби в УСП, може стати членом УПС тільки сповнивши певні вимоги, встановлені Булавою УПС. Перед остаточним прийняттям він переходить в ступні прихильника УПС сеніорську пробу, що триває найменше півтора року.
- Булава УПС може винятково дозволити, за сповненням окремих вимог, на членство в УПС тим українським громадянам, що не проходили служби в Пласті, але що довгий час працювали як допоміжні співробітники в Пласті. Перед остаточним прийняттям вони проходять пробу, що триває найменше два роки, при чому час враховувати, однак не більше, як один рік.
- Повноправним членом УПС стає кандидат аж тоді, коли на внесення низової клітини його прийме в члени Булава УПС.
- Члени з повними правами носять назву Пластун — Сеніор, а за ступнем пластового вироблення і праці в пластовому душі отримують назви:
 - Пластун-Сеніор Праці (III-го ступеня)
 - Пластун-Сеніор Довір'я (II-го ступеня)
 - Пластун-Сеніор Керівництва (I-го ступеня)
- Устійнює вимоги на окремі ступні і стверджує вивчення тих вимог Булава УПС.

Стаття IV.

Права і обов'язки членів УПС.

УПС — це частина Пласту, тому кожний сеніор обов'язаний:

- Працювати в Пласті або в українському громадянському житті поза Пластом для його добра і поширення пластових ідей.
- Бути надалі вірним ідейним пластовим основам і Пластовому Законові, відпокидно поглибленому і достосованому до вищих ідейних спроможностей і вимог віку сеніорів.
- Брати активну участь у житті свого ОП УПС, по змозі і Куреня, чи в іншій пластовій діяльності або в громадянському житті поза Пластом.
- Коритися кожнокчасно Проводові УПС

і загально-пластовому, а еventуальні завдання до наказів чи розпорядків робити тільки службовим шляхом, в основному тільки після виконання наказу чи розпорядження. Рішення пластового проводу не можуть ніколи стати причиною негативного ставлення до УПС чи СУП.

5. Окремими правами і обов'язками членів УПС є:

- а) Основні права і обов'язки кожного члена СУП (гл. СУПЕ ІНСТРУКЦІЯ ч. 2/45, ст. 3-4 під назвою -2. ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНА ГУРТКА), відповідно поглиблені для члена УПС.
- б) Активне і пасивне виборче право всіх сеніорів, від III-го ступеня почавши, щодо всіх сеніорських, територіальних і верховних пластових установ і проводів, якщо окремі приписи не постановляють інакше.
- в) Користання з моральної і — відповідно до потреби — з матеріальної допомоги УПС.

Стаття V.

Органи УПС.

1. Органами УПС є:
 - а) Велика Рада УПС, б) Голова УПС, в) Головий Суддя УПС, г) Булава УПС.
2. Найвищим органом УПС є Велика Рада УПС, що відбувається не рідше, як що два роки. Участь в ній беруть усі сеніори (кандидати і прихильники без права голосу).
3. Завдання Великої Ради є:
 - А. ви б и р а т и :
 - а) Голову УПС (Начального Сеніора), б) його заступника, в) Головного Суддю УПС.
 - Б. Приймати до відома й затверджувати звіти з діяльності органів УПС та їх плян праці на наступний період.
 - В. Устійнювати основні організаційні форми та напрямки діяльності УПС у пластовій і позапластовій царині (які набирають обов'язкової сили, коли затвердить їх ГПС).
4. Голова УПС (Начальний Сеніор) є зверхнім виконним органом УПС і веде діяльність при допомозі своєї Булави. Він є одночасно діловодом для справ УПС у ГПССтаршині.
5. Заступник голови виконує в Булаві УПС обов'язки, доручені йому головою, а коли голова не може сповнити обов'язків, вступає у всі права голови. Якщо так голова, як і його заступник не можуть виконувати обов'язків, тоді ГПРада призначає виконуючого обов'язки голови УПС на час до найближчої Великої Ради УПС.
6. Головний суддя УПС є незалежним органом виміру пластової справедливості в УПС. Він відповідає за свою діяльність перед Великою Радою УПС, а в час поміж Радами — перед Головною Пластовою Радою.
7. Булава УПС складається з голови УПС, його заступника, писаря і референтів: організації, діяльності, видань, господарки та з одного члена без особливого приділу. Перших двох

членів Булави обирає Велика Рада, дальших покликає і звільняє в міру потреби голова УПС.

8. Вибір голови УПС, його заступника і головного судді УПС затверджує ГПССтаршина.
9. У випадку потреби Голова УПС призначає зв'язкових до територіальних пластових проводів СУП (Крайових Референтів УПС). Вони стають референтами справ УПС у цих проводах і ведуть свою діяльність за правилами, обов'язуочими Крайові Пластові Проводи.
10. Де це виявиться вказаним, голова УПС може доручити перевести Крайову Раду УПС і обрати відповідні органи УПС. Крайова Рада УПС відбувається аналогічно до великої Ради УПС. Крайові органи обираються аналогічно до зверхніх органів УПС.

Стаття VI.

Крайовий Провід УПС.

1. Ведення справ УПС у поодиноких країнах належить до Крайових Булав УПС. Булава УПС рiшає в кожному поодинокім випадку, коли має бути встановлена Крайова Булава УПС.
2. До часу покликання Кр. Булави УПС її обов'язки виконує Референт УПС при Крайовім Уповноваженім ГПС у даній країні (державі).
3. Крайового референта УПС назначає і зміняє Булава УПС на внесення або в порозумінні з Кр. Уповноваженим ГПС.
4. Тереновий засяг діяння референта УПС визначає Булава УПС. В основному він покривається з тереном діяння Кр. Уповноваженого, але у виняткових випадках можуть бути референти назначувані і на частину одної країни.
5. Час діяння референтури рівнож визначає Булава УПС, в основному на час, доки не настане спромога скликати правильну Крайову Раду УПС.
6. Крайовий Референт може покликувати в міру потреби своїх субреферентів для виконування окремих завдань свого діловодства. Субреферентів затверджує Кр. Уповн. ГПС.
7. Права і обов'язки Кр. Референта УПС покриваються з правами і обов'язками нормальної Кр. Булави УПС, а тільки справи судівництва ведуться за окремими дорученнями головного судді УПС.
8. Референти УПС працюють за планом праці, визначеним Булавою УПС, або за своїм власним, загверджим Булавою УПС.

Стаття VII.

Організаційні одиниці УПС.

А. Осередок праці УПС.

1. Всі без винятку сеніори та прихильники УПС на терені одної Пластової Станиці об'єднуються для ведення діяльності УПС у т. зв. Осередок Праці УПС у числі 7 і більше членів та в т. зв. Стежу УПС у числі 3-6 чл.

- Всі сеніори і прихильники УПС, що перебувають на терені одної Пластової Станиці або в близьких їй місцевостях, де ще не діє клітка УПС, обов'язані зголоситися в найближчому ОП УПС (Стеж) і підчинитися його проводові.
- Завдання ОП (Стеж) УПС є керувати на своему терені працю сеніорів в Пласті і поза Пластом, зокрема організувати т. зв. Ланки праці і керувати ними.
- Приймання до ОП (Стеж) відбувається на основі вірогідних документів, на яких при відході сеніора з ОП (Стеж) записується характеристику його праці і поведінки в ОП (Стеж).
- Осередок Праці УПС очолює Провід, вибраний на сходинах всіх сеніорів (раз у рік), затверджений Кр. Булавою УПС. Провід складається з Провідника, референта організації, писаря, скарбника і в міру потреби і інших діловодів. Провідник ОП УПС входить до Стан. Старшини як референт УПС.

В. Ланки праці УПС.

- Сеніори одного ОП УПС, що працюють на одному відтинку пластової чи позапластової праці, об'єднуються в т. зв. Ланки Праці УПС, отже в ланки виховників, учителів, науковців, економістів, політичних або просвітних діячів, мистців, лікарів, матерів і т. п. Ланку можна створити і для виконання якогось біжучого конкретного задання, як уладження академії, купівля дому і т. п.
- Провід ланки спочиває в руках вибраного провідника, в міру потреби і інших діловодів. Провід затверджує ОП УПС.
- Ланки працюють за пляном, узгодненим з ОП УПС.
- Ланки можуть бути і ширшого, крайового розміру і підлягають тоді Крайовій Булаві УПС.

В. Зв'язкові УПС.

- У випадках, де з огляду на розпорощення членів або з інших причин важко організувати правильні ОП (Стеж) УПС, обов'язки проводу ОП (Стеж) УПС може виконувати «Зв'язкові УПС».
- Зв'язкового УПС назначає і змінює Крайова Булава УПС (Крайовий Референт). Своїх діловодів покликує сам Зв'язковий в міру потреби, за згодою Кр. Булави (Референта) УПС.
- Тереновий обсяг діяння Зв'язкового УПС є в основному одна місцевість, однак може бути йому назначений ширший терен, як повіт, стейт, департамент тощо.
- Час діяння Зв'язкового і його діловодів назначає Кр. Булава УПС в основному на так довго, доки не настане змога установити правильний провід ОП (Стеж) УПС.
- Права і обов'язки Зв'язкового і його діловодів в основному ті самі, що й правильного проводу ОП (Стеж) УПС.
- Зв'язкові працюють за планом, вказаним ім Кр. Булавою УПС, або ж за

власним, затвердженим Кр. Булавою УПС.

Г. Матірні Курені УПС.

- Члени УПС можуть добровільно об'єднуватися в окремі відділи УПС під назвами:
 - Самостійний Гурток УПС (5-12).
 - Курінь УПС (13 і більше членів).
- Сам. Гуртки і Курені добирають собі назву або Патрона за згодою Булави УПС і отримують від неї затвердження і реєстраційне число.
- Сам. Гуртки і Курені УПС в добір своїх членів територіально необмежені, складені шляхом добровільного добору членів, що давно вже були зв'язані вузлами праці в одному з Куренів УПЮ чи УСП, чи довшо співпрацю на одному терені, чи й іншими вузлами пластового побратимства.
- Курінь вибирає не на довше, як на два роки, Курінну Старшину, складену з Курінного, Судді, писаря і скарбника. Гурток вибирає Провідника і двох інших діловодів. Допускаються зміни, згідні з курінними (гуртковими) традиціями.
- Курінну чи Гурткову Старшину вибирає Гурткова чи Курінна Рада, скликувана два рази в рік, що вислухає звітів Старшини і приймає плян праці на найближчий час.
- Плян праці і Старшину затверджує Булава УПС.
- Екстериторіальні Курені визначають своїх представників на окремі країни (держави), що підлягають Крайовим Булавам УПС.
- Територіальні Курені підлягають Кр. Булавам УПС безпосередньо.
- Якщо на терені одної Пластової Станиці до Куреня УПС належить 90% усіх наявних сеніорів, тоді цей Курінь виконує завдання ОП УПС.
- Основне завдання Куренів є лекати пластову традицію і пластове побратимство, допомагати Булаві УПС в організації і активізації своїх членів, а також виконувати доброїлюно перейняту на себе частину пластової праці в УПС, узгодивши її з Булавою УПС.

Г. Члени — самітники.

Сеніори, що з оправданих причин не можуть належати до одного з існуючих ОП (Стеж) УПС, реєструються в Кр. Булаві УПС як Сеніори-Самітники. Кр. Булава устійноє для них форму зв'язку і плян праці.

Д. Подрібні правила і компетенції.

Подрібні правила і компетенції всіх низових клітин УПС установляє Булава УПС.

Стаття VIII.

Матеріальна підстава УПС.

- Матеріальною підставою УПС є:
 - Місячні членські внески, відповідно до матеріальної спроможности члена і його біжучих заробітків. Висоту найнижчої місячної ставки визначає Велика Рада УПС.

- б) Доходи з підприємств і дідлів УПС.
в) Добровільні пожертви членів УПС і посторонніх українських громадян з метою підтримати УПС.

Подрібні постанови

про працю і життя в Уладі Пластунів-Сеніорів нормовані Правильником УПС із 2. ІХ. 1946 р.

І. Прийняття нових членів.

1. Кандидат, що бажає вступити до УПС, звертається до двох сеніорів одного з ОП або Куренів УПС з проханням, щоб вони стали його опікунами, себто:
Прихильно підписали його заяву вступу, промовляли в його імені на сходинах проводу ОП чи Куреня, під час його евентуальної «проби» опікувалися ним, допомагали йому досягнути відповідні знання, а при пластовому ідейному виробленні служливі йому своїми заввагами, спостереженнями та вказівками.
2. Кандидат зголошується письмово. Текст його заяви такий:

Місцевість і дата

До
Осередка Праці (або Куреня) УПС
в (ім'я і прізвище),
народж. дня
замешкалий в,
знаючи основну мету і завдання Пласту, бажаю жити і організовано в УПС працювати для його добра і поширення пластових ідей. Тому прошу поручити мене Булаві УПС на прийняття до УПС, як члена Вашого ОП (Куреня) УПС.
Підпис кандидата.

В тексті заяви тих кандидатів, що перешкодили сеніорську пробу, стоїть ще додатково:

«Два члени Вашого ОП (Куреня) УПС, а саме зводили на час моєї проби прийняти мене під свою опіку і допомогли мені заслужити собі на честь прийняття до УПС.

Підпис канд.
Підписи сеніорів-опікунів, ім'я і прізвище, місце мешк.

3. До заяви долучає кандидат свій життєпис і вірогідний документ про хід дотеперішньої пластової служби та заяву, чи вже вносив колись прохання до іншого ОП (Куреня) УПС та з яким вислідом. У випадку неспроможности пред'явити відпускний листок із інших пластових уладів предкладає свою особисту заяву, підписану двома сеніорами, за спробою свідками тієї служби.
4. У неприяві кандидата відбувається на Проводі ОП (Куреня) УПС евентуальна дискусія і дотичний Провід більшістю голосів рішає, чи
а) прийняти кандидата на прихильника УПС,
б) поручити Булаві УПС на іменування пластуном-сеніором,
в) відкинути його зголошення, причому не подається причини цього відкинення. Після відкинення може кандидат по році знову старатися о прийняття.

При всіх рішеннях береться під увагу в першу чергу добро Пласту і пластова вироблення, а в другу щойно перебіг пластової служби. Рішення проводу пересилається до Булави УПС до відома, згл. затвердження і то через Кр. Булаву, яка може додати свою оцінку.

Ця постанова не стосується до тих кандидатів, що не проходять сен. проби (див. стаття III/1.).

5. Додаткові вимоги про прийняття до УПС:

- а) для тих, що після довшої як шість місяців перерви вступають з УСП до УПС: є і правдання чи признання помилковости свого поступку, що відразу не вступили до УПС та заява, підписана двома сеніорами опікунами, що підчас неприналежности до Пласту не дали прикладу непластової поведінки;
б) для тих, що вступають після «акінчення служби в УПО»: вимоги, як і попередньо, і додатково ще виказатися перед сеніорами-опікунами знанням організаційної структури і основних метод та форм діяльности в УСП.
в) для тих, що з допоміжної пластової служби бажають вступити до УПС: вимоги, як під а) та додатково ще: знати загально пластові ідейні основи та організаційну структуру цілого Пласту.

II. Іменування в УПС.

Повноправним членом УПС за думкою правильника УПС стає тільки пластун-сеніор, прийнятий Булавою УПС. Перед тим він ще мусить зложити письмову і усну присягу та одержати номінаційну грамоту та відзнаку. Це все і є іменування. Всі іменування відбуваються за прийнятим в Пласті церемоніялом на ширших сходинах ОП (Куреня) УПС. Іменування проводить в основі провід ОП (Куреня) УПС.

Текст присяги для тих, які вже колись склали пластову присягу в УПО або в УСП такий:

«Я (ім'я і прізвище) як зріла вже людина, вступаючи як організований член УПС у широке українське громадянське життя, зміцнюю оцим своєю пластовою юнацьку присягу та досягаю своєю честю, що робитиму все, що лише в моїй силі, щоб бути вірним Богові й Україні, помагати другим, коритися Пластовому Законові і слухатися пластової влади. Так мені, Боже, допоможи!» —

Кандидати, що ще ніколи не склали присяги в Пласті, складають за тією ж схемою присягу, пропускаючи слова «зміцнюю оцим своєю пластовою юнацьку присягу та».

При дальших іменуваннях до вищих вже сеніорських ступенів сеніори вже не складають присяги, а лише отримують грамоту та відзнаку з цього ступеня.

III. Відзначення в УПС.

Добуті в молодших уладах відзначення

Затримують сеніори після зареєстрування їх у ОП (Курені) УПС. Крім них можуть сеніори добувати дальші відзначення вже передбані у Пласті або встановлені Булавою УПС і затверджені ГПС СУП нові.

IV. Напiмнення i кари в УПС.

Для пластунив-сеніорiв:

1. За непластову поведiнку та зломання Пластового Закону очiкує кожного члена УПС вiдповiдно до його провини пластове напiмнення або кара, що їх встановляє в першiй iнстанцiї провiд ОП (Куреня) УПС.
2. Вiдповiдно до розмiрiв проступку можна дати три напiмнення i кару викреслення або виключення. Перше напiмнення дає провiд ОП (Куреня) УПС. II-е Крайова Булава УПС, III-е Булава УПС. Всi напiмнення вiдчитує Суддя ОП (Куреня) напiмненому в привiв двох сеніорiв. Пiсля прочитання напiмнений складає заяву, чи приймає напiмнення до вiдома, чи робить iдклик до вищiй iнстанцiї. Якщо напiмнений не зробить такої заяви, мусить наступити кара.
3. Кара в розумiннi Пластового Закону є тiльки одна: скреслення або виключення з УПС, а тим самим i з Пласту. Кара мусить наступити, коли сеніор:
 - а) очевидно i свiдомо зломить Пластовий Закон, або
 - б) виявить слабу волю в дотриманнi обiгу поправи, або
 - в) ухилився вiд переслухання або
 - г) не складе заяви поправи.Загально стосується кару скреслення, тiльки у випадках, коли сеніор сплямив себе особливо нечесним вчинком, наступає кара виключення.
4. Кожне напiмнення i кара можуть наступити в основному тiльки пiсля переслухання обвинуваченого i на основi матерiялiв у правному розумiннi вiродостойних. При започаткуваннi слiдства обвинувачений обов'язаний скласти всi свої пластовi вiказки, свiдоцтва та службову вiдзнаку, якi пiсля його звiльнення або прийняття ним кари напiмнення йому звертається. При карi скреслення або виключення не звертається нічого.
5. Обвинуваченому прислуговує право вiдклику до II-ої iнстанцiї — Крайової Булави УПС, в останнiй до Булави УПС. Йi рiшення є остаточне. Кожне скреслення або виключення мусить затвердити Булава УПС, проголосуючи кару ОП (Куреня) УПС на своїх ширших сходинах. Булава УПС може в мiру потреби цю кару проголосити в пластових виданнях.
6. Скреслений чи виключений втрачає всi членські права; не можна його притягати як допомiжну силу до Пласту (опiкун, iнструктор, спiвробiтника видань i т. п.).

Для прихильникiв УПС:

1. Як точка 1) для Пластунив-Сеніорiв,
2. Як точка 2) для Пластунив-Сеніорiв,

з такою рiзницею: Перше напiмнення дають сеніори-опiкуни пiсля узгодження з Суддею ОП (Куреня) УПС. Друге дає Куринний Суддя в привiв сеніорiв-опiкунив, а як вони доєше неприявi, то в привiв двох iнших сеніорiв ОП (Куреня).

3. Кара слiдує, як i у пластунив-сеніорiв, за тi ж провини, але тiльки скреслення. Скреслення може наступити рiвнож у випадку бездiяльностi, себто нескладення проби в означеному реченнi.
4. Скреслення затверджує Крайова Булава УПС в останнiй iнстанцiї. Крайова Булава УПС може скреслення проголосити в пластових виданнях, щоб закрити покараному шлях вжити заходiв для прийняття до iншого ОП (Куреня),
5. Як точка 4) для Пластунив-Сеніорiв.
6. Пiсля напiмнення обвинувачений мусить або признатися до вини та зложити обiт поправи, або зробити вiдклик. Якщо нема вiдклику то нескладення заяви признання до вини i обiгу поправи мусить потягнути за собою кару скреслення.

V. Звiльнення з УПС.

УПС стоить на становищи «раз пластун — навiки пластун», тому то пластун-сеніор не може бути нiколи звiльненим вiд раз складеної присяги.

Коли, одначе, трапляється якiсь важливе перешкоди в особистому життi якогось iз пластунив-сеніорiв, то ОП УПС, а при «самiтниках» Кр. Булава, може — за затвердженням Булави УПС — звiльнити на коротшій чи й довшій час пластуна-сеніора вiд бiжучої працi в Пласті. Пластун-сеніор повинен внести вiдповiдне умотивоване прохання до ОП чи Кр. Булави УПС, якi пересилають це прохання з своїм рiшенням на затвердження Булави УПС. Коли б звiльнений Пластун-сеніор не зголосився пiсля часу звiльнення знову до працi в УПС, наступає кара скреслення. Непластова постава звiльненого члена УПС в час його звiльнення може стати предметом пластового доходження i звичайного постування.

Прихильники УПС можуть бути кожночасно звiльненi вiд приналежностi до УПС, як тiльки внесуть вiдповiдне прохання. Про їх звiльнення мусять бути повiдомленi всi вищi установи в УПС. Не вiльно, одначе, їх звiльняти в час пластового слiдства проти них.

VI. Вимоги окремих ступенiв в УПС.

A. Вимоги на ступiнь Пластуна-Сеніора Працi.

1. Приписаний час жити i громадсько працювати в дуcї iдейних пластових засад у характерi прихильника УПС.
2. Виказатися не менш однорiчно бездоганною успiшною працею в Пласті або в одній з дiлянок українського громадського життя в дуcї iдейних пластових засад. Знати iдейнi пластовi основи, мету, завдання i зміст працi Пласту, його органи, структуру i головнi методи та форми його дiяльностi, зокрема в УПС.

3. Орієнтуватися в основній пластовій літературі.
4. Бездоганно виконувати свою фахову працю чи вказати відповідні поступи в здобутті своєї освіти та дати доказ вміння поставити їх в добро Пласту та його ідейних основ.
5. Виказатися доброю фізичною спра-вністю, чи намаганням її здобути.

**В. Вимоги на ступінь
Пластуна-Сеніора Довір'я.**

1. Три роки бездоганно жити та громадсько працювати в дусі пластових ідейних основ і виявити успішну ініціативу в одній із ланок громадської праці в характері Сеніора Праці, яка давала б заперуку пластового довір'я до набутої змілости.
2. Перейти з II-ої проби УПЮ всі точки групи Г під назвою «Наука праці і стосування її в житті» у відповідному для сеніора поглибленні
3. Виказатися ініціативною працею в рамках УПС впродовж неменш одного року.
4. Скласти один усний або письмовий реферат про реалізацію пластових ідейних основ у одній із важливіших ділянок позапластової громадської праці або виказатися відповідною мистецькою або письменницькою діяльністю, вартісною для Пласту.
5. Приєднати двох членів для УПС або один гурток УПН, УПЮ (від цієї вимоги можна отримати звільнення).
6. Виказатися доброю формою відповідної вікової фізичної справності та дбалістю про свою фізичну культуру.
7. Практикувати пластову ощадність і заробіток у корист Пласту.

**В. Вимоги на ступінь
Пластуна-Сеніора
Керівництва.**

1. Три роки бездоганно працювати та проявляти успішну ініціативу в одній із ділянок української громадської праці в характері сеніора довір'я.
2. Виказатися активною, успішною працею на становищі одного з діловодів УПС в характері Сеніора Довір'я.
3. Вміти поставити, крім своєї фахової, ще й свою працю в одній із головних громадських ділянок (політика, наука, культурноосвітня діяльність, виховна, економічна, соціальна опіка, мистецтво, тощо) у світло пластового світо-

гляду і цілюваних ідейних основ для добра Пласту.

4. Виказатися . . . як попередньо в т. 6.
5. Практикувати . . . як попередньо в т. 7.

**VII. Ствердження
набутих вимог проби.**

1. Вимагання на окремі ступні вироблення і знання набувають члени через:

- а) Самоосвіту і самовиховання,
- б) Самоосвіту під керівництвом інших сеніорів,
- в) Організовану в УПС допомогу (се-мінари, курси, табори, тощо).

В основному кожний сеніор дбає і відповідає сам за свою підготову. Тільки при підготові прихильника УПС до III-го ступеня УПС співвідповідальними за його підготову є його сеніори-опікуни. Вони керують його підготовою та служать йому при пластовому виробленні своїми порадами і заввагами. Проводи ОП (Куренів) обов'язані підпирати ініціативу своїх членів при осягненні вищих ступнів.

2. Стеження за ідейним пластовим знанням та виробленням спочиває на пластових суддях усіх клітин УПС.
3. Оцінку пластового вироблення і знання переводить т. зє. КОМІСІЯ ТРЬОХ, назначувана Булавою УПС на внесення ОП (Куреня) УПС. До перевірки знання може Комісія Трьох покликувати інструкторів із співвирішальним голосом при оцінці предмету з своєї ділянки.
4. Оцінку ставиться більшістю голосів, позитивну або негативну. Одна негативна оцінка є перешкодою до іменування у вищій ступні. Одна негативна оцінка знання може бути поправлена в назначеному Комісією часі. Негативна оцінка в ідейному виробленні мусить стати предметом рішень провуду ОП (Куреня).
5. Загальна перевірка пластового знання і вироблення може відбуватися аж у останньому році служби в однім ступні. Попередній час кандидат мусить виповнити підготовою до перевірки. Виключна підготова в останньому році враховується як мінус вироблення кандидата.
6. Комісія Трьох складає з переведеної проби відповідний протокол а проїд ОП (Куреня) УПС пересилає його з своїм внесенням до Булави УПС на затвердження.

Проект „А“

Розділ І.

Загальні постанови

Стаття 1.

§ 1. Улад Пластового Сенiorату творить у рамках Союзу Українських Пластунів (СУП) окрему організаційну одиницю, якої завданням є:

1. Об'єднувати вихованих у Пласті громадян, що вийшли вже з віку, приписаного для Уладу Старших Пластунів (ок) і бажають далі здійснювати набутий у Пласті досвід та виявляти питоменості пластового світогляду й характеру у службі для Нації та Пласту,
2. організовано допомагати у виховній праці в УПУ, УПН і УСП та в усіх інших ділянках діяльності СУП,
3. плекати, розвивати й передавати наступним поколінням світлі традиції Українського Пласту та стояти на сторожі правильності пластової ідеології,
4. допомагати своїм членам постійно розвивати і скріплювати всі свої сили і вміння, вироблюючи себе на кращих пластових працівників і українських громадян, — а одночасно перевірявати працю й поступовання тих членів,
5. плекати, розвивати й зміцнювати серед своїх членів духові й організаційні зв'язки й пластове побратимство та допомагати їм морально й матеріально, якщо вони без власної вини цього потребувати-муть.

§ 2. Спираючись на організаційні клітини нижчого ступеня, Улад Пластового Сенiorату здійснюватиме намчені вище завдання:

- а) у внутрішньо-пластовій ділянці за допомогою:
 1. традиційних спільних засобів діяльності (сходина, гуртки, доповіді, відправи, зустрічі, змагання, табори тощо) не тільки в рамках діяльності УПС, але також у спільних виступах усіх чотирьох Уладів СУП,
 2. посиленої кореспонденції - видавничої діяльності, обумовленої теперішнім розпорощенням членів УПС по всіх суходолах,
- б) у загальній суспільно-громадській ділянці, через:
 1. спрямування своїх членів до участі в існуючих суспільно-громадських установах з цілком вносити пластовий дух у діяльність тих установ,
 2. ознайомлення чужонаціонального оточення з українською проблематикою і змаганнями Української Нації та з Українським Пластовим Уладом,

Розділ ІІ.

Членство-права й обов'язки членів.

Стаття 2.

§ 1. Членами УПС можуть стати:

1. Члени УСП, що досягнули ступінь старшого пластуна (нки) виховника (-ці) тобто І-ий ступінь УСП і скінчили 25 років життя, на основі звичайного письмового зголошення про безпосередній перехід з УСП до УПС,
2. члени УСП нижчих ступенів, щойно по скінченні 30-го року життя, на основі письмового зголошення про безпосередній перехід з УСП до УПС і після успішного відбуття часу, що триває:
 - а) для ст. пл. вбярджика (2-го ступеня) — пів року,
 - б) для ст. пл. поучника (3-го ступеня) — один рік,
3. особи, що в УПУ або в УСП досягнули щонайменше 3-ий ступінь, а не перейшли безпосередньо з пл. служби в УСП до УПС, якщо відповідають таким вимогам:
 - а) мають скінчених 30 років життя,
 - б) складуть письмову заяву вступлення до УПС, в якій подадуть:
 - аа) оправдання чи визнання помилковості своєчасного не-вступлення до УСП чи УПС,
 - бб) запевнення, що в часі неприналежності до УПУ не порушили основних приписів пластового закону ні не зломали пл. присяги,
 - в) відбудуть з успіхом час проби, що триває півтора року.

§ 2. Членів, названих в § 1 тт. 1 (1 2) іменують сенiorами відповідного ступеня Крайова Команда УПС (Референт УПС) на внесення Проводу тої організаційної клітини нижчого ступеня (Команди Куреня, Старшини самодіяльного гуртка, проводу ланки праці УПС), до якої кандидат зголосив своє вступлення, — провіривши перед тим їхню пл. службу в УСП і набуті там степені, та ствердивши успішне відбуття часу обсервації. Про намірене іменування Крайова Команда (Референт) УПС повідомляє перед тим Булаву УПС, яка може зажадати додаткових висень, а навіть стримати іменування.

§ 3. Осіб, названих в т. 3-ій § 1-го приймає і після відбуття часу обсервації і провірення їхньої пл. служби в УПУ чи УСП, — іменують сенiorами 3-го ступеня Булава УПС на внесення Крайової Команди (Референта) УПС.

§ 4. Час обсервації, передбачений у § 1-му тт. 2 (1 3) призначений на:

- а) зібрання основних відомостей про кандидата,
- б) провірення його пластових знань, світогляду й характеру,
- в) уможливлення кандидатові активною працею у пластовій частині — включитись зногу у пластове життя.

§ 5. В часі між зголошенням вступлення до УПС а іменуванням сеніором (в добі обсервації) особи названі в § 1-му тт. 2 (і 3) уживають назви сеніор-кандидат.

Стаття 3.

- § 1. У виняткових випадках Булава УПС може, — на внесення Крайової Команди (Референта) УПС, одобрене Крайовим Пластовим Проводом (Кр. Уповажненим) — прийняти в члені УПС особу української національності, що не проходила пл. служби в УПУО чи УСП, але довгий час працювала допоміжним співробітником в СУП або в Пласт-Прияті і своїм характером та своєю дотеперішньою працею у згоді з засадами пластоюї ідеології дає запоруку, що придержуватиметься пластового закону та буде корисним членом УПС.
- § 2. Перед остаточним прийняттям особа така мусить сповнити окремі вимоги, встановлені Булавою УПС, а після прийняття відбуту успішно час обсервації, що триває щонайменше два роки. В тій добі обсервації особа така є тільки сеніором-прихильником з обмеженими правами (брак активного і пасивного виборчого права).
- § 3. Після успішного відбуття дворічного часу обсервації і складення першої сеніорської проби, Булава УПС іменує дотеперішнього прихильника сеніором праці (3-го ступеня). При іменуванні дотеперішній сеніор-прих. складає письмове й усне пластове приречення за взором устійним Булавою УПС й одержує грамоту іменування та відзнаку.

Стаття 4.

§ 1. Незалежно від обов'язків, наложених на всіх членів СУП постановами § 2-го статті 4-ої статуту СУП з 16. 3. 1947, кожний член УПС (також кандидати й прихильники) обов'язаний:

1. бути вірним надалі ідейним основам пластового світогляду (релігійність, патріотизм — несупремованийий ніякою партійно-політичною доктриною, діяльність і праця для загалу) та Пластовому Законові, відповідно поглибленому й пристосованому до вищих ідейних спроможностей і вимог віку сеніорів,
2. повинуватись кожночасно Пластовому Проводові, а зокрема безпосередньому проводові УПС, — не зрікаючись при цьому прага робити завваження до виданих наказів, постанов і розпорядків звичайним службовим шляхом і в основному після виконання цих наказів.
3. діяльно працювати в СУП чи то

в ділянці виховній чи то в інших ділянках діяльності СУП напр. видавничої, організаційно-адміністративної, господарської тощо а зокрема в організаційних клітинах УПС, — та втримувати якнайтісніший зв'язок з безтереновими матеріальними куреннями, пластоками властями (Кр. Пл. Проводи, уповажені Референти УПС) та з поодинокими друзями,

4. брати діяльну участь в існуючих суспільно-громадських установах і вімиру сил старатись спертися діяльність тих установ на ідейних основах пластового світогляду,
 5. старатись озайомлювати чужонаціональне оточення, в якому йому доводиться прожити, з українською проблематикою, змаганнями української нації та історією й діяльністю УПУ.
 6. фінансово допомагати УПС точним вплачуванням членських внесків та збиранням матеріальних засобів на окремі фонди для ведення і посилення поодиноких ділянок праці СУП і для евентуальної матеріальної допомоги членам УПС.
- § 2. Член УПС, який переходово, з незалежних від нього причин, не може виконувати одного, або й більше обов'язків, вичислених вище, повинен зголосити про це своєму службовим зверхникам (Команді Куреня й Референтові УПС) й одержати від них відповідне звільнення на означений час.

§ 3. Членові УПС, який без оправданих причин і без відповідного зголошення не виконує вичислених в § 1-му обов'язків, — Булава УПС, на внесення Крайової Команди УПС може:

- а) зменшити роки пластової служби, відповідно до часу, проведеного у бездіяльності, або
- б) уділити попередження про можливість викреслення з УПС (і з СУП) за несповнування пластових обов'язків.

Якщо ці заходи, або хоч одно з них залишилися без впливу на члена УПС, Булава УПС може викреслити недіяльного члена, без потреби переводити далше справування перед Радою Чести.

§ 4. В випадку іншого порушення членом УПС обов'язків вичислених в § 1-му, кожний член УПС має праго, а проводи організаційних клітин УПС мають обов'язок передати справу Раді Чести відповідної інстанції для переведення справування і примінення засобів пластової справедливості супроти винного.

Стаття 5.

§ 1. Пластуни-сеніори 3-го й вищих ступенів, як звичайні члени СУП у розумінні § 2-го статті 3-ої статуту з 16. 3. 1947, мають право:

- а) висловлювати звичайною службовою дорогою свої поміччення і критичні завваження щодо цюлости діяльності СУП а зокрема щодо діяльності УПС і складати відповідні внесення і пропозиції з

метою поставити діяльність СУП на вищій, кращій ступінь,

- б) вибирати й бути вибраними до всіх сеніорських і загально-пластових теренових чи безтеренових, як також верховних установ і проводів,
 - в) носити приписаний для їх пластового ступеня однострій і відзнаки,
 - г) користуватися всякого рода урядженнями СУП гідно з внутрішніми прагильниками й користати з моральної, а на випадок дійсної потреби і з матеріальної допомоги, організованої в рамках діяльності УПС.
- § 2. Сеніори кандидати і прихильники в часі перед іменуванням мають права вичислені вище під а) і г) за вимком активного і пасивного виборчого права; справа ношення кандидатами і прихильниками пластового однострою і відзнак буде унормована окремою постановою Булави УПС.
 - § 3. Сеніори кандидати і прихильники в часі перед іменуванням мають крім цього право, після виповнення передбачених вимог, бути верифікованими й іменованими згідно приписів цього правильного й виконних постанов Булави УПС.

Стаття 6.

- § 1. Всі члени УПС одержуть відповідно до ступеня їхнього пластового вироблення і поступів у ділянці їхньої пластової і позапластової праці один із таких ступенів:
 - а) пластун-сеніор праці (3-ий ступінь)
 - б) пластун-сеніор довіря (2-ий ступінь)
 - в) пластун-сеніор керівництва (1-ий ступінь)
- § 2. Сеніори, що стають членами УПС після переходу з УПУО чи УСП (пор. ст. 2-га § 1 тт. 1 і 2) одержують один із названих ступенів відповідно до пластових ступенів, досягнених у тих Уладах і згідно з вислдами передведеної обсервації. При такому переході ступені досягнені в УСП не можуть бути рівновартними з сеніорськими ступеннями і в основному відповідають порядково нижчому ступеневі УПС (прим. ст. пл. 1-го ступеня може при безпосередньому переході стати тільки сеніором 2-го або навіть нижчого ступеня). Булава УПС може жадати виповнення окремих вимог від таких сеніорів і видавати відповідні постанови та інструкції, що нормують муть призначення ім сеніорських ступенів.
- § 3. Сеніори-прихильники, що ніколи не проходили служби в УПУО чи УСП, мусять перед іменуванням виказатись виповненням вимог передбачених для вищого ступеня і просити о перевірених набутих знань на відповідне іменування.

Стаття 7.

- § 1. Кожний сеніор нижчого ступеня, повинен в часі своєї пластової служби старатись виказати виповнення вимог, передбачених для вищого ступеня і просити о перевірених на-

бутих знань і відповідне іменування.

- § 2. Булава УПС устійнює вимоги добуття усіх трьох ступенів УПС і спосіб stwierдження виповнення тих вимог.
- § 3. У виняткових випадках Булава УПС може перевести іменування на вищій ступінь з уряду, узгляднюючи особливо корисну діяльність сеніора в Пласті та відомий Булаві УПС ступінь його пластового вироблення.

Розділ III.

Організаційні клітини. — Власті УПС.

Стаття 8.

- § 1. Для успішного виконання своїх обов'язків усі члени УПС гуртуються:
 - а) в ланках праці і самодіяльних гуртках,
 - б) в куренях УПС.
- § 2. Члени УПС, які з об'єктивно оправданих причин не можуть належати до жодної ланки праці чи самодільного гуртка, реєструються в Крайовій Команді (Референта) УПС як сеніори-самітники і тій Команді (Референтові) УПС безпосередньо підлягають.
- § 3. Ланки праці й самодіяльні гуртки можуть бути тільки місцеві, тобто такі, яких члени живуть в одній місцевині або дуже близько себе, а їхня діяльність в'яжеться з одною окресленою місцевиною. Курені УПС можуть бути теренові, або безтеренові (Матірні Курені — МК).
- § 4. Крайові Команди (Референти) УПС провадять реєстр ланок праці і сам. гуртків, що діють на їхньому терені та наглядають над їх діяльністю.

Стаття 9.

- § 1. Ланку праці творять з власної ініціативи або на доручення Крайової Команди (Референтів) УПС — 2-ох до 5-ти сеніорів, що належать до того самого або й різних МК. і живуть у тій самій місцевині чи дуже близько себе, з ціллю ведення всесторонньої пластової діяльності на означеному терені в рамках пластових груп.
- § 2. Пластовою діяльністю в ланкаї праці керує і за неї відповідає провідник ланки, вибраний сеніорами, або — якщо з якихнебудь причин не передведено виборів — іменованій Крайовою Командою (Референтом) УПС; він може добирати собі співробітників або доручати ведення окреслених завдань окремим сеніорам і кожчасно їх іідкликувати.
- § 3. Самодіяльний гурток, що не є складовою частиною жодного куреня, складається з 5 до 15 сеніорів, що живуть в одній місцевині й належать до різних МК; він утворюється з ініціативи самих сеніорів або на доручення Крайової Команди (Референта УПС) для ведення всесторонньої пластової діяльності на означеному терені в рамках пластових груп.
- § 4. Діяльністю самодіяльного гуртка керує і за неї відповідає гурткова

старшина, що складається з гурткового і 2-4 діловодів, вибраних на сходинах гуртка і затверджених Крайовою Командою (Референтом УПС).

- § 5. Якщо з якихнебудь причин було б неможливо покликати гуртковою старшину звичайним шляхом виборів, або в підготовчій добі оформлювання нових сам. гуртків, Крайова Команда (Референт) УПС може іменувати зв'язкового для даного гуртка, який в миру потреби сам покликає дальших діловодів. Права й обов'язки зв'язкового та його діловодів в основному такі самі, що і звичайної гурткової Старшини, а тільки діловодство судді мусить бути окремо доручене Крайовою Командою чи то Суддею Булави УПС. Діяльність зв'язкового та його діловодів обмежується часово тільки на той час, у якому неможливо перевести звичайні вибори гурткової старшини.

Стаття 10.

- § 1. Курені УПС, що складаються з 16 і більше сеніорів, в основному вже здавна зв'язані вузлами спільної пластової праці і побратимства, можуть бути або:
- а) теренові, тобто такі, яких члени живуть на тому самому, хоч би й ширшому терені і яких діяльність в'яжеться з даним тереном, або
 - б) безтеренові, тобто такі, яких члени живуть в розпорошенні у далеких віддаленнях серед різних пластових груп і стримують з собою зв'язок, що зосереджується в руках курінної команди; безтеренові Курені УПС приймають назву Матірні Курені (в скороті: МК).
- § 2. Курені УПС можуть поділятися на гуртки або за засадою місця замешкання членів, або за засадою спільних заінтересувань, чи з метою проведення певних завдань. Гуртки діють за напрямними курінної команди та їй звітують з своєї діяльності, але, якщо їхнє діяльність в'яжеться з діяльністю існуючої на даному терені групи, гурткова старшина є обов'язана узгодити свою діяльність з діяльністю тоїж групи і звітувати також її проведові.
- § 3. Діяльністю Куреня керує і за неї відповідає перед Крайовою Командою (Референтом) УПС чи то перед Булавою УПС, Курінна Команда, що складається з Курінного і дальших 2-4 діловодів, яких вибирають з поміж себе члени куреня на час не довший чим два роки. Органом схвалюючим і контрольним є Курінна Рада, яка збирається принаймше два рази в році для вислухання звітів, одобрення дотеперішньої діяльності і плянів на майбутнє та в разі потреби перевибору курінної команди. Безтеренові МК проводять усі ухвали й вибори кореспондційним шляхом, що з konieczности мусить їм заступити Курінну Раду.
- § 4. На творення нових куренів УПС і на розв'язання уже існуючих, потреба угоди Булави УПС, яка веде

реєстр усіх куренів і наглядає над їхньою діяльністю безпосередньо або через Крайові Команди (Референтів) УПС. Кожний курінь отримує своє порядкове число і може вибрати собі патрона та відповідну назву.

Стаття 11.

- § 1. Приймаючи до уваги, що кожний член СУП, а тимбільше кожний сеніор повинен у внутрішньо-пластовій діяльності:
- а) працювати активно в Пласті і для Пласту на терені, на якому, хочби переходово, находиться; та
 - б) вдержувати духоюї та організаційний зв'язок з пл. проведом і друзями, що живуть на різних теренах, — мусить він
1. вклучитись у ланку праці, чи самодіяльність гурток в місцевости свого замешкання для виконання завдань під а), — а також
2. не переставати бути членом свого МК, без огляду на те, де в даний час находиться курінна команда.
- § 2. Така «подвійна приналежність» обумовлена особливими обставинами, тратить свій обов'язковий характер з хвилиною, коли з будь яких причин МКурінь розв'язано або коли він з безтеренового, в розумінні ст. 10-ої § 1. т. Б., перемінюється у тереновий.

Стаття 12.

- § 1. В країнах, у яких живе більш чим 30 сеніорів, будуть покликані для координації праці і влещення зв'язку Крайові Команди УПС, що діятимуть у рамках Крайового Пластового Проводу (при Крайовому Уповаженому ГПС) і у стислому зв'язку з Булавою УПС.
- § 2. Крайові Команди УПС, що складаються з Команданта УПС на даний край і 4-ох дальших діловодів, вибирають члени УПС, замешкалі в даному краю зпоміж себе на час двох років, підчас Крайової Ради УПС.
- § 3. Крайові Ради УПС, скликувані на доручення Булава УПС, або Команданта УПС на даний край мають управління аналогічні до управління Великої Ради УПС (пор. ст. 14).
- § 4. Всі рішення й ухвали Крайових Рад УПС а в тому й вибір Крайової Команди УПС вимагають для своєї важности затвердження Булавою УПС.

Стаття 13.

- § 1. В випадку неможливости покликання нормальної Крайової Команди УПС, або в підготовчій добі нового оформлювання організаційних клітин УПС в даному краю, — обов'язки Крайової Команди УПС виконує Референт УПС при Крайовому Пластовому Проводі (Уповаженому ГПС) в даній країні, назначений Булавою УПС на внесення або є порозумінні з Крайовим Пл. Проводом (Уповаженим ГПС).
- § 2. Тереновий засяг і час діяння Референта УПС визначає Булава УПС; в основному тереновий засяг діяння Референта покривається з тереном

діяння Крайового Пл. Проводу (Уповажненого ГПС), а час діяння обмежується до доби, в якій неможливо скликати звичайну Крайову Раду УПС і перевести вибори Крайової Команди УПС.

- § 3. Крайовий Референт УПС може покликувати, в порозумінні з Кр. Пл. Проводом (Уповажненим ГПС), своїх підреферентів будь для виконання окремих завдань свого діловодства будь вужчого терену даної країни; підреферентів затверджує Булава УПС.
- § 4. Права й обов'язки крайового референта УПС покриваються з правами й обов'язками звичайної Крайової Команди УПС, а тільки право виміру пластової справедливості вимагає окремого доручення Булави УПС.

Стаття 14.

- § 1. Зверхню владою в УПС є Велика Рада, тобто збір усіх повноправних сеніорів, якої завдання є:
 1. виступувати, приймати до відома й одобрявати звіти з діяльності Булави УПС та її план діяльності на майбутнє,
 2. устійнювати основні організаційні форми й напрями діяльності УПС у пластовій і позапластовій ділянці,
 3. обирати Булаву УПС, зложеною з Начальника Булави і 6-ох членів, що між собою розділюють діловодства.
- § 2. Велику Раду УПС скликає щонайменше раз на два роки Начальник Булави УПС, повідомляючи про речення і порядок нарад у найбільш доцільний спосіб усіх членів УПС.
- § 3. До важности ухвал і рішень Великої Ради УПС не вимагається приявности окресленої кількості сеніорів, але всі ухвали й рішення, а в тому й збір Булави УПС, набирають загально обов'язуючої сили щойно після затвердження їх Головною Пластовою Старшиною.

Стаття 15.

- § 1. Булава УПС як зверхній виконний орган:
 1. керує діяльністю усіх організаційних клітин безпосередньо або через Крайові Команди (Референтів) УПС і видає у виконанні цього правильника і схваленних Великою Радою напрямних, загально обов'язуючі постанови, накази й інструкції,
 2. провіряє в останній інстанції діяльність усіх членів УПС, а зокрема членів кандидатів, приймає новозголошених прихильників, стверджує виконення вимог сеніорських проб і переводить відповідні іменування,
 3. здійснює в останній інстанції пластову справедливість як у ділянці відзначень так й у примінованні системи пересторог і кар,
 4. прогадить реєстр усіх організаційних клітин УПС та облік усіх членів УПС, з окремим узглядненям уділений членам відзначень і евентуальних пересторог чи кар,

5. виконує в загальних рамках діяльності УПС усі інші чинності, незастережені виразно компетенції Великої Ради чи Рад Чести УПС.

- § 2. Булава УПС має право деякі з численних вище прав, або їх частинку, передавати на Крайові Команди (Референти) УПС, але також може перебрати до своєї компетенції кожну справу, що в основному належить до компетенції організаційних клітин нижчого ступеня.
- § 3. Булава УПС має право кооптувати на місце вибулих членів Булави — нових членів, одначе загальна кількість кооптованих не може вносити більше чим три.
- § 4. Для виміру пластової справедливості і протидіяння порушенням Пластового Закону, статуту СУП, або цього правильника чи інших загально обов'язуючих постанов, інструкцій і наказів, твориться при Булаві УПС Рада Чести, яка діє в останній інстанції згідно з постановами розділу V-го цього правильника.

Розділ IV.

Матеріальна підстава діяльності УПС.

Стаття 16.

- § 1. Матеріальною підставою діяльності УПС є:
 1. членські внески, яких висоту устійнює в порозумінні з Краєвими Командами (Референтами) УПС і ЦПКасою, Булава УПС, узгляднюючи заробіткові можливості, рідний стан, економічно-валютні відносини та інші особливості поодиноких країв,
 2. доходи з імпрез, влаштуваних сеніорами з метою скріпити матеріальну підставу УПС,
 3. відрахування від чистого доходу з підприємств, урухомлених і ведених клітинами УПС чи їх з'єднань,
 4. одноразові або постійні дотації і пожертви посторонніх громадян чи установ українських і чужинецьких.

- § 2. Булава УПС або Крайові Команди (Референти) УПС, за згодою Булави УПС, можуть творити окремі фонди з виразно окресленою ціллю і переводити відповідні акції з метою збирання матеріальних засобів на ці фонди.

Розділ V.

Пластова справедливість.

Стаття 17.

- § 1. Під пластою справедливостю розуміється систему, що — спираючись на т. 5-ий Пластового Закону — стоїть на сторожі пластової ідеології і пластового правопорядку та дає змогу оцінювати в додатному й від'ємному змислі поступовання членів УПС як у пластовому, так й в позапластовому житті.
- § 2. Під пластою ідеологією розуміється сукупність тих усіх питомностей пластового світогляду й характеру, які основоючись на трьох головних обов'язках українського пластуна і

на Пластовому Законі — виростають органічно з ідеалістичного а не матеріалістичного світорозуміння і спираються на любові Бога, Батьківщини, природи й життя.

- § 3. Під пластовим правопорядком розуміється суму тих усіх норм пластового життя і пластової активності, які витворилися в тягу органічного розвитку УПУладу і під сучасну вилину унапрямлюють пластове життя і пластову активність та ними кермують.
- § 4. Пластова справедливість здійснюється в окремому справуванні, якого основні засади з'ясовано нижче і яке дотичить уділювання:
- а) пластових відзначень,
 - б) „ пересторог,
 - в) „ кар.
- § 5. Булава УПС може видавати додаткові постанови й інструкції для точнішого з'ясування засад справування.

Стаття 18.

- § 1. Членами УПС, які вносять нові вартості до ідейного чи організаційного життя Пласту, або визначилися особливою активністю у засновуванні чи оформлюванні організаційних клітин СУП — можуть бути призані пластові відзначення в одному з таких видів:
- а) почесна грамота за діяльність (відзначення 4-го ступеня),
 - б) іменування до вищого ступеня (відзначення 3-го ступеня),
 - в) свастика заслуги (відзначення 2-го ступеня),
 - г) іменування Гетьманським Скобом (відзначення 1-го ступеня).
- § 2. Відзначення 4-го ступеня може надати членам УПС Крайова Команда (Референт) УПС з власної ініціативи або на внесення проведів організаційних клітин нижчих ступенів; якщо пропонуваній до відзначення є сам членом Крайової Команди УПС, або членом Крайового ПЛ. Проводу, 4-те пластоє відзначення надає Булава УПС.
- § 3. Відзначення 3-го і 2-го ступеня може надати Булава УПС з власної ініціативи або на внесення Крайової Команди (Референта) УПС, сеніорам праці і вищих ступенів; членам Булави УПС може надати ці відзначення тільки Верховний Отаман УПУ.
- § 4. Іменування Гетманським Скобом може переводити тільки Верховний Отаман УПУ у відношенні до тих членів УПС, що мають принайменше 2-ий ступінь УПС (Сеніори довір'я) й одержали вже передтим принайменше одно відзначення.
- § 5. Відзначення 3-го і 1-го ступеня може бути надане тільки один раз; усі інші відзначення можна надавати кілька-кратно.
- § 6. Раз надане відзначення не може бути відібране, хіба при виключенні з УПС; це стосується як відзначень одержаних сеніорами в часі їх служби в УПУ чи УСП, так й до інших відзначень, наданих їм в УПС, згідно з попередньо обов'язуочими правилами й інструкціями.

Стаття 19.

- § 1. В випадку порушення членом УПС обов'язків, що випливають з постанов статуту й цього правилника або постанов Пластового Закону й засад пластової поведінки як в публічному, так і в приватному житті, кожний пластун має право, — а проводи орг. клітин УПС мають обов'язок, — передати справу Раді Чести відповідній інстанції з ціллю переведення справування і примінення до винного пластових пересторог або й кари.
- § 2. Відповідно до ваги справи і ступеня вини може бути примінена одна з таких пересторог:
1. карний звіт з визнанням помилковости зглядно вини,
 2. нап'їмнення,
 3. догана,
 4. догана з загрозою виключення (догана II-го ступеня).
- § 3. Якщо вчинок, що є предметом розгляду:
- а) вказує на низькі інстинкти члена УПС, або
 - б) спричинив особливу шкоду добрій славі УПУ, або
 - в) порушує котрийнебудь з основних обов'язків пластуна, до винного можна приміяти кару виключення.
- § 4. Виключення, що потягає за собою втрату всіх одержаних дотепер відзначень і втрату членства не тільки в УПС, але й в УПУ взагалі, може бути примінене також зсупроти члена УПС, який не повинується виданому проти нього правосильному й остаточному ореченню Ради Чести, навіть у тому випадку, коли в цьому первісному ореченню примінено тільки одну з пересторог.

Стаття 20.

- § 1. Примінування системи пересторог і кар належить до Рад Чести, які утворюються при поодиноких старшинах або як постійний орган, або для розгляду поодиноких справ і діють:
- А) у I-ій інстанції при:
1. проводі ланки праці чи сам. гуртка, або при курінній команді, якщо йдеться про примінення одной з пересторог,
 2. при Крайовій Команді (Референтові) УПС, якщо йдеться про примінення кари виключення:
- Б) у другій інстанції при:
1. Крайовій Команді (Референтові) УПС для вирішування відкликів у випадку примінення одной з пересторог,
 2. Булаві УПС для вирішування відкликів у випадку примінення кари виключення.
- § 2. Ради Чести у всіх інстанціях є органом колегіальним, зложеним із 3-ох членів УПС, з яких один мусить бути гуртковий чи курінний суддя, а два другі члени можуть бути визначені або з поміж або й з поза членів даної старшини; члени Ради Чести яких назначує провід даної орг. клітини, не можуть бути ані

споріднені чи пов'язані з поставленими у стан обвинення, ані свідками вчинку, який є предметом розгляду, ні будь як інше заінтересовані в висліді справи.

- § 3. Якщо провід даної орг. клітини спочиває в руках одної особи, назначеної вищими пластовими властями (прим. провідник ланки, зв'язковий сам, гуртка, референт УПС) і нема постійного діловода, якому вищі пл. власті доручили право виміру пл. справедливости, — Рада Чести складається з двох членів визначених провідником (зв'язковим, референтом УПС) і третього, визначеного самим обвиненим, впродовж тижня від хвилини доручення йому відповідного повідомлення.
- § 4. Із — за важливих причин, що не дозволяють на звичайне утворення Ради Чести, або її звичайне діяння, провідник даної орг. клітини, — або Рада Чести I-ої Інстанції може передати справу до вирішення Раді Чести II-ої Інстанції. В цьому випадкові від оречень РЧ II-ої Інстанції існує звичайний відклик до РЧести при Булаві УПС, без огляду на те, чи примінено одну з пересторог чи кару.
- § 5. Якщо у висліді вище окресленого передання — справу вирішує у I-ій Інстанції РЧести при Булаві УПС, евентуальний відклик вирішує побільшена до 5-ти членів РЧ при Булаві УПС; члени РЧ, що брали участь у вирішуванні справи в I-ій Інстанції не можуть бути членами такої ж побільшеної РЧ при Булаві.

Стаття 21.

- § 1. Вимір справедливости на терені куреня відбувається за внутрішніми звичаями куреня в дусі автономности куренів.
- § 2. Радою чести проводить гурткоюєй чи курінний суддя (суддя Булави УПС), або сеніор, якому вищі пл. власті доручили право виміру справедливости; в випадку передбаченому в ст. 2 § 3, провідник, визначуючи двох суддів, доручає одному з них обов'язки голови (для цього випадку).
- § 3. На Раді Чести обвинувачує гурткоюєй чи курінний (провідник ланки праці) чи то Крайовий Командант (Референт) УПС, або визначений ними (для цього випадку) сеніор; кожний член УПС поставлений у стан обвинення, має право користати з допомоги оборонця-сеніора.
- § 4. З кожного засідання РЧести повинен бути списаний протокол, який підписують усі три судді.

Стаття 22.

- § 1. Обвинувач (пор. ст. 21 § 3), що довідався про поповнення вчинку, який мігби усунувати поставлення у стан обвинення, є обов'язаний зібрати якнайточніші відомості про обставини, місце й час поповнення вчинку й передати справу, по змозі письмово Раді Чести відповідної інстанції.
- § 2. Суддя, що проводить Радою Чести, повідомляє поставленого у стан об-

винення про відкриття справування, подаючи йому до відома:

- а) докладно окреслений закид,
б) реченець розправи перед РЧ.
Рівночасно суддя визнає поставленого у стан обвинення, щоб той:
1. заявився відносно поставленого йому закиду,
 2. визначив svojого суддю, якщо заіснували обставини, передбачені в ст. 20 § 3.
- § 3. Якщо відомості, зібрані обвинувачем виявляють цілковиту безпідстаєність обвинення, або не дають достаточних підстав до відкриття справування, Рада Чести може, не повідомляючи обвиненого і не відкриваючи справування:
- а) відкинути обвинення як безпідставне, або
 - б) наказати обвинувачеві зібрати додаткові відомості та предложити справу удруге.

Стаття 23.

- § 1. Рада Чести, по переведенні відповідного доказозого поступовання визнає звичайною більшістю голосів кінцве оречення, в якому:
- а) стверджує вину поповнення окресленого в закиді вчинку або невинність сеніора, поставленого у стан обвинення;
 - б) вказує на прислугуючий від оречення відклик і термін до його зложення.
- § 2. Якщо у висліді переведеного поступовання Рада Чести I-ої Інстанції, названа в ст. 20 § 1 т. А-1 прийде до переконання, що в даному випадку належало б примінити кару — замість одної з пересторог — відступає спрагу разом з актами Раді Чести, названій там же під А-2 до остаточного вирішення. Ця остання РЧ вирішує справу навіть тоді, якщо вважатиме доцільнішим примінити не кару, але одну з пересторог.
- § 3. Кінцєві оречення Ради Чести повинні бути узасаднені й підписані всіма трьома суддями, та доручені на письмі поставленому у стан обвинення та обвинувачеві.

Стаття 24.

- § 1. Від кінцевих оречень Ради Чести I-ої Інстанції прислугує як обвиненому, так й обвинувачеві право відклику до РЧести II-ої Інстанції; відклик повинен бути внесений до РЧ I-ої Інстанції у двотижнегому реченці від дати одержання та відповідно умотивований.
- § 2. Рада Чести I-ої Інстанції, одержавши відклик, пересилає його разом з актами справи Раді Чести II-ої Інстанції найпізніше впродовж тижня.
- § 3. Справування перед Радою Чести II-ої Інстанції ідбувається на тих самих засадах, що справування перед РЧ I-ої Інстанції, в основному на підставі актів, а тільки виімково через поновлення доказів; зокрема переслушування свідків, що єже складали зізнання перед РЧ I-ої Інст. може бути переведене тільки виімково

во на підставі однозгідного рішення усіх членів РЧести.

- § 4. Кінцеві оренчення РЧ II-ої Інстанції, якими в основі (в питанні вини) по-тверджено оренчення РЧ I-ої Інст. є остаточно та правосильні навіть у цьому випадку, якщо у II-ій Інст. примінено пересторогу замість кари або інший ступінь пересторог чим у I-ій Інстанції. Від оренчень РЧ II-ої Інст., що змінюють в основі (в питанні вини) оренчення I-ої Інст., або замість приміненої в I-ій Інст. перестороги, примінюють кару виключення, допускається надзвичайний відклик до РЧ при Булаві УПС (III-я Інстанція).

Стаття 25.

- § 1. Справування перед РЧ закінчене остаточною і правосильним оренченням може бути відновлене тільки у випадкових випадках, якщо:
- а) оренчення це спирається на фальшивих зізнаннях, що стверджено в окремому справуванні, або
 - б) вийли на яв такі нові обставини й факти, незнані передтим ані обвиненому ні обвинувачеві, які можуть вплинути на основу (в питанні вини) зміну правосильного оренчення.
- § 2. Внесення про відновлення справування складає обвинений або обвинувач тій РЧести, яка у першій Інст. видала оренчення, що мало б бути предметом зміни в випадку допущення відновлення.
- § 3. Рада Чести, одержавши внесення на відновлення справування, переводить спершу розправу над питанням допускаемости ідновлення, згідно з вимогами § 1-го, а щойно пізніше отвирає справування по суті справи.

Стаття 26.

- § 1. Всі члени Рад Чести (судді) у виконванні своїх функцій, що дотичать виміру пластової справедливости, є ні від кого незалежні та при ідданні оренчень керуються тільки власною совістю, засадами пластової ідеології і пластового правопорядку та добром УПУ; вони можуть складати відповідно узаasadнені внесення на зміну чи доповнення приписів, що дотичать засад справування перед Радами Чести.
- § 2. Зверхній нагляд над діяльністю усіх Рад Чести виконує Суддя Булави УПС, який може видавати додаткові інструкції щодо засад справування та доручувати виконання функцій постійного судді одному з членів тих орг. клітин нижчого ступеня, яких провід походить не з вибору, а тільки з іменування (пор. ст. 9 § 2 і § 5, — ст. 13 § 4 і ст. 20 § 3).

Розділ VI.

Кінцеві й перехідні постанови.

Стаття 27.

- § 1. Постанови цього правильника набувають загально обов'язуючої сили

після затвердження Головною Пластовою Старшиною і оголошенням прийнятим в УПУ способом; ГПС Старшина може означити докладну дату, від якої починаючи працильник цей обов'язується.

- § 2. З тою хвилиною тратять обов'язуючу силу всі постанови правильника УПС з дня 11. 9. 1946 разом із змінами й доповненнями введеними постановою Крайової Старшини з 3. 4. 1947 (Пластої Вісті ч. 1 черга 8) і рішеннями ГПС з дня 9. липня 1949, що дотичать Крайових Референтів і зв'язкових УПС («Сеніорська Ватра» ч. 25 за грудень 1949), та всі інші постанови й інструкції, що спираються на дотепер обов'язуючому працильникові.

- § 3. До часу оголошення нових вимог на сеніорські ступені (гл. ст. 7 § 2), обов'язують вимоги затверджені Командою СУПЕ дня 11. IX. 1946, оголошені як додаток до правильника з 11. IX. 1946, з змінами, що випливають з постанови ГПС Старшини з дня 8. VI. 1949 у справі назовництва й вимог для пластових виховників (Вісті Булави ГКП-ів ч. 7 (8) з 20. липня 1949 черга I і Сеніорська Ватра ч. 1 (4) за червень 1949), якою усунено з днем 1. IX. 1949 уживання в українській мові назви «скавмастер» і зрівняно дотепер набуті ступені скавмастрів з відповідними ступенями у групі пластівів сеніорів.

Стаття 28.

- § 1. Уповажноється Булаву УПС видавати у виконанні приписів цього правильника окремі постанови, інструкції та накази для доповнення або точнішого окреслення і вияснення поодиноких проблем та удонствайнення діяльності.
- § 2. Зокрема Булава УПС ідасть інструкції відносно:
1. переходу з УСП чи УПУ до УПС і всіх зв'язаних з тим переходом питань (час обсервації і вимоги, що їх треба в тому часі виповнити, призначання відповідних ступенів УПС у ідності до ступенів УСП, доповнюоче приречення, однострої і відзнаки сеніорів кандидатів і т. п.).
 2. вимог прийняття до УПС осіб, що не проходили пл. служби в УПУ чи УСП і одностроїв та відзнак сеніорів-прихильників,
 3. вимог на окремі ступені УПС і способу ствердження виповнення тих вимог,
 4. взаємовідношення у діяльності і звітування між місцевими чи то тереновими, а безтереновими орг. клітинами (ланки праці чи самодіяльні гуртки у відношенні до куренів), що випливає з подіійної приналежности сеніорів,
 5. виміру пластової справедливости й засад справування перед РЧести.

Проект „Б“

Розділ I.

Загальні постанови.

Стаття 1.

- Об'єднання пластунів-сеніорів має назву «УЛАД ПЛАСТОВОГО СЕНІОРА-ТУ», скорочено УПС.
- УПС діє в усіх країнах, де живе принаймні 10 сеніорів.
- УПС має осідок у США. Місце осідку Генеральної Старшини означає кожнорічно Начальний Сеніор.

Розділ II.

Мета й засоби.

Стаття 2.

Завдання УПС:

- Об'єднувати громадян, що були членами пластових уладів молоді, і таких, що в тих уладах не були, а бажано здійснювати пластові обов'язки і Пластовий Закон для добра української нації і людства та зобов'язалися жити й провадити свою діяльність згідно з пластовими засадами.
- Врати організовану участь в українському внутрішньо-громадському житті з метою здійснювати в тому житті засади основних пластових обов'язків і Пластового Закону.
- Ознайомлювати чужонаціональне оточення із змаганнями українського народу, пропагувати українську визвольну ідею серед того оточення та здобувати приятелів і симпатиків для української визвольної справи серед чужинців.
- Плекати серед своїх членів пластове побратимство, допомагати їм оформлювати свій світогляд у пластовому дусі та розвивати всі свої сили і вміння, пропагувати поширення пластових ідей: серед найширших кіл громадянства, стимулювати, щоб члени допомагали собі в потребі морально та матеріально і т. ін.
- Підтримувати морально й матеріально пластовий рух молоді, передаючи наступним поколінням світлі традиції українського пластового руху.

Стаття 3.

Засоби для здійснення тих завдань.

- Врати організовану участь в усіх проявах громадського життя, впливаючи на те, щоб у ньому плекались ідеали та стосувались засоби визнані в Пласті, реагувати на всі потреби того життя чи то через власні почини, чи підтримуючи почини інших організацій.
- Влаштувати з'їзди, доповіді, дискусійні вечори й інші того роду імпрези.
- Підтримувати тогариське життя серед своїх членів, утримуючи домівки, клуби тощо.
- Проводити табори, влаштувати зу-

стрічі, змагання та інші традиційні пластові підприємства.

- Наладнувати зв'язок з чужинцями та їх організаціями, влаштоєючи для них окремі виступи.

Розділ III.

Члени, їх права й обов'язки.

Стаття 4.

- Членами УПС є всі досі зверифіковані сеніори й ті, що будуть зверифіковані до дня, коли цей статут увійде в силу.
- Членом може стати кожний українець, що закінчив 25 років життя 1:
 - переходить до УПС безпосередньо з УСП, або
 - може вказатися, що раніше належав до УПС або УСП і поводиився бездоганно в тій службі, або
 - у громадському й особистому житті стосує пластові засади, хоча ніколи до Пласту не належав.
- Кандидати, названі під а) і б) уступу 2. цієї статті вносять прохання до відділу, в окрузі якого живуть. Старшина відділу пересилає прохання Генеральній Старшині для вирішення, додавши свою opiniю.
- Особі, названі під а) уступу 2. цієї статті можуть стати членами УПС лише тоді, якщо їх прохання про прийняття в члени випередить одногоснона постанова ради відділу, щоб запропонувати тій особі членство в УПС.

Стаття 5.

- Члени УПС дістають такі ступені, відповідно до їх вироблення і заслуг:
 - пластун-сеніор праці,
 - пластун-сеніор довір'я,
 - пластун-сеніор керівництва. (Пластун-сеніором керівництва може стати тільки той, хто прийшов до УПС на підставі статті 4. уступу 2 а) або 2 б) і має неменше п'ять літ безперервної служби в Пластовому Уладі та оягнув уже ступінь пластуна-скоба. В дуже виняткових випадках може стати сеніором керівництва той, хто осягнув тільки ступінь пластуна-розвідчика, але своїм життям і пластуванням виказав відповідний рівень пластового вироблення).
- Ступені сеніорів довір'я і керівництва надає Начальний Сеніор.

Стаття 6.

- Сеніори мають право:
 - Врати участь у Великій Раді та вибирати й бути вибираними до керівних органів УПС,
 - Користуватися усіма влаштуваннями УПС,
 - Носити однострій та відзнаки, як-

- що вони будуть установлені й затверджені,
г) Користати з інших прав, згідно з пластовою традицією.

Стаття 7.

Обов'язки сеніора впливають з основних пластових обов'язків і Пластового Закону. Виразно накладається на сеніорів обов'язок:

1. брати участь у радах, сходинах, з'їздах та інших починах УПС і підтримувати всі заходи, яких аживається для ведення діяльності УПС,
2. здисципліновано виконувати всі ухвали Рад, директиви Начального Сеніора та постанови й рішення старшин,
3. платити членські внески.

Стаття 8.

Спосіб прирмання членів буде унормований правильником Генеральної Старшини, затвердженням Начальним Сеніором.

Розділ IV.

Верховні Органи УПС.

Стаття 9.

Верховними Органами УПС є:

- а) Велика Рада УПС
- б) Начальний Сеніор
- в) Рада Довір'я
- г) Генеральна Старшина
- г) Генерельний Суд

а) Велика Рада УПС.

Стаття 10.

1. Найвищий Орган УПС є Велика Рада УПС; це є збір усіх пластунів-сеніорів.
2. Зібрання Великої Ради є звичайні і надзвичайні.
3. Звичайне зібрання Великої Ради скликає Начальний Сеніор у третій чверті кожного паристого календарного року.
4. Надзвичайне зібрання Великої Ради скликає Начальний Сеніор з власного почину, якщо є думки, що того вимагає добро УПС. Скличе його теж на бажання 1/3 відділів або на внесення Ради Довір'я, якщо вони постаелять внесення щодо порядку нарад.
5. Якщо б Начальний Сеніор не міг скликати Великої Ради, Раду скличе Рада Довір'я.

Стаття 11.

До компетенції Великої Ради належить:

1. Вислухати й одобрити звіти з діяльності Начального Сеніора, Генерельної Старшини й Ради Довір'я.
2. Установити й затвердити програму діяльності УПС.
3. Вибрати Начального Сеніора, Генерельну Старшину й Раду Довір'я.
4. Змінити статут.
5. Затвердити бюджет.
6. Інші справи, які будуть поставлені на порядку нарад.

Стаття 12.

Рішення Великої Ради дійсні, якщо на Раду явилася принаймні половина чле-

нів. Сеніор може заступити на Раді двох інших членів того самого відділу на підставі письмового уповажнення.

б) Начальний Сеніор.

Стаття 13.

1. Начальний Сеніор є носієм Пластової Ідеї в УПС і як найвищий авторитет у питаннях пластової ідеології дбає про здійснення є УПС головних пластових обов'язків та Закону.
2. Для здійснювання тих завдань, Начальний Сеніор може видавати чи то сам, чи при співдії інших органів УПС, директиви так Генерельній Старшині, як і відділам — за її посередництвом. Ці директиви не можуть суперечити розолюгам Великої Ради.
3. Начальний Сеніор виконує й інші функції, передбачені цим статутом.

в) Рада Довір'я.

Стаття 14.

1. Рада Довір'я складається з голови і двох членів.
2. Рада Довір'я є орган контролю над усіма діянками діяльності УПС. Зокрема Рада Довір'я опрацьовує і вготюляє для Начального Сеніора звіти й пропозиції у справі здійснюання Пластового Закону і обов'язків в УПС, звіт щодо оцінки діяльності Генерельної Старшини й ін.
3. В засіданнях Ради Довір'я може брати участь Начальний Сеніор.

Стаття 15.

Так Генерельна Старшина, як і старшини відділів мають обов'язок зробити доступними для Ради Довір'я усі матеріали, книги й письма, що їх вимагатиме Рада.

г) Генерельна Старшина.

Стаття 16.

Генерельна Старшина УПС:

1. дбає про виконання ухвал Великої Ради УПС та директив Начального Сеніора,
2. керує діяльністю відділів й узгіднює працю,
3. приймає нових сеніорів,
4. репрезентує УПС назверх сама або з Начальним Сеніором, якщо він у якійсь справі застереже собі представництво УПС,
5. виконує інші функції, не застережені Великої Раді, Начальному Сеніорові або Раді Довір'я.

Стаття 17.

У склад Генерельної Старшини входять: голова, його заступник, писар та референти: організаційний, господарчий і міжнародні зв'язків. Начальний Сеніор може ввєсти у склад Генерельної Старшини підреференти для окремих завдань без права рішального голосу.

Стаття 18.

Засідання старшини скликає голова. Для важности її рішень треба приявности принаймні 4 членів. У випадковій рівности голосів, переважає голос Голови. Засідання старшини може бути скликане теж Начальним Сеніором. Якщо

Начальний Сеніор прийвний на засіданні, голосує, хоча не голосує.

Стаття 19.

Начальний Сеніор має право вета проти кожного рішення Генеральної Старшини, яке, на його думку, незгідне з пластовою ідеологією або шкодить інтересам Пласту. Якщо після вета Начального Сеніора Генеральна Старшина, після нового розгляду даної справи, не змінить свого попереднього становища, тоді Начальний Сеніор скликає нараду Генеральної Старшини, Ради Довір'я та Генерального Судді, які разом ще раз дискутують справу й вислухують думки Начального Сеніора та Генеральної Старшини і переводять голосування. Якщо хоч сім голосів буде в користь попереднього рішення Генеральної Старшини, рішення набирає сили. Члени Генеральної Старшини, Ради Довір'я або Генерального Суддя, якщо не можуть узяти участі в голосуванні особисто, повинні віддати голос писемно.

г) Генеральний Суд.

Стаття 20.

Генеральний Суд є незалежною від усіх інших органів УПС установою, підлягає тільки Пластовому Законові та діє у випадку порушення того Закону.

Стаття 21.

1. Генеральний Суд складається з Генерального Судді та суддів із вибору.
2. Генерального Суддю іменує і відкликає Начальний Сеніор.

Стаття 22.

1. Генеральний Суддя складає список суддів із вибору на кожний календарний рік. Їх слід добирати із сеніорів довір'я і керівництва.
2. Начальний Суд засідає у складі Генерального Судді та двох суддів із вибору. Як обвинувач, так і обвинувачений вибирають по одному судді із списку означеного в попередній точці. Коли б сторони в означеному Генеральним Суддею реченні не обрали своїх суддів, тоді Генеральний Суддя призначає сторони суддю із списку.

Стаття 23.

1. Генеральний Суд розглядає справи як II-а інстанція на підставі відклику від рішень судів при відділах.
2. На внесення Ген. Обвинувача цей суд розглядає теж справи особливої громадської, політичної або ідеологічної ваги як перша інстанція. Такі справи на розсуд Ген. Судді можуть розглядатися в більшому складі п'яти суддів. Від рішень не має відклику.

Стаття 24.

При Генеральному Суді діє Генеральний Обвинувач, іменованій Начальним Сеніором. Начальний Сеніор може теж іменувати окремого обвинувача для даної справи, якщо цього вимагають обставини справи або приписи справування.

Стаття 25.

1. При розгляданні справ: Генеральний Суд стосує загальні засади карного справування.

2. Метою судового справування перед Генеральним та іншими судами в УПС є радше ствердити законність або незаконність, ніж карати. Суд може, однак, і вимірити кару, яку в даних обставинах визнає за відповідну.

Стаття 26.

Уповажнюється Генеральне Суддю виложити основи судочинства в окремому правильнику. Цей правильник вимагає затвердження Начального Сеніора.

Розділ V.

Низові клітини та їх органи.

Стаття 27.

Якщо в одній місцевості живе постійно найменше 10 сеніорів, вони творять відділ УПС.

Стаття 28.

Території країни, де живуть сеніори, будуть поділені на округи. Всі сеніори, що живуть на терені округи, є автоматично членами організованого на терені округи відділу УПС.

Стаття 29.

1. Відділ може бути поділений на гуртки за засадою статі, спільних заінтересувань, приналежності до одного матірнього куреня, територіальним тощо.
2. Якщо в якійсь місцевості на терені округи живуть постійно принаймні 3 члени УПС, вони можуть заснувати гурток.

Стаття 30.

Органами відділу УПС є: 1. Рада Відділу УПС, 2. Старшина Відділу, 3. Суддя Відділу.

Стаття 31.

Рада Відділу складається з усіх поєноправних членів відділу. Її скликає Старшина Відділу в разі потреби, а принаймні раз у рік. Поза тим Старшина скликає поточні сходи відділу для обговорення і поладнання біжучих справ.

Стаття 32.

Щодо компетенції Ради Відділу, слід стосувати аналогічні приписи з статтей 10-12 цього статуту.

Стаття 33.

Діяльністю відділу керує Старшина Відділу УПС. Її вибирає Рада Відділу у складі 3-7 членів в міру чисельності й потреб відділу. Число Членів Старшини Відділу встановляє Начальний Сеніор, маючи на увазі побажання відділу.

Стаття 34.

Для кожного відділу Начальний Сеніор визначає і відкликає суддю того відділу та обвинувача.

Стаття 35.

Суд відділу УПС діє у складі Судді Відділу та двох суддів із вибору. Сторони мають право обрати на свого суддю будь-кого із членів свого відділу або й іншого сеніора.

Стаття 36.

Позатим до діяльності суддів при відділах стосуються приписи про Генеральний Суд.

Розділ VI.

Перехідні постанови.

Стаття 37.

До часу переходу Централі УПС на Рідні Землі, діють такі виняткові постанови:

1. Велика Рада не збирається. Всі постанови й резолюції, що за статутом вносять Велика Рада, як рівнож вибір до Верховних Органів УПС буде переведений листуванням на таких за-садах:

а) В реченні, коли за статутом мала б відбутися Велика Рада УПС, Начальний Сеніор розішле, — разом із постановою про ідбуття в означеному реченні Великої Ради листуванням — усім членам УПС копії звітів: свого власного, Генеральної Старшини та Ради Довір'я за минулий адміністративний період, внесення щодо особового складу Генеральної Старшини та всі інші внесення й резолюції, які б у звичайних умовах повинні бути предметом нарад та ухвал Великої Ради, закликаючи всіх сеніорів подавати в місячному реченні свої контрпропозиції. Одночасно буде теж поданий остаточний реченець віддачі голосу листом, не довший як три місяці, в якому то часі він має дійти до рук Ради Довір'я.

б) Рада Довір'я розгляне надіслані контрпропозиції і завваги та подасть Начальному Сеніорові пропозиції і справи щодо того, що з тих матеріалів додатково передати під голосування членів. Кожний член зобов'язаний письмово передати голос «за» або «проти» основних та еwentуальних додаткових пропозицій. Голосування проводиться в засади за відділами УПС. З тою метою свочасно будуть скликані Ради Відділів, виключно для обговорення справ, зв'язаних з переведенням Великої Ради та голосування. Протокол тих Рад негайно буде пересланий Раді Довір'я. В ньому буде зазначено, які члени відділу УПС не голосували. Вони повинні передати свій голос безпосередньо Раді Довір'я.

в) коли б голоси щодо складу Старшини були розбіжні, й ніхто або дехто з пропонованих членів Старшини не отримав більшости голосів, Рада Довір'я, розглянувши матеріяли голосування, визначить членів старшини до повного складу, маючи на увазі переважну кількість голосів, що впади на поодиноких кандидатів та прикмети їх характеру. Ця постанова Ради Довір'я вимагає затвердження Начального Сеніора.

г) Так пропозиції щодо особового складу Генеральної Старшини, як і

постанови Ради Довір'я про особовий склад не обраної листуванням Генеральної Старшини, мусять взяти на увагу те, щоб принаймні п'ять членів тої Старшини жили постійно в тій самій місцевості. Відступати від тої вимоги можна лише у виняткових обставинах.

2. Таким же самим порядком буде обраний заступник Начального Сеніора який увійде в права Начального Сеніора, коли б цей не міг виконувати своїх обов'язків, що ствердить постановою Рада Довір'я. Заступник може заступати Начального Сеніора в рамках доручень того ж.

3. Раду Довір'я іменує і відкликає Начальний Сеніор.

4. Начальний Сеніор може настановляти Крайових Відпоручників УПС або іменувати крайові старшини УПС в поодиноких країнах, коли б зайшла потреба. Ті органи зиконують функції в рамках доручень Начального Сеніора і Генеральної Старшини.

Розділ VII.

Кінцеві постанови.

Стаття 38.

З моментом схвалення цього статуту, Сірій Лев переймає силою цього статуту обов'язки Начального Сеніора.

Стаття 39.

Дотеперішні безтеренові об'єднання сеніорів — «Матріні Курені» стають Відділами УПС в розумінні цього статуту, якщо оберуть собі осдок в одній з округ, означених постановами цього статуту та погодяться об'єднати у своїх рядах усіх перебуваючих у тій окрузі сеніорів. Такі відділи можуть плекати всі свої питомености, якщо вони не суперечать засадам цього статуту.

Стаття 40.

Коли б виникла потреба ввести систему відзначень, Начальний Сеніор видасть у тій справі окремий правильник, що установить орган компетентний призначати ці відзначення як і систему відзначень.

Стаття 41.

Уповажнюється Начального Сеніора видати директиви, які мали б на меті узгіднювати з цим статутом усі дотепер обов'язуючі сеніорів приписи.

Стаття 42.

Цей статут набере сили, якщо буде схвалений більшістю зверфікованих сеніорів. З тією метою його розішлеться усім зверфікованим членам із закликом віддати голоси до місяця від дня розсилки. Вважається, що голос відданий за статутом, якщо його проєкт був виланий під останньою відомою адресою члена та в означеному реченні не було негативного голову.

Заввага: В. Савчак називає свій проєкт: «Правильник Уладу Пластового Сеніорату». — Натомість Проєкт «Б» називає М. Бараболак: «Статут Уладу Пластового Сеніорату».

Обґрунтування проєкту «Б»

Потреба кодифікації основ сеніорського пластування не підлягає сумніву. Кожне організоване життя іде краще, коли спирається на скодифіковані правила. Усі товариства починають свою діяльність від складання статуту. УПС властиво досі статуту не має. На мою думку, це великою мірою спричинює, що сеніорський рух (поза виховним і видавничим секторами) шкутульгає.

Велику роботу для УПС зробив сен. В. Савчак, намагаючись скодифікувати підстави сеніорського руху. Навіть недосконалий статут кращий, чим теоретизування роками. Недотягнення в статуті все можна виправити, але треба раз статут схвалити.

Цей проєкт — це контрпроєкт на проєкт сен. В. Савчака. Звідсіль полемічний характер обґрунтування. Той полемічний характер залишено, бо автор свідомий, що більшість сеніорів розуміє сеніорський рух так, як його схопив у правилах сен. Савчак.

Статут чи правильник

На нашу думку, конституційним правилам пластового сеніорського руху слід дати назву статут, а не правильник. Правильниками будуть виконні постанови до того статуту, видані на його основі. Назви „статут“ вимагає теж окремішний характер сеніорської організації в рамках пластового руху в цілому.

Мета і засоби в товариствах

Без сумніву основною і остаточною метою всіх наших поважніших організацій є здобути державну незалежність нашому народові і втримати її після здобуття. Всі заходи, що ведуть до тої мети, є властиво засобами до досягнення цієї цілі. Та в статутах товариств про цю остаточну мету не згадується, а виноситься до ранги мети певні досягнення, що хоч по суті є засобами, коли мається на увазі цю остаточну мету, то являють собою певні духові вальори, варті того, щоб для їх досягнення творити організації. Засобами теж будуть певні, чисто

технічні, матеріальні засоби, спрямовані на досягнення тих духових вартостей. Цей критерій стараємося застосувати при окресленні мети і засобів сеніорського руху. Які будуть вартості, що ведуть безпосередньо до здійснення наших пластових, національних ідеалів? Це: 1. упорядкування наших внутрішніх громадських відносин, 2. пропаганда українського питання серед тих, що мають вплив на міжнародні стосунки. Згідно з тим покладемо ці дві справи як два основні завдання сеніорського руху. Вони спрещизовані в пунктах: 2) і 3) статті 1-ої проєкту.

Щоб досягти ці два основні завдання, люди, що мають їх здійснювати, мусять мати певні прикмети духа. Це буде основна характеристика риса такого елітарного руху, як сеніорський. Хоч, отже, не будемо братися перевиховувати зрілих громадян, приймаючи, що члени нашого руху перейшли вже до стадії самовиховання, і хоч характерність є для нас властиво одним із засобів певнішого досягнення наших основних завдань, все таки покладемо певні завдання в ділянці духової дисципліни, активності, як одне із наших завдань. Це завдання з'ясоване під п. 4.

Наш зв'язок із рухом молоді з'ясований у пункті 5. На чолі тої статті кладемо п. 1., що з'ясовує як одно з завдань руху з'єднати сили, що хочуть реалізувати пластовий Закон у житті, незалежно від того, чи громадянин перейшов молодечий пластовий вишкіл, чи ні.

Основне завдання

Вертаємося до точнішого з'ясування завдань сеніорського руху, з'ясованих у пп. 2) і 3) статті 1.

Після остаточного вирішення на Великих Радах УПС 20/X 46 і 17/4 49, що завданням сеніорського руху є здійснювати Пластовий Закон в громадському житті, залишаючи виховну працю серед юнацтва скавтамграм, які — коли мова про їх діяльність — підпорядковані провідові уладу юнаків. Треба прийняти,

що громадська праця, внутрішньо-громадська і зовнішньо-громадська — це головна мета нашої організації. Якими ж шляхами маємо цю мету організувати? Тут прийдеться з'ясувати наше відношення до політики, партії і партійництва.

Сеніорський рух, політика і партії

Маємо влазити в політику? Коли згадуємо це, мимохіть приходять почуття обридження. Маємо спричинятися до того розгардіяшу і хаосу, який вносять в наше громадське життя наші політики? Маємо наражувати нашу організацію на закид політиканства? Маємо стати партією?

Що таке політика? Найдикраший, найуспішніший, найкоротший шлях для здійснення громадського ідеалу. Чи нам не слід шукати того найкращого шляху? Чи йти нам лиш у хвості інших, що часто не знають, чого хочуть і куди прямують, яких засліплення щодо здійснення партійних чи групових завдань доводять інколи до того, що вони вливають дитину разом із водою з купелі?

Ніколи не зуміємо здійснити пластових гасел і Пластового Закону у громадському житті, коли будемо йти одинцем! Коли не порозуміємося між собою, як здійснювати ці ідеали у громадському житті. Коли одні з нас, беручи одинцем участь у громадському житті та йдучи за гаслами груп чи організацій, до яких належать, валитимуть те, що будують другі. Скільки разів ми самі — пластуни находились на протилежних боках барикади?!

Устійнення програми і тактики дії коначе, коли хочемо осягнути нашу пластову мету. Отже перетворитись у партію?

Що таке партія? Яке її завдання? У демократичних державних націй партії організується, щоб мати вплив на державну владу. Щоб не дати одній групі захопити владу і використувати її для групових чи особистих користей зі шкодою загалу. Таку роллю сповняють партії в таких керівних демократіях, як США, Англія, в дещо викривленій формі

у Франції. Партії серед недержавних народів — нонсенс. Треба ж попереду установити владу після виборення незалежності, а тільки тоді можуть почати діяти партії, як засіб контролю тієї влади, як знаряддя втримання її в порядку. Недержавний народ повинен мати одну недержавну організацію за секторами військової підготовки, право-адміністративним, соціальним, допомогим і інш. Нонсенс вливати на організацію державної влади, якої нема. Тому, хай нас Бог боронить, щоб ми мали побільшувати число тих нонсенсових організацій.

Одне лише мусимо брати під увагу: що в нашому громадському житті, на жаль, діють партії та групи і що вони вносять у те життя більше негативів, як позитивів.

Коли, отже, було б для нас самогубством з точки зору пластової ідеології розпоршуватися далі у морі тих партій, партійок, груп і групок, то виключаючи можливість стати партією, мусимо в даних обставинах безвідповідальності, хаосу і безшабашного гуляйшлля у нашому громадському житті, для протидії тому злу, щоб боротись за національний ідеал, а не опинитись у боротьбі за групові амбіції та інтереси, які дуже часто йдуть на шкоду тому національному ідеалові, — установити програму боротьби за здійснення пластового ідеалу у громадському житті, мусимо виробити тактику успішного і скорого її здійснення, мусимо застосувати дисципліну, подібну, як у партії, що буде сходитись із постулатом дисципліни, вимаганої в Пласті!

Так слід розуміти пасус про „організовану участь у громадському житті“ в п. 2 ст. 1 статуту. Таке поставлення питання здійснює ті ідеї, які здавна пропагують ініціатори сеніорського руху. Основи такого розуміння сеніорського руху дає ідеологічний реферат сен. А. Фіголя на з'їзді УПС 20.X.46, коли він каже, що ми повинні внести свою, нову пластову ідею в громадське життя, не втікати від розв'язки політичних питань, а ставити їм чоло, що не можлива така ситуація, щоб один сеніор визнавав УНР, а другий нехтував її, коли той другий на

впаки

визнає як національний авторитет УГВР, ігноруючи УНР. Такі питання, як питання всенародного проводу і авторитету, мусять бути вирішені всередині нашої організації, коли вона взагалі має заслуговувати на назву організації. Те основне і безліч інших гострих питань мусять бути вирішені й погоджені, коли ми хочемо перевести якусь ідею в життя і коли хочемо у пластовому дусі потягнути за собою втомлену до краю партійною гризною здорову частину нашого громадянства. Так само ставити завдання сениорського руху і Сирій Лев, підкреслюючи на тому ж з'їзді, що ми не повинні шукати громадської праці поза Пластом, бо у Пласті „вся політика і культура, і всі ділянки громадського життя можуть бути здійснені успішніше, чим у розпорошенні“, як це діється досі. „Коли входимо в життя“, то мусимо ним керувати, а не дозволити керувати нами людям менше вартим. У нас не вироблені форми впливу на громадське життя“... (див. реферат Сірого Лева на з'їзді УПС).

Цю тенденцію організованої громадської роботи підтримують теж на другому з'їзді сен. Ю. Студинський, сен. Я. Падох, сен. О. Тарнавський, сен. Б. Смик, що саму ідею підтримує на відправі 13.8.49 сен. П. Рогатинський, який у своєму здоровому намаганні спрямувати сениорський рух на властиві організовані рейки, пішов так далеко, що каже, що „сениорський рух мусить бути свого роду масонською льожею, яка координувала б усі прояви громадського життя“.

Ці голоси провідних сениорських діячів дають підставу до висновку, що така організаційно-політична спаяність сениорського руху є впливом двадцятирічного шукання форми вияву нашого пластового „я“ в громадському житті, вона є логічною консеквенцією постулату дисципліни в пластовій організації і вимогою жалюгідних умов нашого громадського життя під цю пору. Нам треба стати до боротьби за мораль і ферплей у наших громадських відношеннях, не ховати голову в пісок. Момент накладає на нас певне завдання, і ми обов'язані його сповнити.

Засоби

Вони, здається, досить ясно з'ясовані у проєкті. Перш усього засоби що ведуть до оформлення політичного і громадського світогляду як організації. Цій меті будуть служити доповіді, дискусії, з'їзди. Є один найпростіший, найкоротший і єдино-правильний шлях для здійснення наших ідеалів у світлі принципів пластових гасел і Закону: його усталити і оформити. Опісля здійснювати у всеукраїнському, крайовому і льокальному маштабах. Реагувати чесно і без упереджень на всі прояви громадського життя і з'єднувати громадянство для наших починів.

Пластаве побратимство як самозрозуміла річ!

Велитенські завдання у ділянці міжнародних зв'язків. Перш усього підготувати себе. Стимулювати вивчання мов, політичних умов даної країни, щоб себе культурно презентувати перед чужинцями. Нав'язувати особисті зв'язки з впливовими людьми й організаціями. Доповіді у чужих мовах, участь у чужинецьких з'їздах — робота для вибраних. Запобігати, щоб не підготовані люди нас не компромітували у міжнародних зв'язках.

Організаційна схема

Найважливіше питання, яке приходить розв'язати — це проблема, чи УПС має бути організацією незалежною, чи залежною від ГПС. Коли мають бути здійснені завдання УПС, як вони спрецизовані в розділі II проєкту, не може бути і мови про підпорядкування. Згідно з постановами з розділу II УПС — це громадська установа. Три інші (пластові) улади — це *par excellence* виховні організації. Як виховна організація не повинна бути підпорядкована УПС-ові, так і УПС не можна підпорядкувати виховній організації молоді. Не можна організацію старших громадян роботи підзвітною проводові, що покликаний керувати рухом молоді і що повинен мати представників тої молоді в своєму складі.

Безперечно — сениорський рух, так би мовити, виріє на скавтамастерському, у і багатьох країнах він по за ці межі і не виходить. Інакше у

нас. Як уже згадано в обґрунтованні до розд. II, є сильна тенденція серед передових представників сеньорського руху надаги сеньорському рухові, після відсепарування від нього виховницького сектора, характер громадської організації, з чого випливає постулат провести чітку лінію розподілу між Пластом як рухом молоді і сеньорським рухом.

Не сміємо з Пласту, як організації самовиховання молоді, робити організацію старих. Пласт має залишатися тим, чим він був подуманий Бі-Пі чи Дротом; не робім з Пласту свого роду лабораторії Воронова для відмолодження себе. Не інфантилізуємо себе через Пласт! Візьмім із пластової організації тільки те, що нам пристойть узяти, ідею, закон, обов'язки. Як старші громадяни поставимо собі за завдання здійснювати ці засвоєні в Пласті принципи в громадському житті, візьмім з Пласту зміст, але здійснюємо його у формах, які випливають із факту, що ми вже не молоді і не можемо наслідувати молоді. Взьймо порівняння: Пласт — дійова армія, сеньори — ветерани. Завдання ветеранів закріпити в громадянстві здобутки армії. Те і ми робім. Стараймося здійснювати в громадському житті те, чого навчилися в Пласті. Це все! Не може бути мови про спільну команду ветеранів і бойової армії.

Отже Генеральна Старшина УПС і ГПС — це мусять бути два, собі взаємно не підпорядковані, органи. Сеньори лиш у своїй прикметі виховників (скавмастрів) мусять бути підпорядковані ГПС. Поза тим найвищий їх орган — Велика Рада, Начальний Сеньор і Генеральна Старшина. Корисною була б унія Начального Сеньора і Верховного Пластуна, входження деяких членів Ген. Старшини УПС у ГПС, або навпаки. Думаю, це постулати легкі до зреалізування. Можна теж розв'язити питання, чи УПС не міг би перебрати правний патронат на трьома уладами молоді.

Організаційні клітини

Друге важливе організаційне питання — це питання клітин. Досі головною остоею сеньорського руху є так звані Матірні Курені УПС. Чи

залишити їх далі підставою організаційної сітки УПС? Поперше: Матірні Курені — це по суті континуування старо-пластовської форми пластування. На добре, ці колишні „ЛЧ“, „Чорноморці“, „Греблі“ повинні залишитися далі старо-пластовськими куренями; їх творці повинні передати ці прекрасні форми пластування зрілої молоді своему доростові — нинішнім старшим пластунам. Колишні творці тих форм пластування повинні залишитися у них лише у такій ролі, у якій залишаються старші громадяни у буршівських корпораціях. Людям, що сьогодні у сорокових чи п'ятдесятих роках, ті форми пластування не відповідають. Їм треба витворити нові форми, питомі їх вікові і досвідові, а головне, які будуть пристосовані до тих завдань, які має сповнити сеньорський рух, про що говорилося при обґрунтованні постанов II-го розділу того статуту.

Та це ще не було б таке істотне, коли б не факт, що нинішні МК — це непрацездатні організми, коли їх члени в діаспорі, хоч як ідейно сильні. Завдання, які ставимо перед УПС, не можуть бути здійснені кореспонденційною методою, треба, щоб живі люди зустрічались і робили, щоб це не була паперова праця.

Проект д-ра Савчака пропонує творити доривочні конгломерати під назвою „ланок праці“, а крім того теренові і безтеренові Матірні Курені. Для мене досить незрозуміле, яке мало б бути відношення між „ланкою праці“, місцевим „тереновим куренем“ і другим „безтереновим“? Виходило б так, що нинішня сеньорська еліта, що належить до МК, мала б діяти у повному розпорошенні, приймаючи лише доривочну участь у „ланках праці“, натомість „теренові курені“ творено б з „сеньорських недобитків“ і вони стали б свого роду „сеньорським плебсом“. Коли б прийняти, що діяльність МК далася б погодити з діяльністю його членів у „ланках праці“, то мабуть важко уявити собі, в якому відношенні мали б стояти члени „теренового куреня“ до місцевої ланки праці, складеної з членів тих різних „безтеренових куренів“. У такій системі роздвоєння особовости се-

ніора і розпорошення його уваги певне.

Уявляю собі досить важку ситуацію, коли б правильник д-ра Савчака став дійсним, і вважаю, що хоч ідея „ланок праці“ могла мати сенс у стадії посиленої еміграції, то ні, коли маємо кадри сеніорів по всіх осередках скучення української еміграції, час залишити назву „ланка“ з її рисами переходовості і нестабільності, а взятися за створення ясної і простої організаційної схеми сеніорського руху у формі, яку пропоную в ст. 27 — і наст.

МК — це світла історія нашого руху, це ступінь, який ми вже переступили. Нині ми старші громадяни і мусимо творити те, що нам потрібно для здійснення наших завдань. Коли б усі „ЛЧ“, напр., скупчилися в Нью-Йорку, „ЧК“ в Торонто, „Характерники“ у Філадельфії, то ми не мали б проблеми і могли б працювати в дотеперішніх об'єднаннях. Але коли життя поставило нас у іншу ситуацію, заховаймо МК радше як символічні об'єднання, підтримуймо зв'язки між собою, влаштуймо, скажімо, з'їзди колишніх побратимів, але завдання, які собі тепер ставимо, мусимо здійснювати з тими, з якими доля нас злучила. І хай ті зв'язки не будуть лише у провізоричних „ланках праці“, а хай нав'язуються нові, тривалі зв'язки пластового побратимства з прийнятими на місці людьми. Коли члени к. МК зважуть, що нас не так уже багато, що між усіма нами повинні нав'язуватися такі ж вузли побратимства, які ми плекали в ексклюзивних МК, то наша ідея може тільки скористати на тому, це зміцнить наші сили, а наш УПС зробить тим більше життє- і працездатним.

Мусимо рахуватися з тим, що за кілька десятирок років ми — „стара війна“ минемося, а сеніорський рух має пережити нас і стати живою ідеєю наших дітей і внуків.

Пропонована система мала б виправдати себе теж після повороту до рідного краю. Сумніваюся, чи всі „ЛЧ“ вернуться колись до Львова, а всі „ЧК“ до Стрия. Зафіксована в статуті схема передбачує створення львівського, харківського чи стрийського відділів для конкретної пра-

ці, залишаючи матірні курені для сентиментів, романтики і праці для здійснення вужчих, регіональних завдань.

Для тих теренових об'єднань пропоную просту назву „Відділ“. Залишимо „курени“ юнакам і ст. пластинам, як їх капірайт. Може згодом придумаємо кращу назву.

Схема проєкту, мабуть, ясна. Напр в США постають відділи в Нью-Йорку, Філадельфії, Дітроїті. Коли в Сиракузах буде 4 сеніорів, вони створять гурток, приналежний до нью-йоркського відділу, коли в Гартфорді, Конн. буде двох сеніорів, вони будуть членами найближчого їм нью-йоркського відділу та братимуть участь у їх діяльності.

Дво- чи триступнева схема?

Не думаю, щоб були потрібні крайові посередні клітини. Не творимо забагато бюрократії. Коли створимо Централю в США (нині, думаю, найпевніше місце), то американські відділи тільки скористають на безпосередньому контакті з Генеральною Старшиною УПС. Не думаю, що потреба створення крайової старшини виникає в Канаді, Австралії чи Аргентині і Африці. В деяких частинах світу могло б постати по одному відділові, що координував би працю розпорошених там сеніорів в рамках гуртків. В Німеччині теж, думаю, не виникне потреба творити більше відділів. Коли б така потреба виникла, в статуті дорога відкрита. Крайова Команда, як рам'я Крайової Старшини, а не окремий виборний орган. В рамках нашої нинішньої чисельності я за двоступневістю організаційної схеми, а не за балавсом трьох.

Номенклатура

Якщо йдеться про підрядне питання назви старшини, то я залишив би просте найменування „старшина“ (генеральна). Назви, як підскарбій, канцлер і т. ін., я залишив би юнацьким і старшо-пластунським об'єднанням, еwentуально відділам, коли б вони хотіли своїх діловодів так називати. Поважній громадській установі, що їй прийдеться прилюдно виступати, діловоди на таких котурнах, на мою думку, не підходять.

Органи

Не можна мати сумніву, що найвищим органом повинен бути збір усіх сеніорів, і їх воля повинна бути суверенна. Не буде теж сумніву, що потрібний такий орган, як Начальний Сеніор, символ сеніорського авторитету, орган координуючої дії інших органів, речник ідеології.

Рада Довір'я мала б сповняти не тільки ролю контрольної комісії УПС. Її завданням є також бути далі судейським органом у таких справах, як ідеологічні, виборчі. Це свого роду дорадчий кабінет Начального Сеніора, (коли старшина мала б перш усього дбати про діяльність), головне в ідеологічних і інших питаннях.

Доки ми в діяспорі, вважаю, що повне здійснення демократичних принципів неможливе. Здається, голосували б без кінця та могли б залишитися без проводу. Конечність хвилево перекинути „суверенітет“ на Начального Сеніора зрозуміла. Самозрозуміла теж інтенція інших постанов того розділу забезпечити УПС-ові провід в умовах розпорошення і не забирати часу сумнівної вартости паперовими зборами і виборами.

Судівництво

В розділі про органи містяться постанови про суд. Нормуємо тільки органи судівництва.

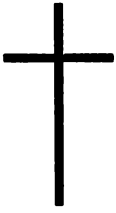
Як правильно підкреслив сен. Паддох у своїх заввагах до проєкту сен. Савчака, суд повинен бути відділений від виконних органів, і ту засаду проводимо. Вважаю, що кращий принцип іменування, чим виборних суддів, тому доручаємо Начальному Сеніорові іменування постійних суддів. Проводимо радше принцип полюбовного суду, чим лавничого, вважаючи, що сеніорський суд краще сповнить ролю суду, коли в ньому будуть засідати особи довір'я сторін.

Правильно завважив теж сен. Паддох, що пластовий карний кодекс і

процедура повинні бути поза конституцією нашого руху. Тому в нашому проєкті того роду постанови пропускаємо. Завважую, що карним кодексом Пласту є його Закон; усе, що є порушенням того Закону, є провинною. Тому немає потреби передбачувати спеціального карного кодексу. Інакше — справа процедури судів. Її можна б легше унормувати, та не по-доктринерськи, а хіба у висліді довгої практики пластових судів.

У проєкті сен. Савчака поміщено деякі процедуральні приписи, та вони такі неповні, що краще їх у статуті пропустити. Коли Генеральний Суддя буде правник, а не має причини іменувати неправника, тоді суд не буде мати процедуральних труднощів, стосуючи згідно із статутом принципи карного справування.

Створити суд, а не „раду чести“, як пропонує сен. Савчак. Цей суд повинен мати куди далішні компетенції, чим справи чести. Не уявляю собі сеніорського суду як зосередний кримінальний суд. Чи ж не повинні у Пласті двері суду зарости павутинням, як, напр., у скандинавських країнах? Наш суд повинен радше квазі довгим порядком стверджувати пластову законність або незаконність дій сеніорів і сеніорських органів, радше як остаточна інстанція ветановлювати пластову правовірність чи „ухили“, радше, судячи, дискутувати певні дразливі питання пластової законности і моралі, чим засуджувати і карати. Часом вистачить ствердити лише факти, часом вину, іноді тільки сеніорові запропонувати зміну поступовання, в іншому разі запропонувати обвинуваненому прийняти добровільну кару, а навіть самому її вибрати; може бути випадок, коли треба дати догану, наказати виконати завдання, накласти грошову кару, припинити в членських правах, їх позбавити. На кожний випадок, коли те нормувати, то не в статуті, а в окремому правильнику.

Бл. п. Марія ДВОРЯНИН

вдова по священникові, заслужена Громадянка і Приятелька Українського Пласту упокоїлася в Мюнхені дня 27. червня 1951 р.

В особі Покійної втратив Український Пласт свою довголітню співробітницю, велику приятельку пластової молоді і Добродійку.

Як член Окружної Пластової Старшини в Станиславові, та опікунка 23. Пластового Куреня присвятила Покійна багато труду і праці для виховання пластової молоді. Щедро рукою підпомагала Пластовий Рух також матеріально, особливо допомагаючи в організації пластових водних таборів над Дністром. За її великі заслуги для Українського Пласту іменувала Покійну Верховна Пластова Команда у Львові в жовтні 1928 р. ДОБРОДІЄМ ПЛАСТУ з правом ношення „СВАСТИКИ ВДЯЧНОСТІ“.

Пластова молодь, яка остала ще в Німеччині, відпроварила Покійну на місце вічного спочинку в Мюнхені, північне кладовище, дня 30. червня 1951 р. Увесь Український Пласт збереже в своїх серцях вдячну пам'ять про свою померлу Співробітницю, Приятельку й Добродійку.

3 нашого життя

На африканській зупинці

1.

Був кінець квітня 1948 р. Двох сеніорів і двоє старших пластунів, що у своїй Великій Мандрівці зупинились часово в горах Крумірії*) роздумували над тим, якби то їм, в тих нових обставинах, відзначити день св. Юрія, що саме наближався. І вирішили, що найкращим відзначенням того Пластового Дня буде: згуртувати у Пласті молодь, що разом зі своїми батьками опинила-

*) Крумірією, вірніше Хрумірією (за арабською вимовою) називається північно-західня, гірська частина Тунезії (найвищі вершки Джебсль Рорра-1202 м. і Джебель Бір-1019 м.), вкрита лісами, що в них переважає корковий дуб. Крумірійські гори є закінченням гір Атлас, що тягнуться вздовж цілої північної Африки, від Марокко через Альжир до Тунезії, на просторі 2.300 км.

ся тут же. На день 4 травня назначено сходуни батьків і молоді для обговорення справи організації пластової клітини в Бен-Метрі, а в неділю 8 травня 1948 р. новостворена пластова група відбула свою першу прогулянку в околицю.

2.

Довкілля, що в ньому опинились українські пластуни на „чорному континенті“, складалось: з невеликої (в той час тільки 176 осіб) громади українців, які приїхали сюди з діпівських таборів на працю при будові водної греблі,—ще меншої числом, керівної групи французьких інженерів і фахівців та з маси арабів, що живуть в розкинутих по горах примітивних хатках, званих „гурбі“, і випасають свої кози та вівці. Природа околиці живо нагадує наші рідні Карпати в околицях Скольного або Сянока, але... скорпіони, що їх зустрічається тут багато,

особливо весною, та відмінна розлипливість не дозволяють забути, що від Карпат ділять нас тисячі кілометрів.

3.

Резервуаром, з якого поповнюється склад групи, є українська дітвора, що або разом зі своїми батьками покинула Рідні Землі в такому віці, що тепер не має вже про них майже жодного уявлення, або вже народилась під час скитання по різних чужих землях. Започатковуючи пластову діяльність, ми могли розраховувати тільки на 12-ро дітей у віці між 13-им і 6-им роком життя, бо інші діти, молодші віком, вклю-

чилися до групи тільки в наступні роки, в міру того, як підросли. Деяке поважніше доповнення членства групи дали два останні транспортні, що приїхали до Бен-Метіру в днях 19 липня і 1 серпня 1948 р.; тоді включились у склад групи ще 1 сеніор, 4-ох ст. пл-ів учасників, 4-ри ст. пл-ки учасниці і 1 новак. В той же час (серпень 1948) приєднались до групи ще також деякі старші пластуни-прихильники, супроти чого загальне число членів групи на день 1.9.48 становило 31 особу.

Зміни в складі членства за минулих два з половиною років унаглядують наступне цифрне зведення:

Дата:	Чоловічі частини				Разом	Дівочі частини			Разом	ВСІХ
	УПС	УСП	УПО	УПН		УСП	УПО	УПН		
1.9.48	3	10	3	4	20	5	2	4	11	31
31.12.48	3	8	3	4	18	5	2	4	11	29
1.7.49	3	8	3	4	18	4	2	4	10	28
31.12.49	3	4	3	7	17	4	2	7	13	30
1.7.50	3	4	2	7	16	3	2	8	13	29
31.12.50	3	3	2	8	16	2	1	9	12	28
1.7.50	3	—	1	7	11	2	1	9	12	23

Не вважаючи потрібним на цьому місці розглядати детальніше ті причини, що обумовлювали поважне і систематичне зменшення членства передусім на відтинку старшого пластуництва, треба підкреслити, що ці зміни (зменшення старшого пластуництва і збільшення новацтва) проходять, мабуть, і на далі по тій же лінії, головне через пляновані виїзди старших пластуників до Канади чи США.

4.

Зміст пластового життя нашої Групи не відбігає від традиційного вже змісту діяльності УПУ. Тільки теоретичне—на жаль—пізнавання Рідного Краю і плекання любови до нього (гутірки з історії і географії України, святкування національних роковин, видатніші постаті письменства і науки тощо), практичне пізнавання терену, на якому живемо, і його багатой минувшини, що сягає до картагенських часів (прогулянки в околицю, відвідування руїн старих римських осель чи новіших араб-

ських „марабу“ **) тощо, практичні пластові вмілості, юнацькі та новацькі проби, а навіть... покищо перший новацький табір становлять канву, що на ній стараємось виховувати нашу дітвору і захвати її для Нації. Тісний письмовий зв'язок з усіма керівними клітинами СУП і пластові видання, що їх отримуємо як з Європи, так і з Америки, дають нам змогу дотримувати кроку всій пластовій братії, розсіяній сьогодні волею долі по всіх суходолах.

5.

Наші зустрічі з представниками французького скавтіngu на цьому

**) «марабу» — це арабські аскети-святці, що мандруючи навчають своїх земляків релігійного життя; вони найчастіше помирають в часі мандрівки донебудь в полі і тоді на тому місці вірні араби будують маленьку святиню (мошею), в якій спочивають тлінні останки помершого святця. Такими капличками, що їх також називають «марабу» густо усіяна Тунезія.

терені, що почалися ще в травні 1948 р., мають тільки спорадичний характер, бо в найближчій околиці, радіусом до 100 км, не існує жодна організована клітина французького скавтіngu. Крім безпосереднього і письмового контакту проводу групи з „Комісаром Провінції“ (така офіційна назва крайового провідника „Скаут де Франс“ в Тунезії) і з його заступниками,—наша молодь нав'язала дружні зв'язки з французькою скавтською молоддю в квітні 1950 р., коли то в близькому сусідстві (у віддалі приблизно 4 км. від оселі Бен-Метір) вони відбували свій тиждневий табір, що в ньому взяли безпосередню участь також наші два юнаки. Не від речі буде зафіксувати, що у видаваному з вересня 1950 р. журнальчику п. з, „Французький Скавт в Тунезії,“ в 4 числі за грудень, відмічено існування нашої пластової групи коротенькою нотаткою.

З представниками організації арабських скавтів з різних міркувань „делкатної натури“ не маємо дотепер, на жаль, жодного контакту.

6.

Юридичне оформлення нашої групи за останніх півтора року не посунулось ні трішечки вперед—і справа затвердження внесених ще восени 1949 р. статутів опинилася в

дивовижній ситуації: всі чинники, що можуть мати вплив на позитивне поладження справи („Скут де Франс“, поліція, керівник держ. адміністрації округу і інші), впевають нас, що нема власне жодних перешкод для затвердження статутів і що вони, кожний від себе, дали позитивні внесення. А однак уряд мовчить і не видає ні позитивного, ні негативного рішення, без уваги на різні наші заходи й ургенсії. Справджуються слова комісара провінції „Скут де Франс“, що восени м. р. сказав нашому відпоручникові „Влада не може вам сказати „так“, але не хоче теж сказати „ні“ і тому взагалі не відповідає“. Сапієнті сат!

7.

Яка доля нашої пластової групи в майбутньому? Це, на перший погляд дивне, питання набирає ясного змісту, коли зважити, що майже всі члени української громади, задумують скоріше чи пізніше переїхати до Канади або США. За яких 2-3 роки—що їх всетаки не думаємо змарнувати—тільки в старих журналах, чи по архівах, можна буде знайти згадки про українських пластунів у Тунезії. Бо ми тут—тільки на часовій зупинці у нашій Великій Мандрівці.

В. Савчак

З редакційної теки

Переписка з нашими друзями, співробітниками і читачами приносить нам багато цікавих проблем, підходів, фрагментів. При відповіднім опрацюванні вони моглиби стати темою окремих статей. Але теж не менш вони вижливі й цікаві в своїй первісній ляпідарності чи то безпосередності.

Міститимемо їх у виборі уривками, з нашими коментарями або й без них. Вони напевно зможуть бути джерелом нових цікавих дискусій. Сподіємося, що ця рубрика—не вимагаючи багато часу в авторів—могла би мати вкоротці велике число співробітників. Запрошуємо Тебе, Читачу, до співучасті.

Редакція

Заєдно виховні проблеми

„... Ціла наша спільнота, не тільки Пласт, привикли до праці як про т а к ц і ї державній владі, натискові зі зовні тощо. Нагло ми дістали повне право організуватися, виховувати молодь і т. д. в обставинах, що про них ми в краю навіть не мріяли...“

Б. Ч.

„... Він гадає, як відійме від дитини „камик“ і спалить чи подере, то він тим вирішив проблему, що протидіє канадійським впливам. Не знаю, чи Ти бачив американський фільм „Безпритульні“ (він свого часу йшов в Європі) і ролю священика в цьому фільмі серед безпри-

тульних. Це був глибокий фільм і сягав у суть справи. Так і ми мусимо до цього підходити, бо самими великими патріотичними фразами нікого не виховаємо, а ще менше захопимо... Дам Тобі приклад: К. організував у Р. два рої новаків з тушешної молоді. Батьки вимогли, щоб ці рої були зареєстровані в канадійському сквантігу. Отож, на думку одного громадянина, з яким я про ці справи дискутував, краще було розв'язати ці рої, аніж нарушувати принципи. Я його тоді спитався, яка користь з такого поступку була б для України. Він мені відповів, що булаб захищена чистість національного „я“. З таким наставленням мені важко погодитись, бо з цього шкода видима. Це глибокі проблеми, але—на жаль—мало хто про них думає.. Це жодний патріотизм горлати про поворот в Україну і думати тільки — „про долю-ри! Треба ще дати свою працю, щоб з нас якийсь слід лишився в тій Канаді. Без нас Україна може бути, на це маємо докази, але Україна за нас тут роботи не зробить...“

А. І.

Від Редакції: Дискусії тих майже „драстичних“ проблем хочемо присвятити на сторінках ПШ якнайпильнішу увагу. Тільки одного не вільно нам забувати: про вступлення, чи таке або інше відношення Пласту—а тим самим і поодиноких пластунів до місцевих скванських асоціацій не може рішати ані одиниця, ні місцевій—хочби й крайовий— провід без порозуміння з пластовими центральними чинниками.

* *

„...Одне питання ми мусимо вирішити: Ми пластуни зобов'язані до громадянської праці. Це наш обов'язок—наш закон. І тому, що пластуни—звичайно актив, перебирають працю в громаді на себе. В ефекті пластуни або і ціла пластова група влаштовує від січня до грудня всякі національні свята, академії, панахида, річниці і т. д., бо як ми пластуни цього не зробимо, може ніхто не зробить. Отже пластуни співають в хорі, грають в драматичнім гуртку, декламують, роблять декорації, танцюють в балеті, сто-

ять при дверях, при касі, пишуть запрошення, роздають ленточки, замітають залі перед і по імпрезах стоять на струнко при панахидах, на сценах і т. д., і т. д. вкладають масу часу і енергії в те все, а для праці в Пласті, в дійснім Пласті немає вже місця. Не може бути місця, бо ж імпреза гонить одна друга. Ефект? Беру листки зв'язку Гени і кореспонденцію з місць. Діяльність: участь або zorganizовання свята 1. Листопада, Базару, Біласа і Данилишина, 22. січня, Крути, Ольга Бассараб, і т. д. Не пригадую собі звітів де б зроблено тільки само пластових гор, що академії, пластових прогулок в природу пішки, що святкових вечорів і т. д., і т. п. Я за своїх 35 літ бачив багато імпрез „національних“, всі злилися в одне. Я б нині не міг точної програми одної найкращої імпрези подати. Але я ніколи не забуду свята весни на Сагарі, чи в глибокім лісі в Брюховичах, де кожної хвили ми були готові на „окруження поліцією“. Я тямлю до нині слова друзів промовців, але і такі точки як дуєт Марушки з „Гребель“ — „Ой нагнувся дуб високий“. Я не забуду ніколи ні одної ватри чи то в Карпатах в тіні смерек, чи на Поділлі над плесом Дністра, тихою вечірньою порою. Не було ніколині одного пластуна на тих наших пластових святкуваннях, щоб не відчував величч хвилини, щоб одну секунду нудився. А говорили ті самі, що і нині є посеред нас. Чи ми були інші, краці? Ніколи здається мене ніхто не переконає, що пластування у формі, що її ми нині поголовно в США „плекаємо“ є краще, доцільніше від шляху, що ним ішов Пласт попередні десятиріччя. Як розв'язати цю проблему? Всі сили на громадську роботу серед широких кругів даної місцевости, чи „блискуче“ відокремлення Пласту: „Всі сили на пластування“. Багато є за і проти в обох шляхах діяльності. Але не є можливий компроміс, бо ми маємо за малі, за слабкі сили, щоб добре поставити обі ділянки. Це є мого переконання на підставі короткого досвіду в праці на терені попереднього місця осідку. Тому мені так тяжко писати звіт з праці пластової групи „Плас-

туни брали участь у святі 22. Січня., Крут, Чупринки“.... А якщо б не було Пласту у нас і по всіх інших місцях чи ті самі нині пластуни, як найкращі, як актив, не брали б участі і не робили б тих самих свят і в той самий спосіб, як СУМ, ОДВУ, ООЧСУ, УКК і т. д.? Хто потрапить це заперечити? І чи це дійсно праця Пласту...”

Б. Ч.

Від Редакції: На велику повільність різних національних свят і всі злучені з тим негативи для вихови дітей звертає увагу в цьому числі Ц. Паліїв. Ми думаємо, що Пласт може і мусить вилести, як і досі, в програму своєї дії участь, чи влаштування того роду імпрез—тільки в умовах і до границь їхнього позитивного діяння на молодь. Практично це справа вироблення такту місцевих виховників свідомих своїх цілей і з відвагою протиставитися усім примітивним демагогічним замітам. Пласт мусить вести „передовсім пластову роботу“ але це зовсім не заперечує його розумного відношення до національних імпрез; навпаки, ці імпрези в справді пластовому оформленні і виведенні найкращі. Тому ми не добачаємо цієї категоричної альтернативи, що її висуває автор.

* * *

„... В останньому часі напосіла мене думка уложити українознавчу гру для юнаків. Ти пригадуєш собі зперед війни „Перегони довкола світа“. Був там піхотинець, наколесник, іздець і самохід. На Знесінню вкрали батяри наколесникові ровер, в Каневі треба було говорити заповіт, в Мекці клякнути по арабськи і тричі казати „Салем Алейкум“ а в Берліні „айне юд ебратене янс (ганс) іс айне юте ябе йотес“ Я щось хочу такого відогріти і змодернізувати. Гарно графічно оформлений картон не був би надто дорогий, а наші хлопчиська—принайменше мені здається, мали б якусь „фрайду“. Треба би щось в тому напрямі робити, бо я не бачу але чую через..., що теперішні сходи юнаків загрожені такою шабльоновістю і нудами, що аж жах збирає. І це саме в час приманюючих атракцій фільмів, телевізій, „камиків“,

радієвих пригодницьких — авантурничих традицій і т. д. Я щось навіть вже і трохи почав з тим, але може хто з Вас мав би якийсь помисл в цій справі...”

Ю. П.

„... Чомусь стоячи з боку, приглядаючися праці боюся, чи часом пластова організація тут в Америці не зійшла зі шляху, що ним вона пройшла довгі роки. Ми були міцні все тим, що ми ясно і правильно розв'язували всі проблеми, що їх життя ставило перед Пластом. Це давало нам право всім і все дивитися прямо в очі, ніхто ніколи не міг нас в'язати з різними партіями, групами, тощо. За те ми мали довіря мас, нашої молоді, що керуючися не розумом і не директивами зі зовні посторонніх чинників, відчувала серцем інтуїційно правильність нашого поступовання. Нині на жаль так не є. Відчувається неясність, завоальовування дечого, недосказання, не щирість, розбіжність між словами й ділами. Джерело цього, ясно, в сеніораті, що часто тратить з перед очей одну, одинокую ціль, що її йому прислонюють „партійні“ окуляри. А на жаль у нас чомусь так завелось, що ці окуляри не помагають власникам краще бачити а противно не дають змоги їм добре бачити не тільки в далечінь, але й в найближчій віддалі серед власного середовища. І може ніхто так не є чулий на всі історії, може нічия душа так скоро і добре не резонує на найбільш скритий фальш, як душа молоді. Бо хто хоче бути в проводі молодечої організації, той мусить тямити, що він буде постійно під обстрілом цієї молоді, що схоче в ньому бачити свій ідеал, та що дуже чула на всі його недотягнення і ніколи не простить йому фалшу. У нас однак чомусь так від короткого часу завелось, що що іншого говоримо (змуснені до цього кончею, вимогою маси чи фактами), а на жаль, що іншого робимо. І як це є непростиме в кожній громадській, чи політичній організації, то тим більше воно не допустиме в організації молоді, до цього: цього типу що Пласт. Багато краще виглядало б наше пластова життя, якщо б у нас не

було розходження між словом а ділом. А фактів на це нажаль безліч...“

I. X.

* * *

„... Дуже відрадне явище, що й поодинокі політичні партії признають корисність сорокарічної діяльності Пласту для української молоді, коли і закликають своїх членів вступати до цього Уладу, і співпрацювати з тим понадпартійним національним рухом. Реферат ЗЧ ОУНР у великодному числі „Українського Самостійника“ в Мюнхені, звертаючи такий заклик до своїх партійників, справедливо підкреслює: „Ясна річ, що дівчур треба виховувати в згальнонаціональному патріотичному дусі й держати її якомога далеко від партійних спорів. ОУН мусить берегти душу молоді вже від наймолодших літ від поювання їй всього, що шкідливе українській духовості“. Золоті слова,—але саме тому не розумію, чому той самий референт у своїй програмі праці для ЗЧ ОУН якось дивно передтим висловлюється, що: „Пластом треба теж зацікавитись у тому сенсі, щоб приставити до праці в Пласті деяку частину членів ЗЧ ОУН, які виростили в Пласті“. Якесь непорозуміння, бо хіба ті, що виростили в Пласті далі ще для нього працюють, або його на віка покинули. Автор, мабуть, думав протилежне, що хотів би позискати для ОУНР пластунів, заправлених на практиці сорокарічної національної роботи, бо пластовий улад, як уже давно дозріла організація, має доволі своїх власних поучників. А якщо референт під словом „приставити“ розуміє звичайну „відкомандировку“—то воно готове скінчитися для загальнонаціонального українського Пласту фатально. Це протилежлося б вище наведеним „золотим словам“ автора, що не хотів би партійництва в Пласті.—То, чому так вистиглізозаний заклик?...“

М. Ф.

Від Редакції: Які наміри мігати референт ОУНР стилізуючи повичий заклик нам годі збачнутн. Якщо

б ОУНР справді могло для вихови нашої молоді на скитальщині відрядити добрих виховників, які б уміли „берегти душу молоді від всього, що шкідливе українській духовості“.—наневно ГПС тільки могла б привітати таку пропозицію. Якщо „приставлені“ (не знаємо тільки—як?) члени мали би вести будь-яку політ-партійну роботу серед пластової молоді, то це, безперечно, було би фатальним повторенням того, чого ми — навчені історичним досвідом—мусимо в кожнім подібнім випадку вистерігатися: втягнення малолітньої молоді в партійні спори. Тому ми думаємо, що маємо тут до діла тільки з нещасливою стилізацією намірів, яких самими резолюціями (в першому випадку) не можна зреалізувати, і яких з огляду на їх громадську шкідливість (в другому випадку) не треба досягати.

Наше життя в нових обставинах

„... Врешті можу післати Тобі обіцяну статтю. Вона писана крадькома в часі праці, а вигляджувана і переписувана дома, після роботи. Завдяки Тобі я винайшов нову редакційну техніку, яку варто опатентувати. Тягнути тачки з вантажем, удаю, що думаю. Удаючи, що розношу мої форми до відливання заліза по великому магазину, кплю собі з попередю продуманого і на те місце вставляю нове. Повторивши так те з п'ять разів, зашиваюся в якусь діру і „пишу“. Пишу такими брудними руками, спираючи папір на такому брудному опертю, що дома важко те все відцифрувати. Але всеж кожного вечора дві-три сторінки тексту появлялися на папері. Так і вродилася ця насправді кривавим потом зрошена стаття. Який автор, така стаття, які умови, такий автор. Хоч Ти і Твоя чесна редакційна колегія, покищо, ще маєте „вайткалер джаб“ і руки у вас ясного кольору, то не здивуюся, коли моє писання знову у Ваших руках набере темної цери, цим разом від редакторських олівців, а вони, відома річ, щедрі...“

Я. П.

„... Працюючи (фізично) в американських відносинах—мусиш мати хвилину ввечері щоб стати й замкнути очі нічого не роблячи і не думаючи, або тільки думаючи. Відпару тижнів, нпр. болять мене очі від пороху і яркого штучного світла, в якому працюю весь день. Не можу читати, трудно писати на машинці, бо й тут треба читати букви або рукопис. Лекше писати рукою, бо це більш автоматично. І як цього листа пишу болять очі—то вибач, що трохи „криво“...“

П. С.

„... Справа, що від довгих літ мене іритує і тут знову починає показуватись, з новими провідниками, що самі ригористи, дуже пильні, дуже обов'язкові, дуже працьовиті, точні, жертвенні і т. д. уважають, що ціла суть пластової діяльності і взагалі ознака доброго пластуна є точно ходити на сходи, платити вкладки, писати звіти, ушмінення і т. д. еwent. вести канцелярію. Це правда, дуже важне і може є справді ознакою доброго пластуна, але це напевно не все, а передусім можуть бути якісь індивідуальні обставини, що не дозволяють на те все так безоглядно. А найважливіше: це абсолютно не все і не найсуттєвіше. Мені часто здається, що ми про те правдиве пластування (бути пластуном у власному житті) забули або його не беремо на увагу. Мене не раз і давно вже повинні б викинути з Пласту, як би чомусь не „протегували“. Бо в Америці можеш бути діяльний один місяць, чи навіть один рік, а другий місяць чи рік не маєш часу навіть для дітей власних. Я нпр. вночі працюю, а в день нянька, кухарка, служниця, покоївка, прачка і все, що хочеш. На газету не маю часу. З одної сторони хочуть реформувати сеніорський стан, а з другої тримаються старих несуттєвих форм які в юнацтві мали виховне значення а в сеніораті мусять піти на дальший плян. Мене—чув, приділили тепер до Осередки Праці в П. Там є О. П., що складається з одної родини. Якщо кажуть, щоб я їздив туди на кожні сходи, то або будуть мусіти мене викинути, або навіть не думай, щоб я щоне-

будь писав, чи взагалі щось думав. Цей. О. П. дістав „наказ“ влаштувати на 4. березня „Свято Зброї“, публічне, репрезентативне (два тижні наперед): як може одна працююча фамілія цей наказ виконати, коли до того імпреза може вдатись тільки, якщо того самого дня нема якоїсь забави, церковних сходин, весілля, чи похорону. Але це так на маргінесі не щоб Тобі морочити голову, або наркати. Але мені здається, що сеніорський рух в таких власне випадках показує, як дуже ще себе не знайшов...“

П. П.

Признання і критика

Голос двох старших пластунів

„... Особливо „Пластовий Шлях“—це мій друг, за яким я шукав. Ці позиції, які пробісками накреслило ПШ для мене цінні і вартні. Я не зношу примітивізму, а скільки його в українському житті? Нераз попадав у суперечки із друзями навіть, тільки за те, що завжди твердив: мусимо вирватися із того колеса, в яке ми зайшли і стати будівничими тривких підвалин на українське майбутнє. Тому радю, що ПШ пробиває вікно у світ. Вірю, що Пласт в силі оживити роботу, бо думаючи наша еміграція за такими думками шукала Тільки, щоби його якнайширше розповсюдити. Добре було б, якби ПШ появлявся бодай що два місяці. Це вже залежить від нас усіх...“

М. К.

„... Якщо йде про П.Ш. взагалі, то останнє число вважаю за невдачне.—Розглядаєте Пласт окулярами сеніорату сучасних днів, а не навпаки. Це кардинальний промах. Тут бачимо відхилення від ортодоксальності Пласту. Бо коли в Дрота Пласт організація с а м о в и х о в а н н я молоді, то у Вашому навівленні Пласт організація для в и х о в а н н я молоді і в и х о в а н и х г р о м а д я н. Це значить, що пункт тяготи перейшов на тих, що мають виховувати і які вже в и х о в а н і, а не на тих, які мають виховуватися. Ставка на сеніорат такий, яким він є, а не на такий, яким він має бути.—... ми були свідками, як сеніорат сам скреслював ті точки

пластового закону, на які присягав. Маю на думці „не п'є і не курить“. Це загроза нашого упадку.—Ми б'ємо на сполох (що відповідає дійсному станові) в справах загально-громадських і готові себе їм посвятити, але забули про внутрішній стан Пласту...“

М. П.

Від Редакції: Автор помиляється, якщо думає, що ми забули про внутрішній стан Пласту. Тільки лічення нездорових проявів у організмі знає різні форми—від довго-річної дієти до хірургічного ножа і хворі організми ніколи не приходять з одного дня на другий до повноти сил.

Відроджений на скитальщині Пласт був—як знаємо,—доволі далекий від „ортодоксальної“ уяви ідеалу Пласту. А емігрантська дійсність далека від сприяння скорій реконвалесценції з тої „недуги“. Це ще більшою мірою відноситься до сенiorату.

Багато проблем підкреслених (в другому голосі) заторгнули і поставили ми під розгляд вже в цьому числі П.Ш.—Зокрема кардинальна проблема відношення сенiorату—„вихованих“ до виховних—„самовиховних“ Уладів (гляди: „За зміст у новій формі“), як також дуже виразно заторгнута в статті М. Федусевича проблема сенiorського „фальшу“: пити—не пити; присягати—обіцяти.

Другий лист (М. П.) має ще багато інших, іноді вже зовсім конкретних замтів. Вони вказують, що автор не орієнтується повністю в прийнятих уже рішеннях УПС. Тим не менше його завваги—у відповіднім оформленні—можуть мати загальний інтерес. Все це питання, яких короткою заміткою тут повністю не вичерпати. Думаємо, що автор матиме змогу з'ясувати свої погляди в окремі статті а ми до його критичних завваг ще нераз повернемо.

Ще про Аргентину

Поміщена в ч. 4. ПШ замітка про відхилення пластового життя в Аргентині від загальної лінії СУП викликала реакцію спершу з боку Уповноваженого ГПС на Аргентину, який

поставив свій пост до диспозиції ГПС, а потім з боку Загального Збору Пластової Станиці в Буенос Айрес, який солідаризувався з потягненнями КППроводу, підпер їх і просив Верховного Отамана УПУ о інтервенцію в цій справі.

Як довідуємося, Президія ГПС-таршини рішила дня 22.6.51. не прийняти резигнації голови КППроводу з посту Уповноваженого ГПС у зв'язку з оцінкою його діяльності в Пл. Шляху ч. 4. Президія ГПС не добачується в діяльності Уповноваженого аж ніяк злої волі, навпаки підносить з признанням великий вложений ним труд і відданість пластовій справі.

Наша замітка була подана на основі відомого нам доконаного факту без попереднього інформування ГПС-таршини про конечність і корисність такої а не іншої розв'язки. Ми не сумніваємося, що наші Друзі в Аргентині знаходять правильну розв'язку й виправдають ведену ними лінію у повній згоді з усіма вимогами ГПС-таршини.

Ювілейний Пластовий Рік сорокліття УПУ 1911/12 — 1951/52

„...Пластовий актив нинішних днів із гострою свідомістю мусить відчувати на собі відповідальність за таку доволі гнітючу традицію нашого Руху...“

...Святкування задумуємо відбувати не маніфестаційними імпрезами, а скріпленою працею в першу чергу в нутрі таки самої нашої організації...“

Досвід і сила 40-літньої праці дає нам достаточну змогу поставити зміст праці і життя наших з'єднань на тривкі, випробувані засади, під оглядом форми і методики.

...ГПС-таршина підготовляє на рік 1952 (літо) черговий загальний з'їзд враз із першою великою зустріччю пластової молоді США—Канади як закінчення 40-літнього ювілею (т.зв. Пластові Дні)... З уваги на це в США і Канаді не повинні відбуватись аж до того часу ніякі інші більших розмірів пл. зустрічі чи свята“.

Вісті Булави ГКП-ок ч. 3/51

Для уточнення пластових позицій

В ч 4 „Пл. ШЛ.“ появилася стаття Н. Білюзор „Старше пластуство. в „Новому Світі“, стаття конструктивна, основна теза правильна. Та авторка сягає часом і для potwierдження своєї основної, чи побічних тез до історії Пласту, і тут ми попадаємо на певні неповности й неточности. Ясно, ми ще сьогодні є ланкою української визвольної боротьби, не є отже вказано розкривати всі наші карти, навіть і минулого, бо воно завжди ще входить у наше сучасне. Брак друкованої історії Пласту, чи навіть і матеріалів до неї, буде ще довго причиною „неточностей“, але коли вони вже появились друком, то для добра правди хоча подати моє становище, мої відомості в тих справах.

(1) На стор. 46 говорить авторка про „поділ роль“ пластових діячів із приходом ОУН. Так, про такий поділ роль ми можемо говорити, поки існував на українських землях в Польщі легальний вияв Пласту, і то практично краще за часу діяння УВО, як коли небудь інше. Та цього неписаного двоподілу не можна, аналогічно застосовувати до років 30-их і пізніших, аж до нового вияву Пласту в легальній формі в 1945 р.

Пласт, загнаний тоді силою, окупанта в підпілля і змушений до того іншими обставинами мусів очеркнути свій власний шлях не тільки для виховування „твердих характерів молоді“, але і мети та засобів, для яких це виховування діяло. І навіть у цей конспіративний час мав Пласт свій легальний і підпільний вияв, як мав і має його кожний революційний рух взагалі. І тоді були між пластунами такі, що діяли в підпіллі ОУН і рівночасно признавали тодішнє існування Пласту, як конечну ланку загального українського революційно-визвольного руху, а були і такі, що того не признавали і Пласт побороували.

2) На ст. 48-ій авторка пише: „... ВСУМ перейшов на масівку і до „Куренів Передових“ часто входили деструктивні одиниці...і тоді за виховну роботу бралися не все відповідні люди...“ Безперечно, що навіть до найкращої організації можуть увійти деструктивні одиниці, що в найбільш елітарнім об'єднанні можуть попасти одиниці на невідповідні їм пости, це факт, перед яким і Пласт устояти не може. Сам особисто я не знаю таких тоді вражаючих випадків у Пласті, хоч сам я стояв досить близько того діла. Але навіть, якби такі випадки були, то підносити їх до ролі вирішального чинника і характеристики того етапу Пласту не можна, не устійнивши наперед фактів.

3) На ст. 49-ій авторка пише: „... Перша українська дивізія—цеголовно пластуни...“ Не заперечуючи ролі, яку відіграли члени Пласту у творенні Першої Української Дивізії з рації українського стану, таке твердження минається з правдою. Воно натрапляє вже на заперечення зі сторони хочби учасників цієї дивізії.

4) На ст. 52-ій пише авторка про „конструктивність“ форм партійної боротьби „тут“, цебто на нових місцях поселення української еміграції. Безперечно ця боротьба була зразу мада, бо і члени партії себе щойно шукали, але ми є свідками, що саме ця боротьба вже так зроста, що знову загрузує цілому українству тим самим браком конструктивности, яку авторка виділа в „таборових буднях“. Я тверджу, що цей брак конструктивности досі цілком не ослаб, що правда набирає з огляду на простори нового поселення, на брак скупчення, відповідного до „таборових буднів“, інших, та не менш загрозливих форм вияву. Там билися палками, тут словом і слиною, хоч і тут вже не брак „палки“.. Це факти, які ми, пластуни, мусимо собі усвідомити.

Бібліографія

Від Редакції: В цій рубриці хочемо містити не тільки біжучі появи, але теж суцільні зіставлення видань поодиноких пластових гуртків, куренів, проводів низових і верховних пластових установ і т. п. — Тому прохаємо всіх відповідальних провідників чи то членів усіх пластових організаційних з'єднань і млітин (бувших і сучасних) надсилати до цієї рубрики — в міру можливостей -- повні хронологічні зіставлення їхніх видань. — В цей спосіб підготуємо виготовлення в майбутньому можливо повного бібліографічного показника пластових видань, що матиме першорядне значіння для історії нашого Руху.

„Комета” — офіційний інформатор Ватаги Бурлак, виходить в Гамільтон, Канада, кожного місяця, пикльостилевим способом. Тираж 40 примірників. Поширювана виключно внутрі Ватаги Бурлак і є способом зв'язку всіх бурлак, порозкиданих по світі. Містить: офіційні повідомлення старшини Ватаги (1. Куреня УПС-ів та 16. Куреня УПС-ів), дописи та думки бурлак на різно-рідні бурлацькі, пластові та поза-пластові теми, листування бурлак між собою, описи бурлацьких буднів, звіти зі стріч, плани на будуче. Ілюстрована фотографіями або рисунками. Редагує Магомер. До тепер появилися такі числа:

число 1. червень 1950,	сторін 4
„ 2. липень,	„ 6
„ 3. серпень,	„ 6
„ 4. надзвичайне число з нагоди першої стрічі бурлак в США та Канаді	„ 3
„ 5. вересень	„ 12
„ 6. жовтень	„ 10
„ 7. листопад	„ 6
„ 8. грудень	„ 8
„ 9. різдвяне число	„ 12
„ 10. січень 1951	„ 18
„ 11. лютий	„ 18
„ 12. березень	„ 8
„ 13. квітень	„ 18

Видання 5. Куреня УПС „Загін Червона Калина”

I. ДРУЖНЄ ПОСЛАННЯ — видає Отаман Загону, Я. Падох.

	стор.
1. Посл. перше, 15.9.48 Берхт.-Орлік, 2	
2. „ друге 1.11.48 Берхтесг.-Орлік, 11	
3. „ третє Різдво 1949 „ „ 2	
4. „ четверте 15.3.49 „ „ 37	
5. „ п'яте 19.12.49 Нью-Йорк „ 29	

6. „ шосте 15.3.50 „ „ „ 58
7. „ сьоме 28.9.50 „ „ „ 63
8. „ восьме 25.11.50 „ „ „ 39
9. „ дев'яте 19.12.50 „ „ „ 18

Ілюстр. рис. і фотогр. — формат 4-ка; циклостиль.

II. КОСАР — гумористичний журнал. Видає „Загін Червона Калина“, Редагує Богдан Чехута.

1. число I. Квітень 1948, Баварія, 8 сторінок.
2. число 1 (2) Рік II, Вересень 1950, Стрий-Омага, 16 стор.
3. число 2 (3) Рік II, Листопад 1950, Стрий-Омага, 16 стор.
4. число 1-2 (4-5) Рік III, Січень-Лютий 1951, Стрий-Омага, 30 стор.
5. число 3-4 (6-7) Рік III, Березень-квітень 1951, Стрий-Омага, 40 стор. (присвячене Першому Пл. З'їздові в Америці).

Формат 4-ка; циклостиль.

III. ВІСТІ З ГЕНЕРАЛЬНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ЗАГОНУ. Урядовий вісник „Загону Червона Калина“.

Число 1 до 4 поміщені в „Дружнім Посланні“.

„ 5, 15.3.1950, Нью-Йорк, Стор. 4.
„ 6, 28.9.1950, „ „ „ 6.
„ 7, 31.1.1951, „ „ „ 3.
(присвячене пам'яті О. Гасина).
„ 8, 25.5.1951, „ „ „ 6.

Формат 4-ка; циклостиль.

ІНФОРМАТОР ХРЕСТОНОСЦЯ — неперіодичний бюлетень 5-го куреня УСП „Орден Хрестоносців“. Німеччина Міттенвальд число 5, листопад: 14.XI.1950, — ст. 18, 4^о. Рік III. Число 1 (6) — присвячене 4-ій Великій Раді ОХ, Мюнхен, лютий 1951, ст. 20, 4^о.

ПЛАСТОВЕ ВИДАВНИЦТВО «МОЛОДЕ ЖИТТЯ»

München, Dachauerstraße 9/II, Germany

поручає свої видання:

Юрій Старосольський

ВЕЛИКА ГРА

гудірка про ідею і методу пластування. Марка на обгортці Лісовського, ініціали Судомори, 3 іл. вкладки. Мюнхен 1948. стор. 68, 8°, ДМ 3,— або дол. 0,80.

В ДОРОГУ

Пластовий Співаник за ред. В. Витвицького, Ю. Пясецького, Б. Кравціва, 6 розділів: Гімни, Пластові, Народні, Стрілецькі, Танки, Трубкові сигнали; стаття В. Витвицького про українську музику — українською і англійською мовами — 101 пісень. Мюнхен 1949, стор. 192, 16°, ДМ 5,— або дол. 1,80.

Бейден Пауел

СКАВТІНГ ДЛЯ ХЛОПЦІВ

авторизований переклад з англійського Е. Кульчицького. Мюнхен 1950, стор. XVI — 314, 8°, ДМ 9,— або дол. 2,50, полотно: ДМ 12,— або дол. 3,20.

Леонід Бачинський

ПЕРШІ КРОКИ

підручник для провідників новацтва, Бльомберг 1950, стор. 96, ДМ 2,— або дол. 0,80.

АЛЬМАНАХ

Ради Фізичної Культури

Історія українського еміграційного спорту в роках 1945-49 ціна ДМ 5,— або дол. 2,50.

Володимир Янів

ШЛЯХИ

Збірка поезій — Мюнхен 1951, стор. 160, 8, ДМ 5,— або дол. 2,—

ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУНА

- Ч. 16 Володимир Янів: «До Великої Мети», стор. 19, ДМ 0,40, дол. 0,10.
Ч. 17 Євген Кульчицький-Гут: «Наше довкілля підчас мандрівки», стор. 16, ДМ 0,40, дол. 0,10.
Ч. 18 Яро Гладкий: «Пластовий Індивідуалізм», стор. 20, ДМ 0,40 дол. 0,10.
Ч. 19 Юрій Старосольський: «Ідейний виряд пластуна», й Атанас Мілянч: «Фізичний і господарський виряд», стор. 19, ДМ 0,40, дол. 0,10.
Ч. 20 Цьопа Палів: «Поглиблюймо Пластову Працю», стор. 16, ДМ 0,50 дол. 0,15.
Ч. 21 Атанас Фіголь: «Думки про сучасний стан Пластового Руху», стор. 15, ДМ 0,40, дол. 0,10.

Чи Ви вже забезпечили для себе монументальний твір:

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Перша частина в трьох томах,
1 200 стор. + коліркові і темні таблиці
й карти.

Перший том уже появився; ціна
50,— ДМ. або дол. 15,—. Поодинокі
зошити тільки до часу закінчення
твору в ціні 8,— ДМ. або дол. 2,50.

Дальші вичерпні інформації жа-
дайте у В-ві «МЖ».

«Енциклопедія Українознавства» — книга необхідна для кожного громадя-
нина, а тимбільше пластуна.

Приєднуйте нам нових передплатників!

УВАГА ВИХОВНИКИ! — В 40-ліття УПУ розпочинаємо серію видань з
дільники українознавства. Вже в друку:

Ярослав Падох

НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КАРНОГО ПРАВА

Юрій Шерех

НАРИС СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

«ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ» видає Союз Українських Пластунів
Редагує Колегія

Друк: Степан Слюсарчук, Мюнхен 8, Розенгаймерштр. 46а

ЦІНА ЦЬОГО ЧИСЛА П.Ш. ДМ 1,50 — \$ 1,—